

DOKTORI (PhD) ÉRTEKEZÉS

Vajay Zsuzsanna

Soproni Egyetem

Sopron

2019

Soproni Egyetem
Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar
Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola

**A KKV SZÉKTOR PÁLYÁZATI EREDMÉNYESSÉGÉRE HATÓ GAZDASÁGI
TÉNYEZŐK VIZSGÁLATA AZ ADÓBEVALLÁSOK ÉS BESZÁMOLÓK
TÜKRÉBEN**

Doktori (PhD) értekezés

Készítette:

Vajay Zsuzsanna

Témavezető:

Dr. Vági Ferenc Róbert PhD.

Sopron

2019

**A KKV SZEKTOR PÁLYÁZATI EREDMÉNYESSÉGÉRE HATÓ GAZDASÁGI
TÉNYEZŐK VIZSGÁLATA AZ ADÓBEVALLÁSOK ÉS BESZÁMOLÓK
TÜKRÉBEN**

Értekezés doktori (PhD) fokozat elnyerése érdekében

Készült a Soproni Egyetem

Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola
Vállalkozásgazdaságtan és menedzsment programja keretében

Írta:

Vajay Zsuzsanna

Témavezető: Dr. Vágyi Ferenc Róbert PhD.

Elfogadásra javaslom (igen / nem)

(aláírás)

A jelölt a doktori szigorlaton% -ot ért el.

Sopron,

a Szigorlati Bizottság elnöke

Az értekezést bírálóként elfogadásra javaslom (igen /nem)

Első bíráló (Dr.) igen /nem

.....

(aláírás)

Második bíráló (Dr.) igen /nem

.....

(aláírás)

A jelölt az értekezés nyilvános vitáján % - ot ért el.

Sopron,

a Bírálóbizottság elnöke

A doktori (PhD) oklevél minősítése.....

.....

Az EDHT elnöke

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	1
1.1. A téma aktualitása	1
1.2. Célkitűzés.....	2
2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS.....	4
2.1. A hazai KKV szektor törvényi háttere	4
2.2. A hazai KKV szektor megoszlása.....	6
2.3. Nemzetközi kitekintés - KKV szektor az EU-ban.....	13
2.4. Uniós lehetőségek a magyar KKV-k részére	17
2.4.1. Vizsgált konstrukciók a már lezárult programozási időszakban	19
2.4.2. Vizsgált konstrukciók az újonnan induló programozási időszakban.....	21
2.4.3. Bírálati szempontok a vissza nem térítendő támogatásoknál	24
2.4.3.1. <i>Bírálati szempontok a 2007-2013 közötti időszakban, az Új Magyarország Fejlesztési Terv és az Új Széchenyi Terv programok pályázatainál.....</i>	<i>24</i>
2.4.3.2. <i>Bírálati szempontok a 2014-2020 közötti időszakban, a Széchenyi 2020 program pályázatainál</i>	<i>32</i>
3. A KUTATÁS TARTALMA, MÓDSZERE	36
3.1. Adatforrások	36
3.2. A kutatás során alkalmazott vizsgálati módszerek.....	36
4. A KUTATÁS EREDMÉNYEI	39
4.1. Mérlegtételek elemzése	43
4.2. Tőkeszerkezeti mutatók elemzése.....	57
4.3. Pénzügyi helyzet elemzése	66
4.4. Jövedelmezőségi helyzet elemzése	72
4.5. Hipotézisvizsgálatok	78

4.5.1. H1 hipotézis	79
4.5.2. H2 hipotézis	83
4.5.3. H3 hipotézis	85
4.5.4. H4 hipotézis	87
4.5.5. H5 hipotézis	89
4.6. Új és újszerű tudományos eredmények	93
5. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK.....	95
6. ÖSSZEFOGLALÁS.....	98
7. SUMMARY	99
Irodalomjegyzék.....	101
MELLÉKLETEK.....	1
M1. Mélyinterjúk szöveges anyagai.....	III
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	XI
JOGI NYILATKOZAT	XIII
FÜGGELÉKEK	XV
FÜGGELÉK 1: A 2007-2013 időszakban pályázatot beadott cégek beadást megelőző évének gazdasági adatai, mutatószámai.....	XVII
FÜGGELÉK 2: A 2007-2013 és a 2014-2020 időszakban beadott pályázatok státuszára vonatkozó adatok.....	XVII

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat. A vállalkozások száma országosan 2006-2015 között (db).....	7
2. táblázat. Az induló és a megszűnt vállalkozások országos száma létszám-kategóriánként 2006 és 2015 között (db)	9
3. táblázat. A vállalkozások száma régiós és megyei bontásban 2006 és 2015 között (db)	12
4. táblázat. A KKV-k és nagyvállalkozások számának, foglalkoztatotti adatainak megoszlása 2016-ban az EU 28 tagállamának adatai alapján a nem pénzügyi szektorban	14
5. táblázat. A leggyakrabban alkalmazott mutatószámok a pályázó beszámolójára vonatkozóan	26
6. táblázat. A projekt adatai, azaz a gazdasági megvalósíthatóság vizsgálata során alkalmazott mutatószámok	27
7. táblázat. Az immateriális javak és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata	44
8. táblázat. A tárgyi eszközök és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata.....	44
9. táblázat. A befektetett pénzügyi eszközök és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata	45
10. táblázat. A befektetett eszközök és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata..	46
11. táblázat. A készletek és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata.....	47
12. táblázat. A követelések és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata.....	47
13. táblázat. Az értékpapírok és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata	48
14. táblázat. A pénzeszközök és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata	49
15. táblázat. A forgó eszközök és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata.....	50
16. táblázat. Az aktív időbeli elhatárolások és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata	51
17. táblázat. Az eszközök és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata	51
18. táblázat. A saját tőke és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata.....	52
19. táblázat. A tőketartalék és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata	53
20. táblázat. A mérleg szerinti eredmény és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata	53
21. táblázat. A kötelezettségek és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata	54
22. táblázat. A hosszú lejáratú kötelezettségek és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata	55

23. táblázat. A rövid lejáratú kötelezettségek és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata	56
24. táblázat. A passzív időbeli elhatárolások és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata	56
25. táblázat. Az automatikus elbírálás és a megvalósult fenntartási időszak közötti összefüggés vizsgálata keresztábra elemzés segítségével.....	81
26. táblázat. Az elbírálás és a megvalósult fenntartási időszak, valamint a jelenlegi (2017.07.31.-ei állapot szerinti) működés közötti összefüggés vizsgálata keresztábra elemzés segítségével	89

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra. A foglalkoztatottak megoszlása a KKV méretű vállalkozások között 2016-ban (%)	15
2. ábra. A bírálati szempontok pontszám szerinti megoszlása 2007-2008 között	29
3. ábra. A bírálati szempontok pontszám szerinti megoszlása 2009-2012 között	30
4. ábra. A bírálati szempontok pontszám szerinti megoszlása 2015-ben	33
5. ábra. A bírálati szempontok pontszám szerinti megoszlása 2016-2017-ben	34
6. ábra. A jegyzett tőkén felüli vagyoni fedezet alakulása a beadást megelőző évben	57
7. ábra. A tőkeerősség alakulása a beadást megelőző évben	58
8. ábra. A tőkearányos MSZE alakulása a beadást megelőző évben	59
9. ábra. A saját tőke és a jegyzett tőke arányának alakulása a beadást megelőző évben	60
10. ábra. A kötelezettségek arányának alakulása a beadást megelőző évben	61
11. ábra. A tőkefeszültség alakulása a beadást megelőző évben	62
12. ábra. A befektetett eszközök fedezetének alakulása a beadást megelőző évben	63
13. ábra. Az eszközigenyességi mutató alakulása a beadást megelőző évben	64
14. ábra. A nettó forgótőke alakulása a beadást megelőző évben	65
15. ábra. A likviditási mutató alakulása a beadást megelőző évben	66
16. ábra. A likviditási gyorsráta alakulása a beadást megelőző évben	67
17. ábra. A pénzeszköz likviditás alakulása a beadást megelőző évben	68
18. ábra. Az adósságállomány arányának alakulása a beadást megelőző évben	69
19. ábra. A saját tőke arányának alakulása a beadást megelőző évben	70
20. ábra. Az adósságállomány fedezetének alakulása a beadást megelőző évben	71
21. ábra. Adózott eredményből számított árbevétel arányos jövedelmezőség alakulása a beadást megelőző évben	73
22. ábra. Adózott eredményből számított tőkearányos jövedelmezőség (ROE) alakulása a beadást megelőző évben	74
23. ábra. Adózott eredményből számított élőmunka-arányos jövedelmezőség alakulása a beadást megelőző évben	75
24. ábra. Adózás előtti eredményből számított eszközarányos jövedelmezőség (ROA) alakulása a beadást megelőző évben	76
25. ábra. Adózott eredményből számított eszközmegtérülési mutató (ROI) alakulása a beadást megelőző évben	77

26. ábra. Beadott és nyertes pályázatok száma (db) a 2014-2020 időszakban.....	78
27. ábra. Az elbírálás eredménye (db) a 2007-2020 időszakban	79
28. ábra. A jogosultsági vizsgálatú és értékelési szempontrendszerű pályázati kiírások alakulása (db) a 2007-2017 időszakban.....	83
29. ábra. Az elbírálás és a megvalósulás eredménye (db) a 2007-2020 időszakban	87

KIVONAT

A KKV szektor pályázati eredményességére ható gazdasági tényezők vizsgálata az adóbevallások és beszámolók tükrében

Az értekezés elkészítésével célul tűztem ki, hogy bemutassam a magyar KKV szektor finanszírozási lehetőségeit, ezen belül is az Európai Unió támogatások rendszerét. A pályázati rendszer sajátosságosan alakult Magyarországon, a számos automatikus bírálatú kiírásnak köszönhetően. Így célkitűzés volt a támogatási rendszer bemutatása mellett, hogy a 2007-től érvényben levő pályázati rendszer dokumentumainak és az időszak statisztikáinak feldolgozásával, az adatok elemzésén és értékelésén keresztül hasznos információkkal szolgáljon a későbbiekre nézve a biztonságosan megvalósuló projektek elősegítésével kapcsolatban.

Az adatbázis és dokumentum-elemzések alapján kapott eredmények összegzik a bírálati szempontrendszerek jelentőségét, valamint bemutatják az összefüggéseket a projektek megvalósulásának szakaszai és a szempontrendszerek között.

ABSTRACT

Analysis of the influential factors of efficiency in tendering in the SME sector in the light of the reports and tax returns

The aim of the dissertation to present the financing possibilities of the Hungarian SME sector, including the system of subsidies from the European Union. The application system was specially developed in Hungary, owing to the tenders which have automatically judgement.

Thus, it was another objective near the introduction of the support system, to provide useful information for later through the analysis and data evaluation of documents and period statistics of the tender system from 2007 to fascilitate safely feasible projects.

The results, based on the data and documents analysis, summarize the importance of the evaluation and selection criteria, as well as present the links between the stages of project implementation and the criteria systems.

1. BEVEZETÉS

A 90-es évtized külföldi befektetései nélkül a magyar gazdaság nem lett volna képes új növekedési pályára állni, ám a szinte korlátlanul érkező külföldi források elkényelmesítették a hazai döntéshozókat, s elmaradt a magyar gazdaság modernizálása. A fordulat a hazai KKV szektor felé későn következett be, s az erőtlen hazai vállalkozások pénztőke, tudástőke, helyenként erkölcsi tőke hiányában nemcsak képtelenek a gazdasági növekedés motorjává válni, de a bővített újratermelés követelményeit is csak korlátozottan képesek teljesíteni. Ebből fakadó gondjaik önmagukban is figyelmeztetőek, ám a 2008. évtől kibontakozó gazdasági válság nyilvánvalóvá tette, hogy a gazdaság teljesítményei messze elmaradnak a társadalmi igények változásától, s ez az ellentmondás csak egy átfogó gazdaságfejlesztési stratégia kidolgozásával és következetes végrehajtásával oldható fel. (Pitti, 2010.)

1.1. A téma aktualitása

Hazánk gazdaságának történetében az Európai Unió csatlakozás óta egyre nagyobb szerepet kapnak a különböző támogatások, pályázati források. Már korábban is lehetősége nyílt Magyarországnak, hogy az Európai Uniótól támogatási összegeket hívjon le az előcsatlakozást követően, de a többi tagországgal közel azonos összegekre jogosulttá csak 2004. május 1-jével vált.

A 2004-es csatlakozást megelőzően a kormányzati szervek lépéseket tettek arra, hogy a magyar KKV szektort megtanítsák a helyes pályázatírásra.

Ennek az volt a célja, hogy minél többen, és minél több forrást tudjanak igénybe venni, hogy fejlődjenek, bővítsenek, és új munkahelyeket teremtsenek.

A legnagyobb összegekre a mezőgazdaságban tevékenykedők tettek szert a csatlakozás óta eltelt időszakban, mivel ez az ágazat mindig húzóerőt képviselt Magyarország gazdasági szerkezetében. Ennek ellenére viszont, mivel az összes tagállam ezen forrás igénybevételére helyezte a legnagyobb hangsúlyt, egyre kevésbé szándékozik az Unió a támogatási keretet bővíteni.

A figyelem egyre inkább a turisztika, a vállalkozások fejlesztése, illetve a megújuló energiaforrások kihasználása felé fordul. A hazánk területén is nagy számban jelenlévő KKV szektor fejlesztése, lehetőségeinek bővítése országos és európai szinten is egyre nagyobb hangsúlyt kap.

Az illetékesek a pályázatok elbírálása során a beszámolóból és az adóbevallásokból nyerhető adatok alapján igyekeznek döntéseket hozni, a kockázatokat feltárni és elemezni, melyek befolyásolhatják mind a megvalósítás, mind pedig a fenntarthatóság kérdéseit.

Sajnos azonban sok esetben a rendelkezésre álló adatok, a meglévő beszámolók és adóbevallások nem támasztják alá, vagy csak részben segítik a pályázást. A legnagyobb hangsúlyt ilyen esetekben az árbevétel, valamint az eredmény meghatározására fektetik, mert ennek köszönhetően jó képet kaphatnak a pályázóról az illetékes szervezetek. A valós és megbízható információk nyeréséhez azonban szükséges a beszámoló kiegészítő melléklete is, valamint a foglalkoztatottakra, partnervállalkozásokra vonatkozó adatok vizsgálata is.

1.2. Célkitűzés

Vizsgálataimat a szakirodalmi áttekintést követően végzem el, mivel a megfelelő következtetések levonásához elengedhetetlen az elméleti háttér, és a különböző elvárások ismerete.

A magyarországi gyakorlatban számos lehetőség van külső forrás bevonására, melyek a következők:

1. kisvállalkozás-támogató programok
2. technológiai fejlesztést támogató programok
3. vállalkozásfejlesztési alapítványok
4. bekapcsolódó kereskedelmi bankok
5. EU pályázatok

Ezek közül a vállalkozástámogató lehetőségek közül azonban csak az Európai Unió pályázatok körét vizsgálom, mivel az Unió csatlakozás óta ez a legkeresettebb forrás a vállalkozók körében.

Az Európai Unió vállalkozásfejlesztési politikáját megismerve, és a Magyarországon alkalmazott és Unió elvárásoknak megfelelően besorolás alapján megvizsgálom a jogosultak körét.

Megvizsgálom a 2007-2020-as pályázati időszakra vonatkozóan, hogy milyen gazdasági mutatószámoktól, tényezőktől függött és függ a sikeres pályázatot benyújtó, KKV szektorba tartozó gazdasági társaságok aránya Magyarországon, a Közép-dunántúli régióban és ezen belül Komárom-Esztergom megyében. A vizsgálatok a gazdaságfejlesztési (GOP) valamint a gazdaságfejlesztési és innovációs operatív program (GINOP) keretein belüli lehetőségek

esetében kerülnek elvégzésre, mert ez a legjelentősebb pályázati és támogatási forrás a KKV szektor számára. Választásom azért esett erre a régióra, illetve megyére, mert innen származom, és tudomásom szerint nagyfokú érdeklődés övezi a területen a gazdaságfejlesztési operatív program kínálta pályázati lehetőségeket.

- Megvizsgálom a KKV szektorba tartozó gazdasági társaságok és egyéni vállalkozások megoszlását országos, illetve regionális és megyei szinten.
- Elemezni fogom, hogy milyen összefüggésben áll a pályázatok elnyerése a gazdasági társaságok adóbevallásainak, beszámolóinak tartalmával.
- Véleményem szerint a kiegészítő mellékletben feltüntetett adatok befolyásoló szereppel bírnak a pályázatok elnyerésekor, így ezt is vizsgálom.
- Sok esetben a pályázati forrásból megvalósított fejlesztések, beruházások pénzügyi fenntarthatósága a pályázati időszak után nem valósul meg. Elemezni fogom azoknak a társaságoknak az arányát, melyek esetében ez a feltevés ténylegesen fennáll.
- Elemzésem során kitérek a megyére jutó elnyert pályázatok arányának vizsgálatára regionális és országos szinthez viszonyítva.

Az elemzések után megvizsgálom a kutatási tervben megfogalmazott hipotézisek helytállóságát, melyeket a rendelkezésre álló adatok alapján lehetséges értékelni.

A hipotézisek vizsgálata után megfogalmazom következtetéseimet, javaslataimat.

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1. A hazai KKV szektor törvényi háttere

Az Országgyűlés a kis- és középvállalkozások tőkeerejének növekedése melletti elkötelezettség szem előtt tartásával, fejlődésük előmozdítása, verseny- és foglalkoztatási képességük megőrzése, hazai és uniós szinten történő növelése, ezáltal a gazdaság és a társadalom kiegyensúlyozott fejlesztésének elősegítése, továbbá a statisztikai adatgyűjtésnek az uniós módszerekkel való összehangolása, és az adatok, gazdasági folyamatok összehasonlíthatósága, valamint a kisvállalkozók közötti kapcsolatok áttekinthetőbbé, átláthatóbbá tétele érdekében alkotta meg a 2004. évi XXXIV. törvényt a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról.

Az intézkedés célja az volt, hogy a korábbi, 1999. évi XCV. törvényt a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról megreformálja. A rendszerváltást követően ez a rendelkezés volt az első, mely a KKV szektort érintette, összefogta és szabályozó keretet adott számára.

A 2004. évi XXXIV. törvény alapján elmondható, hogy a vállalkozások méret szerinti megkülönböztetésének egyik legfontosabb mérőszáma a foglalkoztatottak száma. Ez a mutató az átlagos statisztikai létszám alapján határozható meg, de megtalálható az egyszerűsített éves beszámoló kiegészítő mellékletében is. A foglalkoztatotti létszám alapján:

- mikrovállalkozásnak minősül a 10 főnél kevesebbet,
- kisvállalkozásnak az 50 főnél kevesebbet,
- középvállalkozásnak a 250 főnél kevesebbet foglalkoztató, profitorientált gazdálkodó szervezet.

A létszámadatok egy viszonylag egyszerű és könnyen meghatározható irányvonalat adnak a vállalkozás minősítésének meghatározására. Azonban ez nem elegendő a teljes kategorizáláshoz, további mutatószámokat kell meghatározni a gazdálkodási adatok alapján, amelyek közül az éves nettó árbevételt vagy a mérlegfőösszeget kell figyelembe venni.

A létszámadatokkal együtt kell teljesülnie annak a feltételeknek, hogy az éves nettó árbevétel vagy mérlegfőösszeg:

- mikrovállalkozás esetében legfeljebb 2 millió eurónak megfelelő forintösszeg lehet,
- kisvállalkozás esetében legfeljebb 10 millió eurónak megfelelő forintösszeg,

- közép vállalkozás esetében az éves nettó árbevételre vonatkozóan 50 millió eurónak, a mérlegfőösszegre vonatkozóan pedig 43 millió eurónak megfelelő forintösszeg lehet.

Induló vállalkozás esetében a mutatószámokat éves szintre kell vetíteni.

Az euróban megadott értékhatárok forintra történő átszámítása a Magyar Nemzeti Bank által megállapított, az adott vállalkozás üzleti évének lezárásakor érvényes deviza középárfolyamon történik. Az újonnan indított vállalkozások esetén a tárgyévet, tehát az alapítás évét megelőző év utolsó napján érvényes, a Magyar Nemzeti Bank által megállapított deviza középárfolyamot kell alkalmazni.

Figyelembe kell venni azt is, hogy ha a vállalkozás éves szinten túllépi a foglalkoztatotti létszámot vagy pénzügyi határértékeket, vagy elmarad azoktól, akkor ennek eredményeként csak abban az esetben veszíti el, illetve nyeri el a közép-, kis- vagy mikro vállalkozói minősítést, ha két egymást követő beszámolási időszakban túllépi az adott határértékeket vagy elmarad azoktól.

Át kell tekinteni emellett a tulajdonosi struktúrát is. Az adatok számításánál meg kell nézni, hogy az adott vállalkozásnak van-e 25 %-ot meghaladó tulajdonrésze más vállalkozásban, vagy a vállalkozás 25 %-ot meghaladó tulajdonosai birtokolnak-e más vállalkozásokban tulajdonrészt. Amennyiben van, akkor a konszolidált éves beszámolót kell figyelembe venni. Ha nem készül konszolidált éves beszámoló, akkor a foglalkoztatottsági és pénzügyi adatok számításánál a tulajdoni aránynak megfelelően kell figyelembe venni a tulajdonosok vagy a birtokolt vállalkozások adatait.

A 2015. évi adótörvények változását tartalmazó 2014. évi LXXIV. törvény a kapcsolt vállalkozás fogalmát – mind a Tao, mind az Art szerint - kiegészíti egy új ponttal, és e pont alapján kapcsolt vállalkozásnak fog minősülni az eddigieken túl az adózó és más személy, ha köztük az ügyvezetés egyezőségére tekintettel az üzleti és pénzügyi politikára vonatkozó döntő befolyás gyakorlás valósul meg.

A jogszabály alapján kapcsolt vállalkozásoknak kell tekinteni azon társaságokat is, ahol az ügyvezető személye azonos, függetlenül a tulajdonosi jogok meglététől, vagy annak mértékétől.

A foglalkoztatotti és gazdálkodási adatoktól függetlenül nem minősül KKV-nak egy vállalkozás abban az esetben, ha az állam vagy az önkormányzat közvetlen vagy közvetett tulajdoni részesedése - tőke vagy szavazati joga alapján - külön-külön vagy együttesen meghaladja a 25%-ot.

A Törvényben megfogalmazott definíció alapján, a Magyarországon bejegyzett vállalkozások 99,8%-a KKV és 96%-a mikrovállalkozás.

A vállalalkozási méret vizsgálatának, létszám szerinti különválasztásának oka, hogy más feltételek vonatkoznak pályázati szempontból a KKV besorolású – ezen belül a mikro-, kis- vagy középállalkozási méretű – és a nagyvállalati méretű cégekre.

2.2. A hazai KKV szektor megoszlása

A KKV szektor Magyarország gazdaságában jelentős szerepet játszik. A vállalkozások 99,8%-a ebbe a szektorba tartozik, a foglalkoztatásban és a termelésben is jelentős a részesedése.

A magyar gazdaság a rendszerváltás óta számos változáson esett át. A hazai mikro-, kis- és középállalkozások szerepe, piaci jelentősége egyre inkább előtérbe került ebben az időszakban. A legnagyobb hangsúlyt azonban csak az Európai Unió csatlakozást megelőzően 2000-től kapta a vizsgált csoport, amikor lehetővé vált a vállalkozói szektor erősítése, az előcsatlakozási időszak pályázatairól, melyek elsődleges célja a felzárkóztatás volt. Az EU Előcsatlakozási Alapokból több fejlesztést is finanszírozott 1990-től, azonban a csatlakozási szándék bejelentésétől 4 évig a felzárkóztatás jegyében, csak innen igénybe vehető forrásokat kapott a vállalkozói szektor a Phare, az ISPA és a SAPARD programok keretében. (Lehmann-Nyers, 2009.; Nemes, 2003.)

Ebben az időszakban jelentős mértékű fejlesztések indultak el, melyek egyre inkább ösztönözték a vállalkozói kedvet, valamint segítették az új vállalkozások létrejöttét.

A csatlakozást követően a vállalkozások számának alakulásában hullámváz következett be, a kezdeti kismértékű ingadozást 2012 végére összességében véve közel 10%-os csökkenés jellemezte, majd 2013-tól ismét megugrott a vállalkozások száma.

1. táblázat. A vállalkozások száma országosan 2006-2015 között (db)

Létszám	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
<i>1-4 fő</i>	679.214	672.674	696.038	681.220	694.434	686.961	630.520	636.406	648.399	667.826
<i>5-9 fő</i>	42.486	41.229	40.946	38.251	39.226	39.371	38.819	38.225	39.256	42.151
<i>1-9 fő</i>	721.700	713.903	736.984	719.471	733.660	726.332	669.339	674.631	687.655	709.977
<i>10-19 fő</i>	19.612	18.906	19.343	17.693	18.612	18.574	17.697	17.147	17.879	19.633
<i>20-49 fő</i>	10.620	10.143	10.231	9.256	8.770	8.667	8.835	8.958	9.290	9.865
<i>10-49 fő</i>	30.232	29.049	29.574	26.949	27.382	27.241	26.532	26.105	27.169	29.498
<i>50-249 fő</i>	5.085	5.145	5.222	4.811	4.696	4.734	4.630	4.587	4.610	4.708
<i>250 fő és felette</i>	926	929	962	875	877	872	874	875	912	902
<i>összesen</i>	757.943	749.026	772.742	752.106	766.615	759.179	701.375	706.198	720.346	745.085

Forrás: Saját szerkesztés KSH adatok alapján (KSH, 2012, 2015a, b, 2017a, b)

*Saját becslés a KSH adatok és a 2006-2015-ös időszak átlagos arányai alapján

A válság előtti időszakban egyre jobban fellendült a vállalkozási kedv, melyet a vállalkozások viszonylag egységes, 770.000 cég körüli száma mutat. Volt ugyan egy visszaesési hullám 2006-2007 körül, de 2008-ra – a válság előtti időszakra – ez az eredeti állapotra emelkedett. 2009-ben viszont drasztikusnak nevezhető visszaesés következett be, melynek oka elsősorban azon, főként mikrovállalkozások megszűnése, melyek nem rendelkeztek megfelelő saját tőkével, felvevőpiaccal. Elsődlegesen ezeknél a méretű vállalkozásoknál látható visszaesés, a kis-, közép és nagyvállalatok esetében ez nem volt számottevő. (Vajay, 2013.)

A 2010-es adatok alapján elmondható, hogy csak a közép- és nagyvállalatok esetében történt csökkenés, a mikro- és kisvállalkozások száma tovább növekedett. 2009-hez képest a mikrovállalkozásoknál közel 2%-os, míg a kisvállalkozásoknál 1,6%-os mértékű volt a növekedés.

2011-től ismét csökkenő tendencia indult el, újabb vállalkozások szűntek meg, annak köszönhetően, hogy a válság minden piacra begyűrűzött, illetve szigorúbbá váltak azok az ellenőrzések, amelyek segítségével kiszűrték a ténylegesen nem működő cégeket.

A becsült adatok alapján elmondható, hogy 2013-tól növekedni kezdett a gazdaságban működő vállalkozások száma, amely a válság mérséklődésének, a kilábalás kezdeti jelének tekinthető. Emellett az is nagymértékben befolyásolta ezt a növekedést, hogy olyan gazdaságpolitikai intézkedéseket tett a kormány, olyan lehetőségeket biztosított, melyek

egyenes ági következménye a vállalkozások számának emelkedése. Ilyen intézkedés egyrészt a Munkaügyi Központok által az induló vállalkozások számára 6 hónapig folyósított támogatás, illetve az Európai Unió pályázati rendszerben a fiatalok vállalkozóvá válását célzó, 6-12 hónapra igénybe vehető lehetőség. Ez utóbbinak köszönhetően 1300-1500 vállalkozás – egyéni vállalkozás, betéti társaság és korlátolt felelősségű társaság – kezdte meg működését a 2013-as és 2014-es években. 2015-ben tovább folytatódott a vállalkozások számának növekedése, újabb lehetőségek igénybevételének köszönhetően. Főként a hazai források segítették a vállalkozás indítási folyamatokat, mivel a Munkaügyi Központ által folyósított lehetőségek továbbra is elérhetőek voltak. Az Európai Unió források csak 2015 második felétől jelentek meg ismét a hazai pályázói kör számára, így ennek hatása a 2015-ös évben elhanyagolható a vállalkozások számának, működésének vizsgálata során.

A hazai gazdaság makrogazdasági elemzései minden évben változó képet mutattak, azonban a pénzügyi válság kitörése óta a stagnálás és a recesszió a meghatározó, a KSH adatai alapján 2012-ben 1,7%-os csökkenés, 2013-ban 1,1%-os növekedés jellemezte hazánkat (KSH, 2013.); azonban 2014 egészében a gazdaság teljesítménye az előző évihez viszonyítva már 3,6%-kal bővült. Éppen ezért problémás a KKV szektor fennmaradása, fejlesztése, annak ellenére is, hogy a gazdaságpolitikai intézkedések mind ezt célozzák meg. Nem sikerült a fejlesztések oly mértékű megvalósítása, mint várták, sőt a felszámolt cégek aránya is minden évben meghaladta az újonnan indulókéét.

2. táblázat. Az induló és a megszűnt vállalkozások országos száma létszám-kategóriánként 2006 és 2015 között (db)

		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1 - 9 fő	Induló	58.875	60.300	70.613	62.369	69.172	68.022	56.098	65.414	67.789	75.292
	Megszűnt	65.517	64.415	70.808	62.401	73.180	94.804	72.546	55.747	65.378	..
10 - 49 fő	Induló	844	606	648	671	702	684	530	534	440	884
	Megszűnt	1.113	582	1.679	1.065	1.136	902	1.242	656	742	..
50 - 249 fő	Induló	75	57	65	65	56	91	52	72	50	47
	Megszűnt	68	40	173	94	121	60	70	80	83	..
250 fő és felette	Induló	3	5	8	5	5	7	3	4	10	4
	Megszűnt	3	1	9	6	7	4	4	4	15	..
Vállalkozások összesen	Induló	59.797	60.968	71.334	63.110	69.935	68.804	56.683	66.024	68.289	76.227
	Megszűnt	66.701	65.038	72.669	63.566	74.444	95.770	73.862	56.487	66.218	..

Forrás: Saját szerkesztés KSH adatok alapján, (KSH 2017b)

A 2. táblázat alapján elmondható, hogy a vállalkozásokat jellemző mikrovállalkozási túlsúly a vállalkozásalapítás terén is megfigyelhető. Az időszak folyamán folyamatosan alapítottak újabb és újabb társaságokat, cégeket és vállalkozásokat, azonban már 2006-tól láthatóvá vált, hogy a megszűnt vállalkozások aránya, illetve a felszámolások mértéke meghaladja az újonnan a gazdaságba belépőket. Ennek talán legnagyobb oka az volt, hogy a vállalkozásalapítás szempontjából legkedveltebb korlátolt felelősségű társasági formához tartozó minimális törzstőke igényt levítették a korábbi években megszokott 3.000.000. Ft-ról 500.000 Ft-ra, aminek köszönhetően megnövekedett az ezen kategóriába tartozó cégalapítások száma. Azonban azzal nem számoltak a vállalkozni szándékozók, hogy a korábbiakban megszokott biztos törzstőke állomány hiánya akár a cégek idő előtti felszámolásához is vezethet. Nem megfelelően alakították ki a vállalkozás stratégiáját, a likviditást nem tartották a kellő mértékben szem előtt, így hiába volt felvevőpiaca az egyes iparágaknak, nem tudták teljesíteni az előírt kötelezettségeket, illetve a megfelelő forgótőke hiánya visszavetette a gazdaságossági mutatókat is.

A kisvállalkozások, illetve az ennél nagyobb méretű cégek között folyamatosan a megszűnés figyelhető meg, szintén gazdasági nehézségekre hivatkozva. Azonban csak a pénzügyi

válság kirobbanásának évében haladta meg a 200%-ot a megszűnő és induló vállalkozások aránya. Az időszak további részében mondhatni a létszámtartás nehézségeinek, és a piaci helyzet romlásának volt köszönhető a megszűnés, viszont egyik évben sem ért el annyira drasztikus méretet, mint 2008-ban.

A KSH adatbázisait tanulmányozva azt tapasztaltam, hogy 2015-re vonatkozóan csak részleges adatok állnak rendelkezésre, ami annak köszönhető, hogy a megszűnt és a méret szerint visszaminősített vállalkozások összefésülése, az átfedések kiküszöbölése még mindig folyamatban van.

A vállalkozások felszámolásának aránya, illetve a nagyvállalkozások országból való kivonulása is alátámasztja a Világ gazdaság Online 2013. január 18.-ai cikkében megjelenteket, miszerint a KKV-k helyzete, illetve ezzel párhuzamosan az egész gazdaság stagnál, nincs húzóereje. A GKI Zrt, az elvégzett felmérései alapján már 2011 végén 1,5 százalékos gazdasági visszaesést valószínűsített 2012 egészére. „Alapvetően az volt a megfontolás, hogy „a külső környezet romlása; a költségvetési kiigazítás és a végtörlesztés miatt csökkenő fogyasztás; a befektetői bizalmat ért csapások, a forrás- és piachiány következtében hasonlóképpen mérséklődő beruházás” okozza a GDP 1,5 százalékos visszaesését 2012-ben. A döntő a gazdaságpolitika növekedésellenes jellegének számszerűsítése volt, de egy ennyire pontos találatához természetesen szerencse is kell.

2013-ban a GKI prognózisa szerint stagnálás volt várható a magyar gazdaságban. A fő gond az, hogy a beruházásokban a jogbiztonság hiánya, a lefagyasztott bankrendszer és a szűkülő belső piac miatt további visszaesés valószínű. Az üzleti befektetések minden bizonnyal csökkennek, kifut a Mercedes, az Opel és Audi beruházásának pozitív hatása, és az Európai Unió pénzek várhatóan gyorsuló elköltése sem tudja majd ellensúlyozni ennek visszaesését. A fogyasztásban még némi további zsugorodásra lehet számítani. Az európai konjunktúra sem javul sokat, vagyis nincs igazi húzóereje a magyar gazdaságnak. A GDP stagnálása is csak a mezőgazdaság tavalyihoz képest átlagos időjárás esetén is dinamikus emelkedő kibocsátásának lesz az eredménye.” (Világ gazdaság Online, 2013.)

2014-ben a korábbi tendencia tovább folytatódott, a gazdasági formák megbontását vizsgálva elmondható, hogy a jogi személyiségű gazdasági társaságok háromszoros megszűnést mutattak a jogi személyiség nélküli társaságokhoz képest, míg az újonnan induló társaságok hasonló megbontásánál hétszerese a jogi személyiségű társaságok indítása. Ennek ellenére azonban továbbra is megfigyelhető, hogy több mint 30%-kal meghaladja a megszűnő társaságok aránya az újonnan bejegyzetteket.

Ez a tendencia ellentétes képet mutat az egyéni vállalkozások számának vizsgálatakor, mivel itt az utolsó két évben az induló vállalkozások száma közel 1/3-ával meghaladta a megszűnőket, ugyanis a KATA adózási lehetőség választása arra ösztönözte, és ösztönzi jelenleg is a vállalkozni szándékozókat, hogy az egyéni vállalkozás és emellett a kedvezőbb adózás mellett döntsenek.

A 2014-es időszakot követően ismét megváltozott az induló és megszűnő vállalkozások megoszlása. Elmondható, hogy a kedvező adózási forma választásának lehetősége ösztönözte a társas vállalkozások és az egyéni vállalkozások indítását is.

Az országos vállalkozás megoszlási adatoktól eltérő képet mutat a 3. táblázat, melyben az általam vizsgálni kívánt régiós, illetve megyei szűkítést elvégeztem. Folyamatos növekvő tendencia figyelhető meg mind a Közép-Dunántúli régió, mind pedig Komárom-Esztergom megye esetén.

3. táblázat. A vállalkozások száma régiós és megyei bontásban 2006 és 2015 között (db)

Létszám	Területi szűkítés	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1-9 fő	Közép-Dunántúli régió	115.378	117.714	137.361	139.371	144.459	144.084	143.254	144.534	145.670	145.355
	Komárom-Esztergom megye	31.574	32.517	36.537	37.240	38.541	38.497	38.313	38.747	39.041	38.879
10-19 fő	Közép-Dunántúli régió	2.127	2.129	2.152	1.970	1.985	1.867	1.937	1.912	1.860	1.755
	Komárom-Esztergom megye	611	626	631	584	615	600	634	618	600	560
20-49 fő	Közép-Dunántúli régió	1.066	1.064	1.046	1.057	1.027	977	911	879	886	909
	Komárom-Esztergom megye	319	327	333	351	342	330	300	299	279	290
10-49 fő	Közép-Dunántúli régió	3.193	3.193	3.198	3.027	3.012	2.844	2.848	2.791	2.746	2.664
	Komárom-Esztergom megye	930	953	964	935	957	930	934	917	879	850
50-249 fő	Közép-Dunántúli régió	460	481	479	485	437	414	406	416	412	389
	Komárom-Esztergom megye	152	170	170	176	160	152	144	147	134	128
250 fő és felette	Közép-Dunántúli régió	124	118	130	130	108	114	116	118	116	116
	Komárom-Esztergom megye	49	45	49	41	38	38	39	40	40	36
összesen	Közép-Dunántúli régió	119.155	121.506	141.168	143.013	148.016	147.456	146.624	147.859	148.944	148.524
	Komárom-Esztergom megye	32.705	33.685	37.720	38.392	39.696	39.617	39.430	39.851	40.094	39.893

Forrás: Saját szerkesztés KSH adatok alapján, (KSH 2017c)

A válság, annak ellenére, hogy ezeken a területeken is ugyanúgy érezte hatását, mégsem járt a vállalkozások megszűnésével, sőt közel 5000 új mikrovállalkozás regisztrálása történt meg 2009-ben. Ez a növekedés olyan mértékű volt, hogy a kis-, közép- és nagyvállalatok számának visszaesése abszolút nem tudta visszavetni összességében.

2011 és 2012 folyamán ugyan csökkenés volt megfigyelhető az összvállalkozási számban, de mindösszesen 1%-os volt a visszaesés 2010-hez képest.

Ezt követően folyamatos, kismértékű növekedés indult el ismét, melyben újabb, 0,3%-os visszaesés csak 2014-ről 2015-re volt megfigyelhető.

Mind a megyei, mind a régiós adatokat nézve, ez a növekedés, illetve minimális visszaesés figyelhető meg, a szűkítést követően sem figyelhető meg kiugró eltérés.

2.3. Nemzetközi kitekintés - KKV szektor az EU-ban

Az Európai Unió kohéziós politikájában szintén nagy hangsúlyt kap a KKV-k fejlesztése, mivel az Unió vállalkozásainak 99,8 %-a kis- és középvállalat – melyek fogalmát a 2003/361/EK ajánlás tartalmazza –, más szóval 250-nél kevesebb embert foglalkoztat. Ezek a vállalatok az egyik legfontosabb hajtóerejét adják a gazdasági növekedésnek, az innovációnak, a foglalkoztatásnak és a társadalmi integrációnak.

A KKV-k alkotják az európai gazdaság gerincét, éppen ezért Európa gazdasági élénküléséhez kulcsfontosságúak, több szempont figyelembevételére alapján is:

- három magánszektorbeli munkahelyből kettő náluk keletkezik, és kétszer olyan gyorsan nő náluk az alkalmazottak száma, mint a nagyobb vállalatoknál;
- segítségre szorulnak a pénzeszközökhöz való hozzáférésben és szakképzett munkaerő felvételében, és jobban ki vannak szolgáltatva a gazdasági változásoknak;
- csak akkor tudnak versenyképesek maradni a globális piacon, ha fokozzák a hatékonyságukat, javítják termékeik, szolgáltatásaik és marketingtevékenységük minőségét és egyediségét.

A mikro-, kis- és középvállalkozások elsősorban nemzeti szinten működnek, viszonylag kevés KKV folytat az EU-n belüli, határokon átnyúló üzleti tevékenységet. A KKV-kat azonban üzleti tevékenységük hatókörétől függetlenül érintik a különböző területeken meglévő uniós jogszabályok, mint például az adóztatás, a verseny és a társasági jog, melyeket Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) tartalmaz.

Az EU-ban bejegyzett összes vállalkozás között a KKV-k foglalkoztatják az összes munkavállaló 67%-át, annak ellenére, hogy a KKV-k 93%-a mikrovállalkozási méretű. Ezek alapján elmondható, hogy a KKV-k kulcsszerepet játszanak az EU-ban a gazdasági növekedés, az innováció, a foglalkoztatás és a társadalmi integráció szempontjából. Az Európai Bizottság ezért azon munkálkodik, hogy elősegítse a vállalkozások sikeres működését, és javítsa az üzleti környezetet a KKV-k számára.

Ennek érdekében megszületett az európai kisvállalkozói intézkedéscsomag, amely a KKV-kat segítő európai uniós szakpolitika gerincét alkotja. Mottója: „Gondolkozz előbb kicsiben!” Az uniós vállalkozáspolitikai középpontjában tehát a KKV-k állnak, és a szakpolitika keretében hozott intézkedések egyik fő célja, hogy a jogi szabályozás minél kevesebb terhet rakjon a KKV-k vállára. Ezért kötelező „KKV-teszttel” kell ellenőrizni, hogy az új uniós intézkedések és szabályok milyen hatást fejtenek majd ki a KKV-k működésére. Emiatt 2011 májusában létrejött a tagállami KKV-követek hálózata, mely azt

hivatott biztosítani, hogy nemzeti, regionális és helyi szinten is a KKV-knak kedvező intézkedések szülessenek. (European Commission, 2014b)

Az Európai Unió vállalkozások összetételét megvizsgálva megállapítható, hogy a start-up vállalatok a gazdasági fejlődés motorjaként funkcionáltak mindig és funkcionálnak jelenleg is. Átlagosan 9,2%-a a 10 fő alatti létszámú cégeknek nagy növekedési potenciállal rendelkezett 2014-ben. A szektorális megoszlást figyelembe véve elsődlegesen az információs és kommunikációs technológiai, és adminisztratív tanácsadási területen működő vállalkozásoknál figyelhető meg a legnagyobb növekedés annak ellenére, hogy az újonnan létrejövő cégek esetén a hagyományos szektorok a leggyakoribbak.

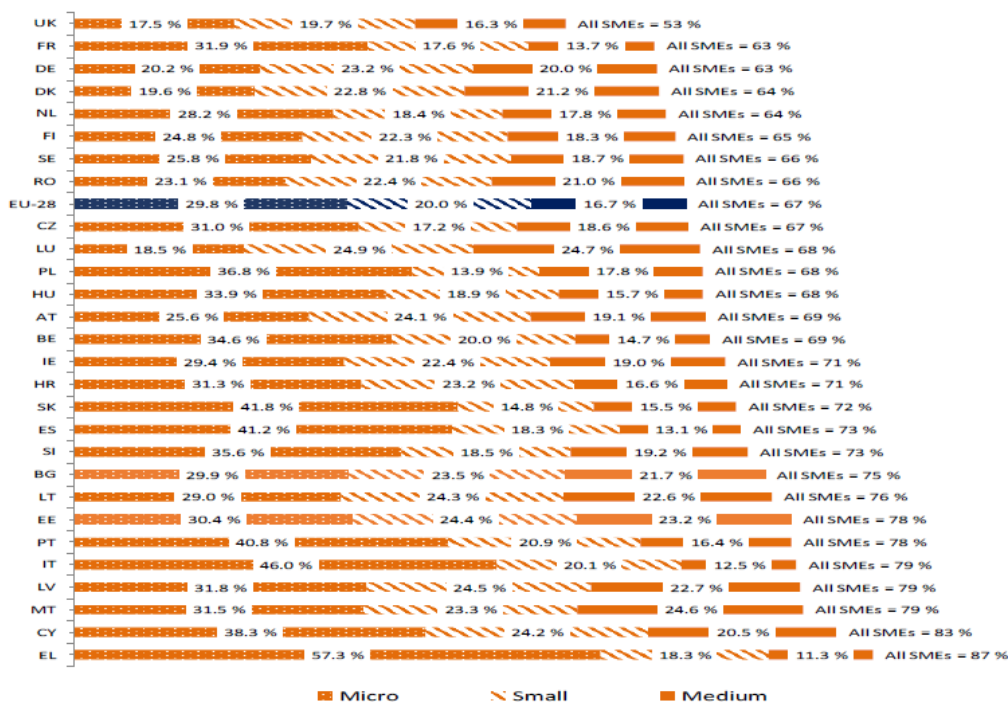
A KKV-k Uniós szinten is rendkívül meghatározóak az összvállalkozási számot tekintve, a foglalkoztatási adataikat megvizsgálva az figyelhető meg, hogy leginkább az önfoglalkoztatás, az egyéni vállalkozások indítása a legelterjedtebb. Az EU 28 tagállamának adatait összesítve elmondható, hogy 2016-ban az összfoglalkoztatottság 30%-át a mikrovállalkozások adták, ahogyan az a 4. táblázatban is látható.

4. táblázat. A KKV-k és nagyvállalkozások számának, foglalkoztatotti adatainak megoszlása 2016-ban az EU 28 tagállamának adatai alapján a nem pénzügyi szektorban

	Mikro	Kis	Közép	KKV	Nagy	Összesen
Vállalkozások száma						
Adatok ezer darabban	22.232	1.392	225	23.849	45	23.894
Megoszlás az összvállalkozási számhoz viszonyítva (%)	93,0%	5,8%	0,9%	99,8%	0,2%	100,0%
Alkalmazottak száma						
Adatok ezer főben	41.669	27.982	23.398	93.049	46.665	139.714
Megoszlás az összfoglalkoztatási számhoz viszonyítva (%)	29,8%	20,0%	16,7%	66,6%	33,4%	100,0%

Forrás: Eurostat és a Nemzeti statisztikai hivatalok adatai alapján (European Commission, 2017)

Annak ellenére, hogy az összfoglalkoztatottság 67%-át tették ki a KKV-k 2016-ban, mégis torzítóan hat ez az adat, mivel az összfoglalkoztatásnak 14%-át teszik ki az egyéni vállalkozók, akik 71,5%-ánál nincs alkalmazott, csak kizárólagosan önfoglalkoztatás.



1. ábra. A foglalkoztatottak megoszlása a KKV méretű vállalkozások között 2016-ban (%)

Forrás: Eurostat és a Nemzeti statisztikai hivatalok adatai alapján (European Commission, 2017)

Mind a 28 tagállam esetében megfigyelhető a KKV-k jelentősége, ahogyan az az *1. ábrán* is látszik, éppen ezért a finanszírozáshoz való könnyebb hozzáférés javítása kiemelt prioritás, amelynek keretében az Európai Unió több pénzügyi eszköz segítségével kiegyenlített forrásszerzési lehetőségeket biztosít a KKV-k számára a strukturális alapokból, a kutatási és innovációs programok révén, a Progress mikrofinanszírozási eszközökből, valamint az Európai Beruházási Bank által nyújtott kölcsönök révén. 2012 közepéig több mint 175 ezer KKV részesült a versenyképességi és innovációs keretprogram pénzügyi eszközeiből. 2008 és 2011 között az Európai Beruházási Bank mintegy 40 milliárd euró összegű kölcsönt nyújtott több mint 210 ezer kis- és középvállalkozás számára.

2014-től a vállalkozások versenyképességét és a kis- és középvállalkozásokat segítő COSME program további támogatást nyújt a KKV-knak. (European Commission, 2014b) A kis- és középvállalkozásoknak fel kell venniük a versenyt a fejlett és a felzárkózó országok vállalkozásaival, így elengedhetetlen számukra az üzleti tevékenység EU határain túlra történő kiterjesztése. Minél inkább jelen van egy KKV a nemzetközi piacon, annál jobb a növekedési kilátásai. Éppen ezért a Bizottság által indított „Kisvállalkozás, nagyvilág”

elnevezésű stratégia célja, hogy új lendületet adjon az európai gazdaság fejlődésének. A stratégia keretében a Bizottság segíti a KKV-kat, hogy kijussanak az EU-n kívüli piacokra, és ott sikeresen megvessék a lábukat.

A Bizottság a KKV-k nemzetközi térnyerésének elősegítése érdekében ún. „növekedési missziókat” szervez. Ezek a magas szintű látogatások a kereskedelmi kapcsolatok elmélyítését és vállalatközi megállapodások létrehozását célozzák.

A Bizottság emellett létrehozta a KKV-k üzleti és innovációs támogatását célzó Enterprise Europe Network hálózatot Európában, majd kiterjesztette azt Ázsiára, Észak-Afrikára és az amerikai kontinens országaira is. Az Enterprise Europe Network segítséget nyújt a KKV-knak az uniós jogszabályok megismeréséhez, valamint támogató programokat működtet és a nemzetközi terjeszkedést előmozdító szolgáltatásokat nyújt 54 országban, 600 regionális partner közreműködésével. A hálózat segít a KKV-knak finanszírozáshoz jutni, ezen túlmenően pedig üzleti és technológiai beszámolókat készít, valamint tanácsadással szolgál a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok terén. (European Commission, 2014b)

A vállalkozói kultúra előmozdítása Európában:

A vállalkozói kultúra előmozdítása érdekében az uniós szakpolitika homlokterében a vállalkozásösztönzés áll. Bár jelenleg az európaiaknak csupán 10%-a vállalkozó, 45%-uk szeretne a saját főnöke lenni. A munkahelyteremtés és a növekedés szempontjából ez óriási potenciált jelent, melynek kiaknázása érdekében a Bizottság több kezdeményezést indított, melyek a következők:

- Klaszterek és üzleti hálózatok kialakítása, és együttműködésének elősegítése.
- A vállalkozói készségek oktatása érdekében a Bizottság elindította a „KKV-k európai hete” elnevezésű kezdeményezést, amellyel az a célja, hogy Európa-szerte előmozdítsa a vállalkozói tevékenységet, és tájékoztassa a vállalkozókat az igénybe vehető támogatásokról.
- Egy másik kezdeményezés az „Erasmus fiatal vállalkozóknak” csereprogram, mely lehetőséget nyújt a kezdő vállalkozóknak arra, hogy más EU-országokban működő kisvállalkozások tapasztalt vezetőitől tanuljanak.
- A Bizottság elő kívánja mozdítani, hogy minél több nő alapítson saját vállalkozást, ezért létrehozta a női vállalkozók képviselőinek európai hálózatát. (European Commission, 2014b)

2.4. Uniós lehetőségek a magyar KKV-k részére

Az EU fejlesztéspolitikájának minél hatékonyabb érvényesítése érdekében Magyarország is részesül az EU-s társfinanszírozású pályázatok forrásaiból.

Az EU legfontosabb támogatási eszközeit a Strukturális és Kohéziós Alapok képezik, a tőlük származó források elosztásának nemzeti stratégiáját a 2007-2013 közötti időszakra – 2007-2010 között – az Új Magyarország Fejlesztési Terv, az Új Széchenyi Terv – 2011-2013 között –, valamint – 2014-től – a Széchenyi 2020 program tartalmazza. A rendelkezésre álló forrást 2013-ig 8 ágazati és 7 regionális operatív program keretében osztották el, 2014-től pedig 10 operatív programban kerül teljes mértékig szétosztásra. (Dávid, 2009.)

A KKV-k finanszírozási forráshoz jutása, a vállalkozásfejlesztés elsősorban a Gazdaságfejlesztési Operatív Programhoz, 2014-től pedig a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Programhoz kapcsolódik.

A vissza nem térítendő támogatásokat a benyújtott pályázatok sikeres elbírálása esetén úgy folyósítják, hogy a beruházási összeg bizonyos részét átvállalják – Európai Uniós és hazai költségvetési forrásokból támogatják –, főképp olyan gazdaságpolitikai célok megvalósítását ösztönözve, mint a versenyképesség erősítése, a munkahelyteremtés vagy a környezetterhelés csökkentése. A vizsgált időszak folyamán 2013-ig az Új Magyarország Fejlesztési Terv és az Új Széchenyi Terv kiírásai nyújtottak lehetőséget a források lehívására.

A támogatási összegek megpályázásánál az operatív programok keretében az önerő biztosításához európai uniós visszatérítendő források is felhasználhatók, mint például a kamattámogatásos módszerek. Ezek a konstrukciók a visszatérítendő hitelekhez hasonló gazdaságpolitikai célokhoz kötődnek, melyekhez olyan kis- és középvállalkozások férhetnek hozzá, amelyek egy refinanszírozást folytató intézménnyel szerződve piackonform módon kaphatnak hitelt. (Csubák, 2003.)

Számos támogatási lehetőséget biztosítottak az Európai Uniós pénzeket juttató gazdaságfejlesztési operatív programok (GOP, JEREMIE) is, amelyek a KKV-k vállalati innovációjának, kutatás-fejlesztési tevékenységének támogatását, ösztönzését szolgálták, segítették tartós beszállítóvá válásukat, valamint hozzájárultak technológiai fejlesztéseikkel kapcsolatos eszközök beszerzéséhez, információs, minőség- és környezetirányítási rendszerek megvalósításához.

A JEREMIE kifejezetten a mikro-, kis-, és középvállalkozások számára tervezett pénzügyi konstrukciók segítségével mozdította elő azok pénzügyi forrásokhoz való jobb és olcsóbb hozzáférését. Célja a mikro- és kisvállalatok fejlődését gátló piaci elégtelenségek közül az

egyik legfontosabb, a piaci hitel-, tőke- és garanciaforrásokhoz való korlátozott hozzáférés orvoslása volt. (KSH, 2011.)

2014-től a Széchenyi 2020 program keretében kerülnek kiírásra az újabb pályázati lehetőségek, melyek célja teljes mértékben megegyezik a korábbi pályázatok alapvető célkitűzéseivel. 2015. március 24-én született meg a döntés a vállalkozásokat leginkább érintő Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) 2015. évre szóló éves fejlesztési keretéről. Az év folyamán közel hetven pályázati kiírás volt várható, melyek azonosító száma, keretösszege, eljárásrendje és megjelenésének ideje a vonatkozó 1173/2015 Kormányhatározat alapján a Magyar Közlöny 2015. évi 38. számában található. A jogszabály szerint hozzávetőlegesen 750 milliárd forint keretösszegű támogatási forrás kerül majd kiosztásra a 2014-2020-as időszakban, melyből mintegy 530 milliárdra tud pályázni a versenyszféra.

Az Európai Unió lehetőségei igénybevétele:

Az EU-s társfinanszírozással megvalósuló pályázatok 2011-től induló vállalkozások számára is elérhetőek voltak, kombináltan, kedvezményes hitellehetőségekkel. Legelőször a 2011-ben újonnan megjelent mikrovállalkozások fejlesztése konstrukcióban volt lehetőség a teljesen kezdő vállalkozások számára is támogatáshoz jutni. 2012-től úgy alakították át a kiírást, hogy még több, esetleg nagyobb gazdasági jelentőséggel bíró, de mikrovállalkozási státuszú cég is igénybe tudja venni, ennek köszönhetően a gazdaságélénkítés egy újabb hulláma indult el.

Általánosan az tapasztalható, hogy könnyebb dolguk, nagyobb lehetőségeik vannak a kisvállalkozásoknak, vagy ennél nagyobb cégeknek, melyeket – amellet, hogy nem kell figyelniük a települési korlátozásra – sokkal több pályázat érint, mint az induló- vagy mikrovállalkozásokat, hiszen ezek jövője a kezdeti szakaszban még elég bizonytalan, ezért kockázatosabb a támogatásuk. A 2007-2013-as periódusban főként eszközbeszerzési lehetőségek álltak rendelkezésükre, melyeket esetenként ingatlanhoz, infrastruktúrához kapcsolódó fejlesztésekkel is igénybe lehetett venni. A feltételek alapján egy 10 fő létszámmal rendelkező cég gyakorlatilag települési mérettől függetlenül, bárhol megvalósíthatott beruházást. Ezzel szemben a mikrovállalkozások korlátozott területen, az úgynevezett települési lista által meghatározott, minimum 5000 fő lakossággal rendelkező településeken hajthattak csak végre fejlesztéseket. A Magyar Közlöny 2012. április 12-i száma szerint az Európai Bizottság elé került az a tervezet, melyben a kistépüléseken működő mikrovállalkozások is tudnának pályázni a jelenleg elérhető támogatásokra. Az

intézkedés célja az lenne, hogy ne csak a városok körül tömörüljenek a vállalkozások, mert így a kistéleplési önkormányzatok és a települések egészségének fenntartási, fennmaradási esélyeit veszélyeztetik azáltal, hogy jelentős helyi adó bevételektől esnek el. A javaslattal kapcsolatban azonban még a mai napig sem született döntés.

A KKV-k számára igénybe vehető pályázatok szigorú feltételek mellett pályázhatóak meg, az elmúlt években azonban törekvések születtek a pályázás megkönnyítésére. Mind az adminisztráció, mind a pályázás folyamata tekintetében történtek egyszerűsítések, melyek leginkább a pályázati adatlap által kért információk körének leszűkítésében, relevánsabbá tételében nyilvánultak meg.

A vállalkozások számára nemcsak a beruházásokhoz, hanem a működéshez is készítettek igénybe vehető konstrukciókat, a növekedési célok támogatására. Egyike ezeknek a mikro-, kis- és középvállalkozások munkahelyteremtési képességének támogatása, melyben a településektől függetlenül lehetséges az újonnan teremtett munkahelyeken a munkavállalók bérére és járulékaira támogatást igényelni. (Vajay, 2012.)

2013 februárjától kevesebb lehetőség volt elérhető, mivel a programozási időszak végéhez közeledve egyre gyakoribbá vált a keretösszegek kimerülése az egyes pályázati konstrukciónál. Az év folyamán a korábban felfüggesztett kiírások újra megnyitása a maradványösszegek lehívására irányult. 2014. 3. negyedévéig pedig nem is hirdettek meg újabb kiírásokat, mivel az úgynevezett régi ciklus már lezárult, az új pedig még nem kapta meg az Uniótól a szükséges engedélyeket, az operatív programok jóváhagyása csak 2015.02.16-án történt meg. Ennek köszönhetően a 2014 októberétől elérhető, KKV-k számára kiírt 2 pályázati konstrukció első körben hazai forrásból, saját felelősségre került meghirdetésre, bízva az operatív program elfogadásában.

2.4.1. Vizsgált konstrukciók a már lezárult programozási időszakban

(Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

2007 és 2013 között 90 konstrukciót nyitottak meg országos szinten a KKV-k számára, így ezek főbb jellemzőire térek ki. Fontos megjegyezni, hogy a pályázati kiírások mindenhol megegyeznek a konvergencia régiókban, maximum a régió fejlettségétől függően támogatási intenzitásbeli eltérések merülhetnek fel, amelyek a 37/2011. (III.22.) Korm. rendeletben szabályozott regionális támogatási térkép alapján követhetők nyomon. Az áttekintett kiírások mindegyikénél szempont volt a létszámhoz kapcsolódó adatok vizsgálata, a

kötelező létszámtartás vállalása, ezáltal az időközben begyűrűző válság ellenére is biztosítva volt a munkahelyek megtartása, a foglalkoztatás szintjének fenntartása.

Kutatás-fejlesztés (GOP 1. prioritás)

Az időszak elején ezek a pályázati lehetőségek nem voltak túl népszerűek, mivel főként nagyobb volumenű alapkutatáshoz voltak igénybe vehetők. 2011-től kezdődően az alkalmazott kutatás-fejlesztés és akár az innovatív technológiák megvásárlása, fejlesztése és bevezetése – iparjog védelmi költségek támogatásával – is elérhetővé vált a cégek számára, mikrovállalkozási mérettől függően minimálisan 50%-os támogatási intenzitással, települési korlátozás nélkül. A vállalkozások számára elérhető legnagyobb támogatási mérték 65% volt, minimum 5 millió forintos támogatási összeg felhasználásával.

Eszközbeszerezés, informatikai fejlesztések (GOP 2. prioritás, jellemzően „A” komponens – kisebb összegű beruházások)

Az időszak folyamán végig elérhetőek voltak kisebb összegű eszközbeszerezési, illetve informatikai fejlesztési pályázatok. Ezek a lehetőségek minimum 35%-os, maximum 50%-os támogatási intenzitással jelentek meg. Leginkább a városias településeken működő mikrovállalkozások és a megyében bárhol működő kis- és középvállalkozások vehették igénybe, feltéve, ha 2 lezárt, teljes üzleti évvel rendelkeztek. Összességében az első kiírások lehetőségét kihasználva az 1-10 millió forintos támogatási összegű – ehhez kapcsolódóan 2,5-25 millió forintos elszámolható összköltségű – projektek tudtak pályázni. Ezt követően az időszak folyamán többször változott mind a támogatási összeg alsó és felső korlátja, mind pedig a támogatás intenzitása. A felső támogatási összeg legmagasabb értéke 2009-ben 50 millió forintig emelkedett. Az Új Széchenyi Terv kiírásaiban a legkisebb projektméret nettó 7,5 millió forintot kellett, hogy elérjen; míg a maximális támogatási összeg lehívásához 50 millió forintos elszámolható projekt összköltségre (támogatási összeg és pályázó önéreje együttesen) volt szükség.

Komplex fejlesztések (GOP 2. prioritás, jellemzően „B, C, D” komponensek – nagyobb összegű és komplex összetételű, valamint területi elmaradottság szerint különbontott konstrukciók)

Az eszközbeszerezési konstrukciókhoz képest, a komplex fejlesztések esetén nagyobb támogatási összeg volt igénybe vehető, kisebb támogatási intenzitással, akár infrastrukturális fejlesztésekhez is. Ezeknél, a külön tartalmi bírálati szempontrendszerrel is rendelkező

kiírásoknál 20-35%-os támogatási intenzitás volt elérhető, akár milliárdos fejlesztések megvalósításához. Ide érthetők az eszközbeszerzésen kívül az infrastrukturális, informatikai vagy munkahelyteremtésre irányuló fejlesztések, illetve a képzések is.

Modern üzleti környezet erősítése (GOP 3. prioritás)

2007 és 2013 között csak néhány konstrukció került kiírásra ezen a területen, melyek jellemzően jogosultsági kritériummal, azaz automatikus döntési folyamattal rendelkeztek.

2.4.2. Vizsgált konstrukciók az újonnan induló programozási időszakban

(Széchenyi 2020, 2015a)

2014 és 2020 között új időszámítás indul az Európai Unió pályázati rendszerben. Új kiírások jelennek meg, új forrásokat biztosítanak az egyes országoknak, így hazánknak is. A rendszer sajátossága, hogy addig nem jelenhetnek meg a konkrét pályázatok, amíg Brüsszelben nem fogadják el az általános célkitűzéseket tartalmazó operatív programokat, aminek célja az Unió stratégiához történő minél hatékonyabb illeszkedés megvalósulása, ami akár többszöri átdolgozást is jelenthet. Ebből fakadóan előfordulhat 1-1,5 éves csúszás is az időszak elején, mire a várt kiírások ténylegesen pályázhatóak lesznek. Az országoknak azonban van arra lehetőségük, hogy saját felelősségre megjelentessenek és pályáztassanak olyan konstrukciókat, melyeket később az operatív programok alatt, uniós társfinanszírozással tudnak majd megvalósítani a kedvezményezett pályázók.

Az új időszakban a korábbi fejlesztési irányvonalakat igyekeznek tovább folytatni, mivel elsődleges cél a vállalkozói szektor, és ezáltal a gazdaság fejlesztése. 2014-2020 között a prioritási tengelyeket más-más felosztás jellemzi, mely a következőképpen alakul:

- Kis- és középvállalkozások versenyképességének javítása (GINOP 1. prioritás)

Ide tartoznak a következő fejlesztési területek:

- vállalkozói szellem előmozdítása, vállalkozóvá válás elősegítése, melynek keretében a cél a mikro-, kis- és középvállalkozások körében az uniós átlagtól elmaradó vállalkozói aktivitás növekedése és a vállalati élettartam meghosszabbodása, a vállalkozói inkubáció és mentorálás elérhetőségének biztosításán keresztül,
- versenyképes vállalkozói ismeretek terjesztése,
- a KKV-k növekedési lehetőségeinek megteremtése, a növekedési potenciállal rendelkező, nem kutatáshoz köthető innovációt végző KKV-kon keresztül

(Ennek köszönhetően növekedni fog a korszerű infrastruktúrával ellátott telephelyek használata, javulni fog a KKV-k eszköz- és tőkeellátottsága a stabil növekedés és foglalkoztatás szempontjából ígéretes vállalkozások körében.),

- modern üzleti infrastruktúra megteremtése,
 - kapacitásbővítés támogatása, eszközbeszerzésekkel, infrastrukturális fejlesztésekkel,
 - piacképes és együttműködő KKV szektor megteremtése, mely a vállalkozások együttműködési intenzitásának növelésén keresztül, különös tekintettel az export tevékenységet végző cégekre vonatkozóan fog szerepet kapni,
 - vállalkozások hálózatosodásának és piacra jutásának elősegítése.
- Kutatás, technológiai fejlesztés és innováció (GINOP 2. prioritás)
- K+I aktivitás növelése a tudás- és technológia-intenzív vállalkozások körében,
 - stratégiai K+I hálózatok számának növelése a K+F tevékenységet folytató vállalatok, valamint a közfinanszírozású és nonprofit kutatóhelyek (kutató-ismeretterjesztő szervezetek) között,
 - a K+I kapacitások megerősítésével növekvő Horizon 2020 részvétel a közfinanszírozású és nonprofit kutatóhelyek (kutató-ismeretterjesztő szervezetek), valamint a vállalkozások körében.
- Infokommunikációs fejlesztések (GINOP 3. prioritás)
- az infokommunikációs technológiai szektor, azaz az IKT szektor termékértékesítési képességének növelése,
 - infokommunikációs megoldások használati szintjének növelése a vállalkozások körében,
 - digitális gazdaság fejlődésének előmozdítása,
 - állampolgárok IKT-hoz való hozzáféréseinek növelése a digitális kompetenciák terén leszakadással veszélyeztetettek IKT-hoz való hozzáféréseinek elősegítése révén, valamint e technológiák használatának fokozása segítségével,

- újgenerációs szélessávú hálózatok és hozzáférés biztosítása az NGA fehér foltok csökkentésével, az újgenerációs szélessávú hálózatok kiépítésének ösztönzésével, valamint a nagy sáv szélességű kapcsolat biztosításával az állami és önkormányzati intézményeknél.
- Energia (GINOP 4. prioritás)
- A fejlesztések célja a vállalkozói szektor versenyképességének erősítése a közvetlen energiaköltségek összesített csökkentésével, az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások alkalmazásának növelése által, amely úgy tud megvalósulni, hogy az alacsony energiahatékonysággal rendelkező termelő és szolgáltató vállalkozások körében a versenyképesség fokozása erőforrás-hatékonyságuk érdekében, környezetbarát módon történik.
- Foglalkoztatás (GINOP 5. prioritás)
- álláskereső, különösen az alacsony iskolai végzettségűek növekvő körének munkaerőpiaci integrációja tudjon megvalósulni,
 - a társadalmi célú vállalkozások foglalkoztatási kapacitásai erősödjenek,
 - a nem állami szervezetek által szervezett munkaerő-piaci programokban résztvevő inaktív és munkanélküliek száma növekedjen,
 - fiatalok fenntartható munkaerőpiaci integrációjának erősítése, amely úgy tud megvalósulni, hogy a sem foglalkoztatásban, sem oktatásban vagy képzésben nem résztvevő 25 év alatti fiatalok Ifjúsági Garanciához való hozzáférését biztosítják, illetve a fiatalok részvétele nő a gyakornoki és a vállalkozóvá válást segítő programokban,
 - a belső és külső munkaerő-piaci rugalmasság erősítése, mely intézkedés célja, hogy a rugalmasság munkahelyi feltételei és a munkaerőpiac rugalmassága egyaránt erősödjön,
 - a jogszerű foglalkoztatással kapcsolatos tudatosság erősítése a munkáltatók és a munkavállalók körében, melynek célja a munkahelyi egészség és biztonság, a munka minőségének javítása, valamint hogy elterjedtté váljon a bejelentett, legális foglalkoztatás.

- Versenyképes munkaerő (GINOP 6. prioritás)

A munkaerő-kínálat fejlesztését kívánja támogatni egyrészt a kompetencia-fejlesztés és a felnőttképzés támogatásával, másrészt a képzési rendszernek a gazdaság igényeihez igazodó fejlesztésével. Mindez azt a célt szolgálja, hogy a munkaerő-kínálat rövid- és hosszú távon egyaránt jobban igazodjon a gazdaság munkaerő-keresletéhez, segítse a növekvő gazdaság munkaerő-igényének kielégítését, hozzájáruljon a versenyképesség javításához.

- Turizmus (GINOP 7. prioritás)

Célja a természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme és fejlesztése a belföldi és nemzetközi turistáktól származó bevételek növelésével a kulturális és természeti örökségi helyszíneken.

2.4.3. Bírálati szempontok a vissza nem térítendő támogatásoknál

Mivel a két különböző időszakra eltérő feltételrendszerek és szempontrendszerek érvényesek, ezért vizsgálataimat külön végeztem el.

2.4.3.1. Bírálati szempontok a 2007-2013 közötti időszakban, az Új Magyarország Fejlesztési Terv és az Új Széchenyi Terv programok pályázatainál

(Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A tartalmi bírálati szempontrendszerek esetén elmondható, hogy alapvetően 4 fő részből épülnek fel:

1. A bírálati szempontrendszer a projektjavaslat realitását, költségvetési megalapozottságát célzó kérdésekkel indul.
 - Igen válasz esetén további szempontok kerülnek vizsgálatra,
 - míg a nemleges válasz a pályázat elutasítását vonja maga után.
2. Ezt követően a „pályázó adatai” rész következik, mely a működésre, gazdasági eredményekre tér ki. (Az ide tartozó mutatókat a későbbiekben részletezem.)
3. A bírálat következő részében a projekt adatai is vizsgálatra kerülnek, annak megállapítására, hogy mennyire jelentős a fejlesztés gazdaságélénkítő hatása. (Az ide tartozó mutatókat a későbbiekben részletezem.)

4. A szempontrendszer utolsó részét pedig a horizontális céloknak való megfelelés vizsgálata adja.

A legnagyobb hangsúlyt jellemzően a pályázó adatai és a projekt adatai rész kapja a pályázatok bírálati pontrendszerében. A vizsgált kiírások esetében a két részterület együttesen 80-90%-át adja az elérhető 100 pontnak.

5. táblázat. A leggyakrabban alkalmazott mutatószámok a pályázó beszámolójára vonatkozóan

Mutató neve	Kiszámítás módja
Likviditás (A pályázati felhívás szerint harmadfokú, tárgyévi likviditási mutató)	$\frac{\text{(készletek + követelések + pénzeszközök)}}{\text{rövid lejáratú kötelezettségek}}$
Saját tőke arány	$\frac{\text{utolsó lezárt év saját tőke értéke}}{\text{utolsó lezárt év mérlegfőösszege}}$
Éves nettó árbevétel változás mértéke az utolsó lezárt két év adatai alapján	$\frac{\text{utolsó lezárt év éves nettó árbevétele}}{\text{utolsó előtti év éves nettó árbevétele}}$
Működés időtartama	a működés éveinek száma
Korrigált eredmény mutató (%)	$\frac{\text{(utolsó lezárt év ÉCS}^1\text{ + ÜÜTE)}^2}{\text{(utolsó előtti lezárt év ÉCS + ÜÜTE)}}$
Eszközfinaanszírozási mutató (%)	$\frac{\text{utolsó lezárt év befektetett eszközök}}{\text{(utolsó lezárt év ST}^3\text{ + hosszú lejáratú kötelezettségek)}}$
Bővített összvagyon jövedelmezőség (ROA) (%)	$\frac{\text{(utolsó lezárt év SZVE}^4\text{ + kamatráfordítás)}}{\text{utolsó lezárt év mérlegfőösszeg}}$
1 főre eső hozzáadott érték (ezer Ft/fő)	$\frac{\text{(utolsó lezárt év AEE}^5\text{ + ÉCS + SZJR}^6\text{)}}{\text{utolsó lezárt év létszám}}$
Nettó árbevétel növekmény	2 év átlagos nettó növekménye, %-ban megadva
Exportból valamint közösségen belüli értékesítésből származó árbevétel aránya (%)	$\frac{\text{utolsó lezárt évben exportból származó árbevétel}^7}{\text{utolsó lezárt év éves nettó árbevétele}}$
Adófizetési mutató (%)	$\frac{\text{(Adófizetési kötelezettség az utolsó két lezárt évben)}}{\text{(Korrigált összes árbevétel}^8\text{ az utolsó két lezárt évben)}}$

Forrás: Saját szerkesztés a Széchenyi 2020 weboldal pályázati kiírásai alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

Az említett mutatók különböző módon csoportosítva, de mind-mind visszatértek a vizsgált időszak kiírásaiban. A bírálati pontszámok közül az egyes mutatók 2-12 pont között mozogtak, sávós beosztás szerint, ezzel az összes pontszámból 10-50 pontot adva.

¹ értékcsökkenési leírás

² üzemi (üzleti) tevékenység eredménye

³ saját tőke

⁴ szokásos vállalkozási eredmény

⁵ adózás előtti eredmény

⁶ személyi jellegű ráfordítások

⁷ utolsó lezárt évben exportból, valamint közösségen belüli értékesítésből származó árbevétel

⁸ korrigált összes árbevétel= értékesítés nettó árbevétele + egyéb bevételek + pénzügyi műveletek eredménye – ELÁBÉ - eladott közvetített szolgáltatások értéke

A projekt gazdasági megvalósíthatósága szempontjából néhány kiírásnál speciális mutatókat is kértek, ilyen volt például a GOP-2.1.4. Környezeti célú fejlesztések kiírása, melyben a speciális adatok teljes mértékben az energia- és vízfelhasználásra, illetve a hulladék kibocsátásra tértek ki.

Az innovációs pályázatok esetében az eltérés abból adódott, hogy a fejlesztésnek milyen innovációs eredménye lesz, milyen területen lesz hasznosítható – néhány esetben még azt is pontosították, hogy a hazai, vagy a nemzetközi piacot érinti-e a fejlesztés. Ennek köszönhetően az ilyen jellegű kiírások esetén az összes pontszámból akár 50-80 pontot is jelenthetett, ha ezeket a szempontokat megfelelően teljesítette a pályázó szervezet.

6. táblázat. A projekt adatai, azaz a gazdasági megvalósíthatóság vizsgálata során alkalmazott mutatószámok

Mutató neve	Kiszámítás módja
Saját tőke arányos saját forrás érték (%)	$\frac{\text{összes elszámolható költség}}{\text{utolsó lezárt év ST}}$
Nettó árbevétel arányos saját forrás érték (%)	$\frac{2 * \text{összes elszámolható költség}}{\text{utolsó két év nettó árbevétele}^9}$
Befektetett eszköz arányos saját forrás érték (%)	$\frac{\text{összes elszámolható költség}}{(\text{utolsó lezárt év immateriális javak} + \text{tárgyi eszközök})}$
Nettó árbevétel növekmény vállalása a támogatási összeg százalékában, 2 év alatt (%)	$\frac{\text{projekt eredményéhez kapcsolódó nettó árbevétel}}{\text{kifizetett támogatás}} > 30\%$
Projekt elszámolható költsége/igényelt támogatási összeg	$\frac{\text{projekt elszámolható költsége}}{\text{igényelt támogatási összeg}}$
Mérleg szerinti eredmény arányos beruházási érték (%)	$\frac{\text{összes elszámolható költség}}{\text{utolsó lezárt év MSZE}^{10}}$

Forrás: Saját szerkesztés a Széchenyi 2020 weboldal pályázati kiírásai alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A mutatók egyenként 5-10 pontot jelentettek, szintén sávos beosztás szerint, mint a pályázói adatoknál, de összpontszám tekintetében 50-70 pont között mozogtak.

Az eszközbeszerzési és komplex fejlesztési pályázatoknál ugyanolyan súllyal szerepeltek a pályázói adatok és a gazdasági megvalósíthatóság mutatói, mindkét rész 45-45% körül számított a bírálat során.

⁹ vagy adóalapba beszámított bevétele

¹⁰ mérleg szerinti eredmény

A 100%-os pontozás eléréséhez mindezek mellett még a kötelezően vállalandó horizontális szempontok teljesülését is vizsgálták, mely a fennmaradó 10-15 pontot jelentette pályázonként. Ezek a szempontok (a teljesség igénye nélkül):

1. Esélyegyenlőségi szempont:

- Esélyegyenlőségi munkatárs, felelős alkalmazása,
- Esélyegyenlőségi terv (foglalkoztatási ET) megléte,
- Részmunkaidős foglalkoztatottak száma (fő),
- Fogyatékossgal élő alkalmazottak száma (fő),
- Roma foglalkoztatottak száma (fő),
- Rugalmas munkaidő szervezés vagy csúsztható munkakezdés lehetősége,
- Vállalati, szervezeti gyermekintézmények fenntartása,
- A szervezet támogat esélyegyenlőségi célcsoportok helyzetét javító alapítványokat, szervezeteket.

2. Környezeti fenntarthatósági szempont:

- A vállalkozás környezeti szempontú tanúsítás szerint működik,
- A fejlesztés időszakában a pályázó növeli az ökohatékonyra, környezetegészségügyi, környezettudatosságot erősítő feladatokra fordított kiadások arányát (eFt),

kiszámítás módja:
$$\frac{\text{projekt környezeti célokra fordított költsége}}{\text{projekt összköltsége}}$$

- Önkéntesen alkalmaz BAT technológiát (Best Available Techniques), azaz a legjobb elérhető technológiát (BAT technológiák száma, db),
- Környezeti szempontokat is figyelembe vesz az eszközök, termékek, alapanyagok, szolgáltatások beszerzésénél,
- A fejlesztés barnamezős beruházásként valósul meg vagy az igénybe vett terület jelenlegi hasznosítása gazdasági célú,
- A megújuló energia arányát növeli a teljes energiafelhasználáson belül (kWh),

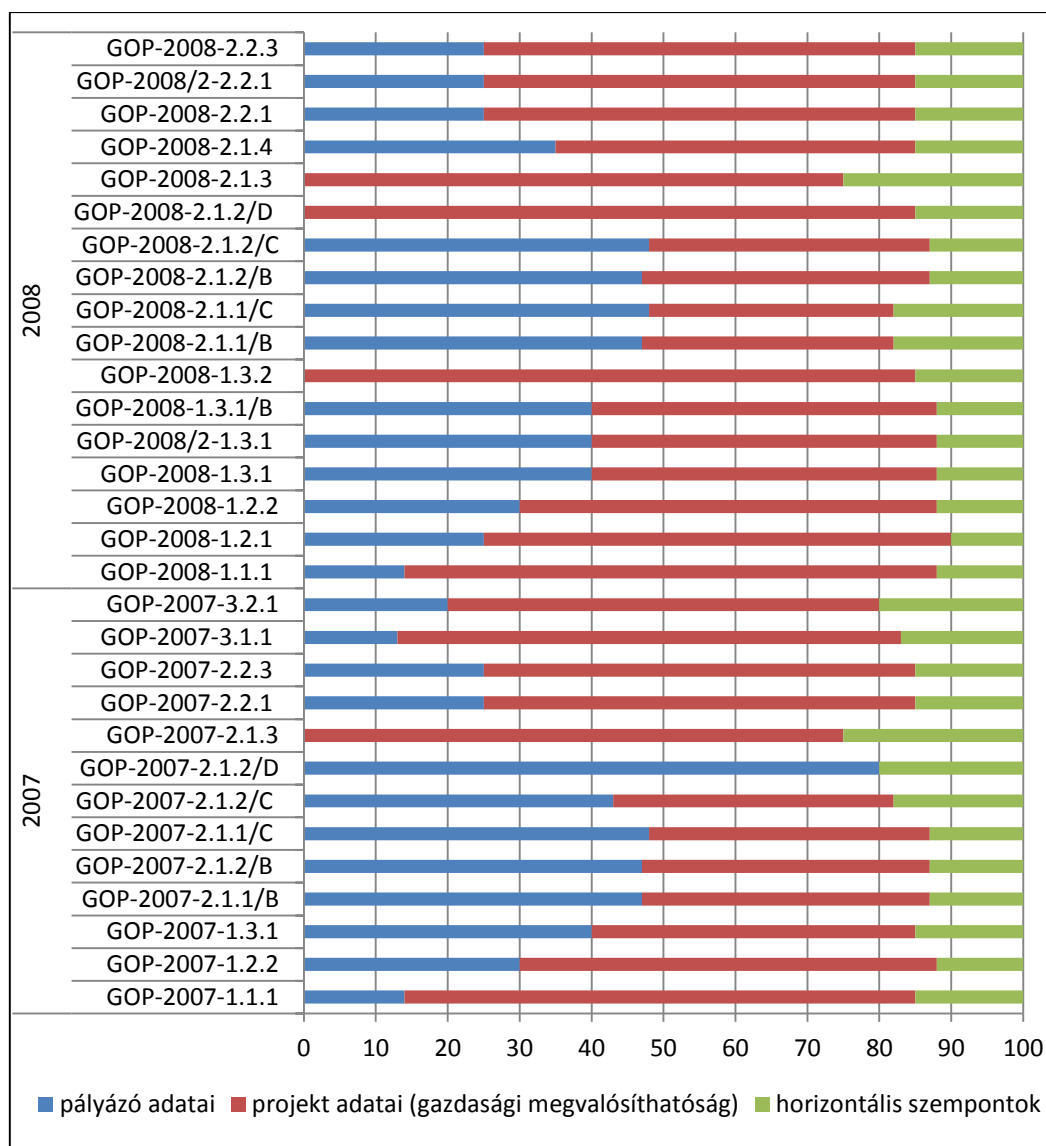
kiszámítás módja:
$$\frac{\text{megújuló energia felhasználás}}{\text{teljes energiafelhasználás}}$$

- A másodlagos alapanyag-felhasználás arányát növeli a teljes alapanyag felhasználáson belül (t),

kiszámítás módja:
$$\frac{\text{másodlagos alapanyag}}{\text{összes alapanyag}}$$

- A pályázó növeli a tömegközlekedést használó (támogatott) munkavállalók, kedvezményezettek számát a helyi munkavállalók arányának szinten tartása mellett. (fő).

A felsoroltak közül a pályázat kiírásától függően a pályázóknak 1-5 horizontális szempontot kell választaniuk, amelyek megvalósítását vállalják.

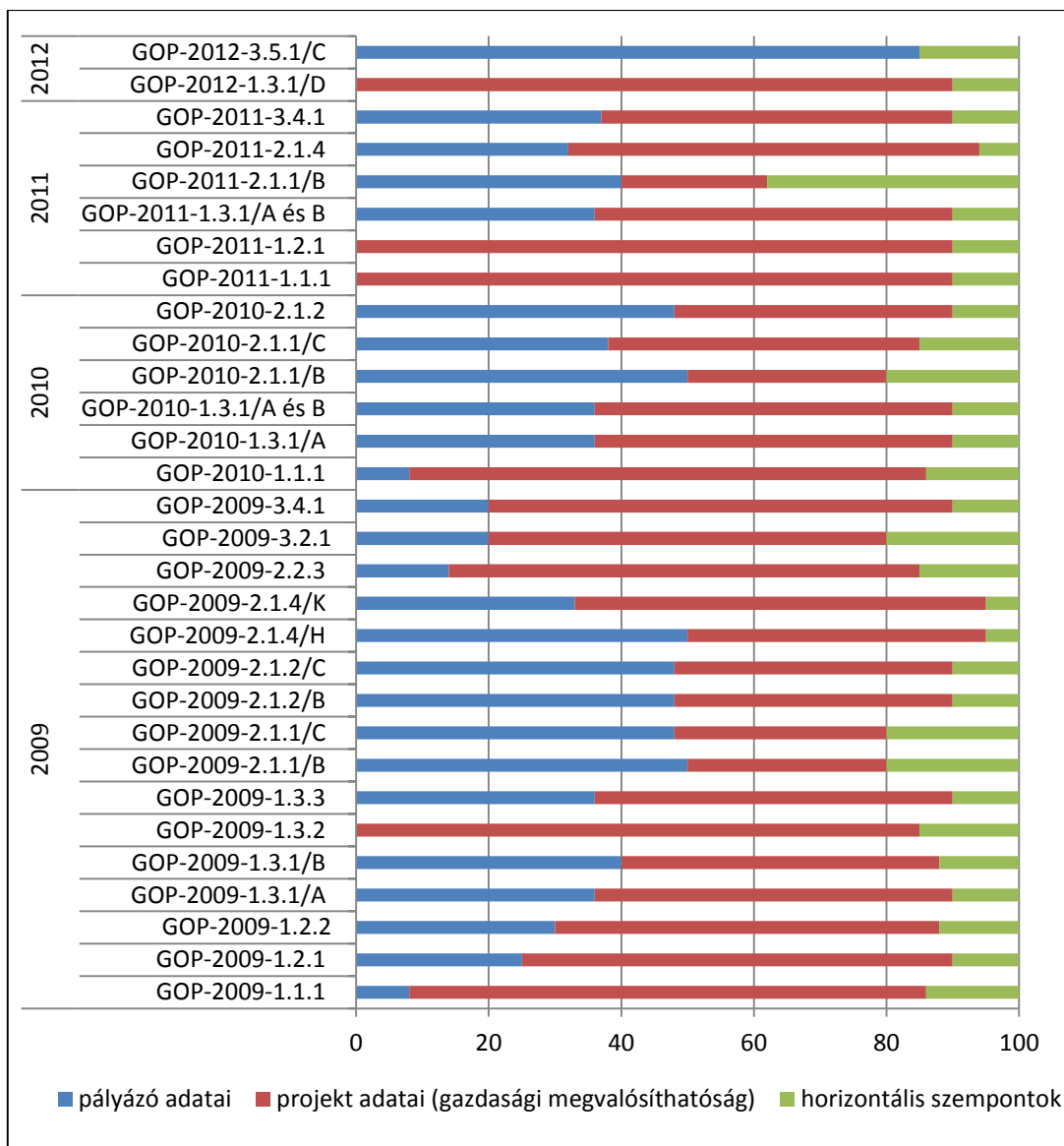


2. ábra. A bírálati szempontok pontszám szerinti megoszlása 2007-2008 között

Forrás: Saját szerkesztés a Széchenyi 2020 weboldal adatai alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2014a)

A 2. és 3. ábra jól szemlélteti, hogy a vizsgált időszak alatt megjelent pályázati konstrukciókban a gazdasági megvalósíthatóság mutatószámaiból nyerhető a pontszámok közel 50%-a, vagyis minden pályázat elbírálása során kiemelt hangsúlyt fektetnek a pályázó gazdasági helyzetének, stabilitásának elemzésére. A likviditási, jövedelmezőségi, és

tőkeszerkezeti mutatók vizsgálata minden pályázat esetén elengedhetetlen, mivel ezek alapján már képet kaphatunk a vállalkozás gazdálkodásáról, és a támogatások nyújtóinak is az az érdeke, hogy a jövőben potenciálisan működőképes, fenntartható vállalkozások kapjanak forrásokat beruházásaikhoz, fejlesztéseikhez.



3. ábra. A bírálati szempontok pontszám szerinti megoszlása 2009-2012 között

Forrás: Saját szerkesztés a Széchenyi 2020 weboldal adatai alapján (Széchenyi 2020, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

Az egyes pályázati konstrukciónál kikötés a minimális 60 pont elérése a pozitív bírálathoz. A gazdasági eredményesség mutatószámai alapján így könnyen kideríthető, hogy a benyújtott pályázat pozitív befogadói döntésű lesz-e vagy sem, azaz eléri-e a szükséges 60

pontot vagy sem. Amennyiben egy pályázó esetén a gazdasági eredményesség mutatószámaira kapható pontok nagyon alacsonyak, már eleve kisebb az esélye a pályázatok megnyerésére, vagyis a bírálati szempontrendszerbe bele van építve a pozitív diszkriminancia a stabil, gazdaságos, jól működő vállalatokat illetően.

A gazdasági elemzésekből kapott mutatók és a vállalat korábbi működési ideje sávosan kerül pontozásra, így minél régebb óta és minél jobban működik egy cég, annál több pontot kaphat az egyes szempontokra.

A jövedelmezőség és a tőkeszerkezet elemzése emellett minden konstrukcióban megtalálható, a kapható pontszám körülbelül 50%-át adja ($\pm 5\%$ eltéréssel). Abban az esetben, ha egy pályázat összköltsége – ami a támogatási összegből és a pályázó önéreijéből tevődik össze – meghaladja a cég előző évi mérlegfőösszegét, a pályázat az aktuális részpontonra nem kap pontot, annak ellenére, hogy egy-egy konstrukcióban akár 20 pontot is jelenthet ez a feltétel, hiszen a gazdasági megvalósíthatóság szempontjainak egyik legjelentősebb mutatószáma.

Fontosnak tartom kiemelni, hogy abban az esetben, ha egy pályázó nagyon jó gazdasági mutatókkal rendelkezett, 90%-os valószínűséggel megkapta az igényelt támogatási összeget. Azonban abban az esetben, ha nagyon jó elképzeléssel rendelkezett a cég, és még a vállalható feltételek több mint 50%-át is bevállalta, viszont a gazdasági mutatók nem voltak túl jók, akkor nem lehetett biztosra venni, hogy megkapja a pályázott támogatást. Ilyen esetekben inkább a jogosultsági feltételekkel rendelkező konstrukciókat igyekeztek a vállalkozások megpályázni, mivel ott kevesebb szempontnak kellett megfelelni, és ott 70-75%-os eséllyel kaptak támogatást.

2007-ben, 2009-ben és 2011-ben voltak olyan konstrukciók, melyek nem rendelkeztek az összes résszel, azaz hiányzott a pályázói adatok, vagy a gazdasági megvalósíthatóság részpontszáma. Ennek oka elsősorban a speciális kiírási jellegből fakadt, mivel a 4 esetből 3-ban innovációs pályázatról beszélhetünk, amely csak a K+F jellemzőket vizsgálta és pontozta, a pályázói adatokra külön nem tért ki.

Az egyetlen olyan kiírás, ahol a gazdasági megvalósíthatósági rész kimaradt, a 2007-ben megjelent 2.1.2/D komplex technológiai beruházás a hátrányos helyzetű kistérségekben induló vállalkozások részére kiírás volt, melyben az 1 munkahelyre eső támogatást és az árbevétel arányos hozzáadott értéket pontozták.

A bírálati szempontrendszer kialakításában arra törekedtek az illetékes hatóságok, hogy minél hatékonyabban megvalósulhasson a gazdaság fejlesztése, fellendítése. Azonban az elmondható, hogy sok esetben szigorúbb határokat szabtak, mint esetleg szükséges lett

volna, amiatt, hogy a későbbi Európai Unió ellenőrzések minden előírásának meg tudjanak felelni. A gyakorlati megvalósításban a szigorítások leginkább úgy nyilvánultak meg, hogy több alátámasztó dokumentumot (pl.: árajánlatkérő e-mail, a piaci ár igazolásához 3 db árajánlat, árajánlatok értékelése, megrendelés vagy szerződés, szállítói nyilatkozat, szállítólevél, teljesítésigazolás, átadás-átvételi jegyzőkönyv, aktiválási és üzembe helyezési jegyzőkönyv) kértek egy-egy támogatási összeg lehívásához. Sok esetben nem volt elegendő a vagylagos feltételként szereplő szállítólevél, teljesítésigazolás, átadás-átvételi jegyzőkönyvek egyikének benyújtása a számla és a kifizetési bizonylat mellett, hanem hiánypótlásként a kimaradt dokumentumokat is bekérték. Emiatt viszont a konstrukciók közel 50%-ánál nem tudtak a konkrét pályázatok a tervezett, adminisztrációs egyszerűsítések melletti formában megvalósulni.

2.4.3.2. Bírálati szempontok a 2014-2020 közötti időszakban, a Széchenyi 2020 program pályázatainál

(Széchenyi 2020, 2015b-o, 2016a-o, 2017a-i)

Az új időszak kiírásainak szempontrendszerét két forrásból vizsgálhatjuk, egyrészt a 2014 végén saját felelősségre megnyitott pályázatok alapján, másrészt a 2015-ben kiírt új lehetőségek alapján. Ezek alapján megállapítható, hogy a bírálati szempontrendszer átdolgozásra került, az új lehetőségeket nem a korábbi bírálati szempontrendszer pontozásának megfelelően fogják elbírálni, más-más fontossági sorrendet határoznak meg a szempontok között.

A saját felelősségre megnyitott pályázatoknál a korábbi időszakban jogosultsági feltételekként meghatározott előírások betartása mellett az új konstrukciók esetén megfelelési vizsgálatra is sor kerül, ami a projekt gazdasági megvalósíthatóságának néhány mutatóját ellenőrzi.

Az alapvető eltérés a korábbi évektől a több éves – minimum 3 év – működéshez kötött fejlesztés megvalósításának, illetve az előző lezárt, teljes üzleti év árbevételének minimális szintjének előírása. Emellett vizsgálni fogják:

- a projekt elszámolható költsége/igényelt támogatási összeg mutatót és

$$\text{kiszámítás módja: } \frac{\text{projekt elszámolható költsége}}{\text{igényelt támogatási összeg}}$$

- a támogatási összeg arányát

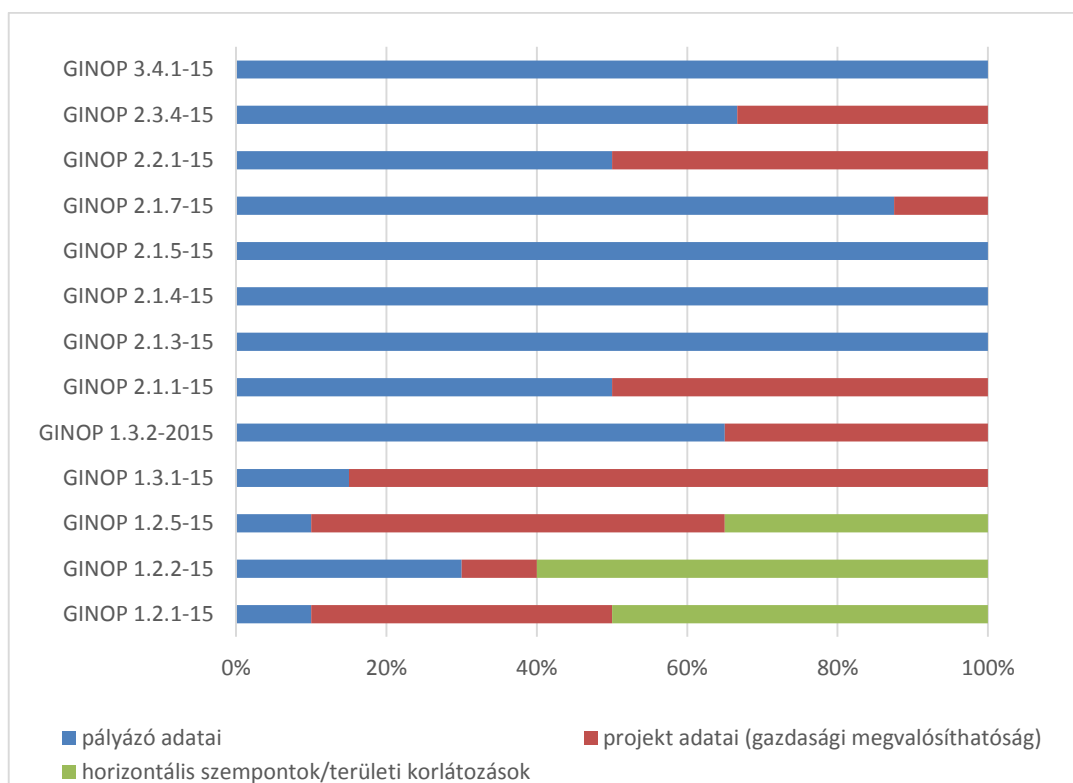
$$\text{kiszámítás módja: } \frac{\text{igényelt támogatás}}{\text{utolsó lezárt év mérlegfőösszeg}}$$

Továbbá jelentős különbség, hogy a támogatások igénybevételénél kiemelten támogatott a termelő szektor, vagyis elsősorban a termelő szektorban működő vállalkozások az új kiírások célcsoportjai és kedvezményezettjei.

A 2015-ben kiírt felhívások esetében a jogosultsági feltételek kis mértékben enyhültek, 1 illetve két lezárt üzleti évet, működést kérnek konstrukciónként változóan. Az állandó jogosultsági kritériumok a következők minden kiírásban:

1. Kapcsolódik-e a projekt a Felhívás céljaihoz?
2. A projekt költségvetése reális és takarékos módon került-e összeállításra?
3. A projekt ütemezése reális és szakmailag megvalósítható?

Amennyiben bármelyik feltett kérdésre a támogatást igénylő nemleges választ ad, a pályázat elutasítását vonja maga után.



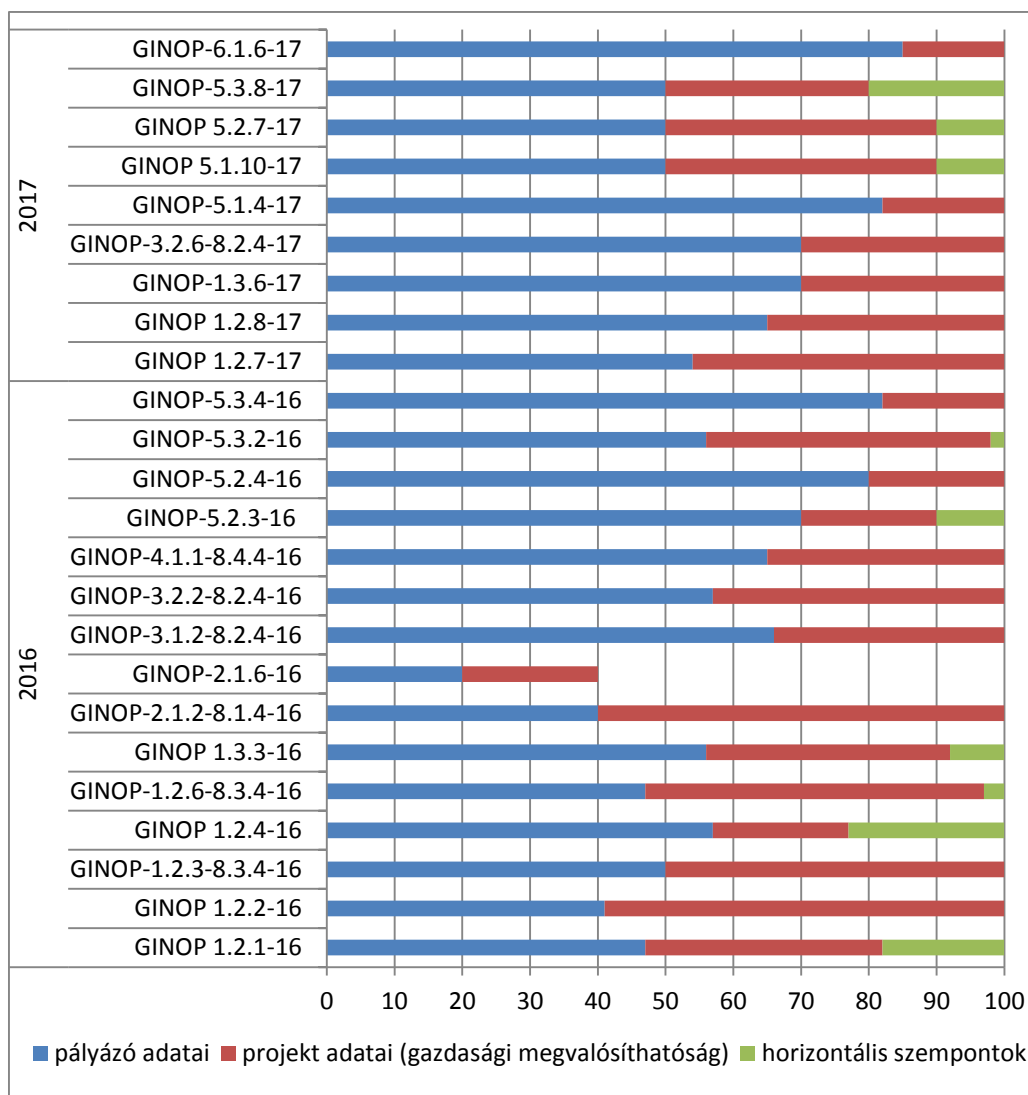
4. ábra. A bírálati szempontok pontszám szerinti megoszlása 2015-ben

Forrás: Saját szerkesztés a Széchenyi 2020 weboldal adatai alapján (Széchenyi 2020, 2015b-o)

A 4. ábrán látható a 2015-ben megjelent, újonnan induló pályázati kiírások összesítése, megfelelően a korábbi években megszokott besorolásnak. A 2014-2020 időszaki felhívások esetében elmondható, hogy nem határozták meg konkrétan mi tartozik a pályázói adatok, mi

a gazdasági megvalósíthatóság és mi a területi korlátozások közé. A mutatók típusából kikövetkeztetve került felosztásra a konstrukciók bírálati szempontrendszere.

A pályázatok 80-85%-a nem rendelkezik területi korlátozással, horizontális vállalással. Ebben az időszakban ez a szempontcsoport kötelezően megvalósítandó, nem jár érte külön pontszám. A kiírt lehetőségek között 3 olyan felhívás található, ahol a területi korlátozás következtében szűkítették a pályázói kört amellet, hogy a tevékenységi kör is szűkítésre kerül.



5. ábra. A bírálati szempontok pontszám szerinti megoszlása 2016-2017-ben

Forrás: Saját szerkesztés a Széchenyi 2020 weboldal adatai alapján (Széchenyi 2020, 2016a-o, 2017a-i)

Az 5. ábra alapján elmondható, hogy 2016 elejétől minden pályázat hasonló elv szerint jelent meg, azaz fejlesztendő területként minden esetben a termelő- és feldolgozóipar került

meghatározásra. A szolgáltató szektor csak a szabad vállalkozási zónákban – korábbi leghátrányosabb helyzetű területeken – pályázhat. A korábbi időszak szerinti megbontás a pontszámokra már nem jellemző, besorolható a 2007-2013-as időszak szerinti kategóriákba, azonban a felhívások már nem rögzítik egyértelműen, hogy a pályázói adatokhoz vagy a pénzügyi megvalósíthatósághoz sorolják-e az egyes mutatókat. Azonban az elmondható, hogy a korábban is vizsgált mutatószámok alapján lehet ismét a tartalmi értékelést elvégezni. Néhány konstrukció esetén a horizontális szempontok érvényesítése nem jelent előnyt a bírálóknál, mivel a pályázatok kötelezően megvalósítandó feltétele a horizontális vállalkozások érvényesítése. Ennek ellenére a korábbiakhoz hasonlóan plusz pontszámban is részesülhetnek azok a vállalkozások, amelyek a kötelező elvárásokon felül valósítanak meg környezeti és esélyegyenlőségi vállalkozásokat.

2016-2017 év folyamán számos új pályázati felhívás jelent meg, és került felfüggesztésre közel 2-2,5 hónapig nyitva levő beadási határidővel. 2017. 2. negyedévében jelentek meg a szolgáltató szektor számára is lehetőségek, de jelentős korlátozásokkal. Abban az esetben, ha valaki nem munkahelyi képzésre szeretne pályázni, csak a hitellehetőségek elérhetőek, melyek kedvezményes vagy 0%-os kamattal, felszámolt díjak nélkül vehetőek számukra igénybe.

Emellett újra megjelent a vállalkozóvá válást segítő pályázatok köre is, melyek a tervek szerint már 2017. 3-4. negyedévéből beadhatóak lettek volna, azonban a felhívások beadási határideje 2018-ra tolódik. Ezek a konstrukciók teszik lehetővé, hogy a szolgáltatások fejlesztése is megvalósuljon, bár a működő szolgáltatók helyzetén sajnos nem segít.

3. A KUTATÁS TARTALMA, MÓDSZERE

3.1. Adatforrások

A téma kiválasztásakor viszonylag könnyű feladat volt az időhorizont meghatározása, az időintervallum lehatárolása. A kutatási terv összeállításakor már a 2007-2013-as pályázati ciklus közepén jártunk, így a gyakorlati tapasztalatok, és a kapcsolódó elméleti szabályok lehetővé tették, hogy széleskörű elemzést lehessen végezni a pályázatot megvalósító vállalkozások körében. Az értekezés vizsgálati adatbázisát ezt követően kiegészítettem a 2014-2020 közötti időszak újonnan kiírt, pályázható lehetőségeivel, mivel az új kiválasztási szabályok érdekes eredmények elérését, következtetések levonását vetítették előre.

A vizsgálati adatbázis összeállításához a pályázatokkal kapcsolatos információkat tartalmazó Széchenyi2020 oldal és az Igazságügyi Minisztérium Elektronikus beszámoló kereső weboldala nyújtott segítséget, mint nyilvánosan elérhető adatbázis.

A kutatás alapját szekunder módszerek képezték, a rendelkezésre álló adatbázisok vizsgálatával. A két fő adatbázis mellett a Központi Statisztikai Hivatal adatbázisai, és publikált tájékoztató anyagai nyújtottak segítséget a minél szélesebb körű elemzések elkészítéséhez.

3.2. A kutatás során alkalmazott vizsgálati módszerek

A vizsgálatok elvégzéséhez primer és szekunder kutatási módszereket alkalmaztam.

Először a KSH azon adatbázisain, melyek a vállalkozások gazdasági forma és létszám szerinti megoszlását tartalmazzák, adatbázis-elemzést végeztem az excel táblázatkezelő függvényeinek segítségével, a megoszlások és szűkítések kinyeréséhez. A kapott eredményekből következtetéseket vontam le a KKV szektorral kapcsolatban, összehasonlítottam az országos, régiós és megyei adatokat.

Ezt követően dokumentumelemzés keretében elkészítettem a vizsgált terület pályázati kiírásaiból a főbb mutatószámok, és bírálati szempontok kinyerését, melyhez szintén excel táblázatokat alkalmaztam. A kapott adatok mélyreható vizsgálatához az excel grafikonkészítő funkcióját használtam, mind a 2007-2013 és 2014-2020 közötti időszakra. Megvizsgáltam, hogy mennyire függ össze a pontok súlyozása az operatív program célkitűzéseinek megvalósításával.

Ezt követően rátértem a kiválasztott terület vizsgálatához kapcsolódó pályázati eredményekre, melyeket a Széchenyi 2020 weboldalon elérhető statisztikák alapján elemeztem. Excel táblázat segítségével összesítettem a vizsgált terület és időszak

összefésülését követően a beadott és nyertes pályázatok számát, prioritását, valamint a projektek státuszát.

Az összesítést követően az e-beszámoló oldal, valamint személyes adatgyűjtés segítségével, statisztikai kérdőívvel a beadás évének beszámolóadatait összesítettem excel formátumban, a KKV szektorban pályázók esetén.

Ezeknek a felméréseknek az eredményeit dokumentumelemzés segítségével értékeltem, az elemzés során megvizsgáltam a köztes értékeléseket, illetve nagy hangsúlyt fektettem a kiválasztott időszak nyertes pályázóinak beszámolóira, melyeket az 1. függelék tartalmaz.

A nemzetközi kitekintés során az Európai Bizottság összefoglaló tanulmányai nyújtottak segítséget, hogy a KKV szektorhoz kapcsolódó fejlesztési irányvonalak, lehetőségek körét megvizsgáljam. Az elemzések elkészítéséhez az Eurostat és az egyes tagállamok statisztikai hivatalainak elemzéseit, adatait használtam fel.

Emellett az SPSS program segítségével valósítottam meg a vagyoni helyzet elemzéséhez kapcsolódóan a főbb mérlegsorok és a megvalósulás közötti korreláció elemzését, melynek segítségével pontosabb kép alakulhat ki a vállalkozások eszköz- és forrásösszetételének a megvalósulásra való hatásáról.

A korreláció vizsgálat lefolytatását választottam, mivel a vizsgálat jelzi két tetszőleges érték közötti lineáris kapcsolat nagyságát és irányát, azaz ezek egymáshoz való viszonyát. (Sajtos – Mitev, 2008) Az általános statisztikai használat során a korreláció mutatja azt, hogy két tetszőleges érték nem független egymástól. Az elemzés segítségével kerestem kapcsolatot a beszámoló adatai és a pályázatok megvalósulása között, kimutatva, ha hatása van az egyes kategóriákba tartozó adatoknak a megvalósításra, illetve előrejelezhető-e, hogy megvalósul a tervezett projekt, a beszámoló adattartalmától függően. A vizsgálat fontosságát támasztja alá, hogy a pályázati kiírások értékelési szempontrendszerében számos vagyoni helyzet elemzés során kiszámított mutató megtalálható.

Az SPSS elemzést követően elvégeztem a jövedelmezőségi, eredményességi és hatékonysági mutatók vizsgálatát az 1. függelékben szereplő beszámoló adatokból, excel függvények segítségével. A kapott értékeket grafikonok segítségével szemléltettem. A mutatókból készített ábrák nagymértékben megkönnyítették a következtetések levonását, valamint hozzájárultak a hipotézisek vizsgálatának alátámasztásához. Az alkalmazott mutatószámok, melyek kiszámításra kerültek, a pályázati kiírások pontozási rendszeréhez illeszkedően kerültek meghatározásra.

Megkísértem a szektorális megbontást figyelembe venni, a pályázók eredményeinek vizsgálatához kapcsolódóan, azonban mivel a 2007-2013 közötti időszakban minden

területre ugyanazon feltételek vonatkoztak, nem lehetett valamely szektor-specifikus jellemző alapján pontosabb eredményt kapni.

A 2014-2020 közötti időszakban már megfigyelhető preferált tevékenységek, szektorális szűkítések megfogalmazása, így ezen pályázatok vizsgálata során már erre is figyelmet fordítottam.

A hipotézisvizsgálathoz elsősorban a Széchenyi 2020 oldal statisztikai adatait használtam fel, melyeket táblázatos formába rendeztem, majd pedig kördiagramok segítségével szemléltettem azokat. A kapott eredményeket összevettem az 1. függelékben szereplő projektek státuszával, illetve kiegészítettem a 2014-2020 időszak projektjeivel is.

Ezen adatokat tartalmazza a 2. függelék, melyből szintén az SPSS segítségével kereszttábla elemzéseket készítettem.

Az adatok vizsgálatát 2017.07.31-ig végeztem el. Mivel 2017 utolsó félévében nem született számottevő döntés a beadott pályázatok között, így összességében nem módosultak a kimutatásokból nyert adatok.

A hipotézisek vizsgálatához, hogy árnyaltabb képet kapjak, valamint pontosabb következtetéseket vonhassak le, a primer kutatás módszerei közül a mélyinterjú készítését választottam, mint elvégzendő módszer. A legsikeresebb nyertes pályázók közül kerestem meg néhányat, hogy a megvalósított projekteknek a gazdasági életre vonatkozó hatásait vizsgáljam. Az elemzés reprezentativitásához az összes nyertes és megvalósult projekt közül 15%-os mintát vettem alapul, melyek mindegyikéhez bírálati szempontrendszer tartozott, az automatikus bírálatú projektek nem torzították a kapott eredményeket.

4. A KUTATÁS EREDMÉNYEI

A gazdasági elemzésnek köszönhetően minden vállalkozás élni tud, és élnie is kell az eredményesség kiszámításával. Több mutatószám elvárt értékeinek együttes teljesülése esetén nevezhetünk egy céget, szervezetet gazdaságilag sikeresnek.

A mutatók legtöbbször a mérleg és eredménykimutatás adatait használja fel, majd ezeket összesítve a kiegészítő melléklet tartalmazza. A számviteli beszámoló adatainak felhasználása azt szolgálja, megbízható, valós és teljes összkép alakulhasson ki a vállalat pénzügyi, vagyoni és jövedelmi helyzetéről.

A legtöbb számítandó indikátor – melyek alapvető fontosságúak – az átfogó elemzéshez kapcsolódik. (Bíró et al., 2007., Pucsek, 2013.) Ezek a következők:

- Vagyoni helyzet elemzése, amely a megoszlási viszonyszámok vizsgálatával történhet.
 1. Eszköz és forrás csoportok belső arányainak elemzése:
A mérlegfőösszeghez viszonyítva több adat is kinyerhető a beszámolóból, ami elengedhetetlen nemcsak a beruházási szándék vizsgálatakor, hanem a partnerkeresés során is.
- Tőkeszerkezeti mutatók:
 1. Jegyzett tőkén felüli vagyoni fedezet, mely a saját teljesítményből adódik. Kedvező, ha 100% feletti, illetve ha növekvő tendenciát mutat.
Kiszámítás módja: $x = \frac{\text{saját tőke} - \text{lekötött tartalék} - \text{értékelési tartalék}}{\text{jegyzett tőke}}$
 2. Tőkeerősség vizsgálata, amely segítségével az egyes tevékenységek eltérő tőkeigénye kimutatható.
Kiszámítás módja: $x = \frac{\text{saját tőke}}{\text{összes forrás}}$
 3. A tőkearányos mérleg szerinti eredmény vizsgálata során kiderül, hogy az eredeti tőkéhez képest milyen a vagyonváltozás. A vállalkozások számára kedvező, ha növekedik.
Kiszámítás módja: $x = \frac{\text{mérleg szerinti eredmény}}{\text{jegyzett tőke}}$; $x = \frac{\text{mérleg szerinti eredmény}}{\text{saját tőke}}$
 4. Saját tőke és a jegyzett tőke aránya, mely a saját tőke növekményét vizsgálja. A 100%-ot meghaladó értékek a kedvezőek, mert ez esetben vagyongyarapodás következett be.

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\textit{saját tőke}}{\textit{jegyzett tőke}}$$

5. A kötelezettségek arányának vizsgálatakor a 30-50-70% szabály tekinthető iránymutatásnak. Alapesetben kedvezőbb, ha alacsony; néhány esetben viszont nem okoz problémát, ha magasabb, ugyanis a beruházások indítása, a nagy beszerzések több idegen forrást igényelnek.

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\textit{összes kötelezettség}}{\textit{összes forrás}}$$

6. A tőkefeszültség mutató segítségével meghatározható az idegen forrás és a saját forrás egymáshoz viszonyított aránya. A vállalkozások számára célszerű az 50-50%, vagy az $\frac{1}{3} - \frac{2}{3}$ arány megtartása.

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\textit{összes kötelezettség}}{\textit{saját tőke}}$$

7. A céltartalékok arányának meghatározásával a jövőben várható kötelezettségekre, költségekre képeznek tartalékot a gazdasági szereplők.

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\textit{céltartalék}}{\textit{összes forrás}}$$

8. Befektetett eszközök fedezete mutató segítségével a tartósan lekötött eszközök és a tartós források összhangját tudja a vállalkozás megvizsgálni. Kedvező esetben 1 fölötti értéke van, mert ekkor a befektetett eszközöket teljes egészében saját forrásokkal lehet fedezni.

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\textit{saját tőke}}{\textit{befektetett eszközök}}; x = \frac{\textit{saját tőke} + \textit{hosszú lejáratú kötelezettségek}}{\textit{befektetett eszközök}}$$

9. Eszközigenyességi mutató (tőkemultiplikátor) kimutatja, hogy egységnyi saját tőke bevonásával mekkora eszközállományt mozgat meg a vállalat. Kedvező, ha csökken.

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\textit{összes eszköz}}{\textit{saját tőke}}$$

10. A nettó forgótőke vizsgálata mutatja meg a forgóeszközök azon részét, mely a folyamatos, biztonságos működéshez szükséges, és tartós források segítségével finanszírozza meg a vállalkozás. Kedvező esetben pozitív eredménye van a mutatónak, így biztosított a tartós források rendelkezésre állása és a folyamatos működés.

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \textit{forgó eszközök} - \textit{rövid lejáratú kötelezettségek}$$

- A harmadik elemzési kategória, amely elengedhetetlen a pénzügyi helyzet elemzése.

A likviditás elemzéséhez a szükséges mutatók legtöbbször a kiegészítő mellékletben rendelkezésre is állnak.

A vizsgálatok során a következők figyelembe vétele elengedhetetlen:

1. Rövid távú pénzügyi elemzés, azaz a likviditás elemzése:

1. Likviditási mutató, a rövid távú fizetőképesség meghatározásához használhatjuk. Minimálisan elvárt értéke 1, célszerű ha 1,3-1,8 között mozog. Stabil pénzügyi helyzetet mutat, ha a megadott tartományon belül mozog a vállalkozás likviditása.

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{forgóeszközök}}{\text{rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

2. A likviditási gyorsráta a gyorsabb fizetőképességet mutatja. A szűkített számlálónak köszönhetően a gyorsabban mobilizálható eszközök értékét tartalmazza.

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{forgóeszközök} - \text{készletek}}{\text{rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

3. A prompt likviditási mutató, ahogy a neve is mutatja, az azonnali fizetőképesség meghatározásában játszik fontos szerepet. Célszerű a rövid lejáratú kötelezettségeknek megfelelő összeggel rendelkezni, de nem szabad túl sok pénzeszközt felhalmozni, mert ez a gazdaságba visszafordítható eszközök kiaknázatlanságát eredményezi.

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{pénzügyi eszközök}}{\text{rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

2. Az adósság elemzése során a vállalkozás hosszú lejáratú kötelezettségeit vizsgáljuk. A mutatók növekedési tendenciái kedvezőtlenül hatnak a hosszú távú működésre, előre vetítik a likviditási nehézségek kockázatát.

1. Adósságállomány aránya mutató, mely a tartós forrásokhoz képest vizsgálja az adósságállomány alakulását. Célszerű 60% alatti értéken tartani, mivel ennek köszönhetően nem sérül a likviditási helyzet.

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{adósságállomány}^{11}}{\text{adósságállomány} + \text{saját tőke}}$$

2. Saját tőke aránya megmutatja, hogy a tartós forrásokon belül mekkora részarányt képvisel a saját vagyon. A mutató az adósságállomány aránya mutató komplementere, így elvárt értéke 40% feletti.

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{saját tőke}}{\text{adósságállomány} + \text{saját tőke}}$$

¹¹ Adósságállomány = hosszú lejáratú + hátrasorolt kötelezettségek

3. Az adósságállomány fedezetének vizsgálatakor arra kell törekednie minden vállalkozásnak, hogy biztonságosan, lehetőleg többszörösen fedezze az adósságot a saját tőke, mivel ezzel tudja biztosítani a stabil likviditási helyzetet.

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{saját tőke}}{\text{adósságállomány}}$$

4. Adósságszolgálati fedezet mutató optimális értéke 1,3 feletti, mivel ezáltal biztosított az esedékes adósságszolgálat finanszírozása.

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{adózott eredmény} + \text{értékcsökkenés}}{\text{hosszú lejáratú kötelezettségek esedékes törlesztőrésze}}$$

5. Eladósodottság fokának vizsgálata

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{kötelezettségek}}{\text{összes eszköz}}$$

- A negyedik elemzési kategória, amely szintén létfontosságú, a jövedelmezőség vizsgálata, melynek során kifejezhető a vállalkozás eredménytermelő képessége. Az elemzésnek köszönhetően minősítő jellegű, más vállalatokkal összehasonlítható mutatókat kapunk. A vállalkozás maga határozza meg, hogy mely jövedelmezőségi kategóriát, illetve milyen vetítési alapot vizsgál. A legfontosabb mutatók:

1. Bruttó jövedelmezőség, más néven átlagos fedezeti hányad. A mutató vizsgálata során kedvezőtlen, ha alacsony értéket kapunk, mert ez esetben sok a közvetlen költség. Összehasonlítási szempontból ez az arányszám nem jelentős, a vállalaton belüli tervezéshez fontos a vizsgálata.

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{értékesítés nettó árbevétele} - \text{értékesítés közvetlen költsége}}{\text{értékesítés nettó árbevétele}}$$

1. Árbevétel-arányos jövedelmezőségi mutató

$$x = \frac{\text{adózott eredmény}}{\text{ÉNÁ} + \text{egyéb bevételek} + \text{pénzügyi műveletek bevétele} + \text{rendkívüli bevétel}} * 100$$

2. Tőkearányos jövedelmezőségi mutató:

$$x = \frac{\text{adózott eredmény}}{\text{saját tőke}} * 100 \rightarrow \text{ROE, mely a saját tőke egységre vetített jövedelmezőséget, a tőkemegtérülést és a menedzseri érdekeltséget mutatja, emellett utal az osztalékfizetésre is.}$$

3. Bér, élőmunka-arányos jövedelmezőség:

$$x = \frac{\text{adózott eredmény}}{\text{létszám}} ; x = \frac{\text{adózott eredmény}}{\text{bérköltség}} * 100$$

4. Eszközarányos jövedelmezőség segítségével kiszámolható az eszközök jövedelemtermelő képessége.

$$x = \frac{\text{adózás előtti eredmény}}{\text{lekötött eszközök}} ; x = \frac{\text{adózás előtti eredmény}}{\text{összes eszközérték}} * 100 \rightarrow \text{ROA,}$$

azaz az eszközarányos nyereség mutatója.

$$x = \frac{\text{adózott eredmény}}{\text{lekötött eszközök}} ; x = \frac{\text{adózott eredmény}}{\text{összes eszközérték}} * 100 \rightarrow \text{ROI, azaz}$$

eszközmegtérülési mutató.

A 2016-os év változást hozott a beszámolók struktúrájában, így az eredménykimutatás sorai eltérnek a megszokottól. A rendkívüli műveletek eredménye kikerült az eredménykimutatás sémájából, így az eredménykategóriák is megváltoztak. Eszerint 2016-tól nem beszélhetünk már szokásos vállalkozói eredményről, mivel ez a kategória megszűnt.

4.1. Mérlegtételek elemzése

A vizsgált minta 1700 db különböző pályázatból került összeállításra, melyek az érintett területen belüli vállalkozások által kerültek benyújtásra. A megpályázott fejlesztések mindegyikénél vizsgálatra kerültek a mérlegtételek és az említett mutatók.

A kapott értékektől függően széles szórást mutatnak az eredmények, melyek annak is köszönhetőek, hogy a vállalkozások mérete eltérő, esetenként induló vállalkozások is pályáztak.

Az egyes mérlegtételek vizsgálata során a mérlegsorok és a megvalósulás közötti korreláció elemzését végeztem el, melynek segítségével pontosabb kép alakulhat ki a vállalkozások eszköz- és forrásösszetételének a megvalósulásra való hatásáról.

A vizsgálatok során a teljes vizsgált sokaságból minden esetben kiszűrésre került az összes extrém adat. Az elemzés során a magvalósulás státusza szerint 0-s kódot kapott a folyamatban lévő, 1-es kódot a megvalósult, 2-es kódot pedig a nem megvalósult pályázat.

Immateriális javak és megvalósulás:**7. táblázat. Az immateriális javak és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata**

Leíró statisztika			
	Átlag	Szórás	Elemzés
Megvalósulás	1,4579	,50151	1295
immateriális javak	391,22	849,108	1295

Korreláció			
		Megvalósulás	immateriális javak
Megvalósulás	Pearson Correlation	1	-,031
	Sig. (2-tailed)		,267
	Sum of Squares and Cross-products	325,456	-17004,590
	Covariance	,252	-13,141
	N	1295	1295
immateriális javak	Pearson Correlation	-,031	1
	Sig. (2-tailed)	,267	
	Sum of Squares and Cross-products	-17004,590	932953283,155
	Covariance	-13,141	720983,990
	N	1295	1295

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

Az immateriális javak és a megvalósulás esetében nincs szignifikáns kapcsolat, nincs ráhatása ennek a mérlegtételnek a megvalósulásra.

Tárgyi eszközök és megvalósulás:**8. táblázat. A tárgyi eszközök és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata**

Leíró statisztika			
	Átlag	Szórás	Elemzés
Megvalósulás	1,4649	,50306	1452
tárgyi eszközök	113904,6942	175896,37043	1452

Korreláció			
		Megvalósulás	tárgyi eszközök
Megvalósulás	Pearson Correlation	1	-,015
	Sig. (2-tailed)		,571
	Sum of Squares and Cross-products	367,209	-1909825,595
	Covariance	,253	-1316,213
	N	1452	1452
tárgyi eszközök	Pearson Correlation	-,015	1
	Sig. (2-tailed)	,571	
	Sum of Squares and Cross-products	-1909825,595	44893262570760,600
	Covariance	-1316,213	30939533129,401
	N	1452	1452

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

Az extrém adatok kiszűrését követően 1452 adat került be a korrelációs vizsgálatba, amely azonban nem mutatott ki kapcsolatot a megvalósulás és a változó között.

Befektetett pénzügyi eszközök és megvalósulás**9. táblázat. A befektetett pénzügyi eszközök és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata**

Leíró statisztika			
	Átlag	Szórás	Elemszám
Megvalósulás	1,4634	,50629	1597
befektetett pü-i eszk.	45019,2614	806906,14487	1597

Korreláció			
		Megvalósulás	befektetett pü-i eszk.
Megvalósulás	Pearson Correlation	1	,000
	Sig. (2-tailed)		,995
	Sum of Squares and Cross-products	409,107	-100753,207
	Covariance	,256	-63,129
	N	1597	1597
befektetett pü-i eszk.	Pearson Correlation	,000	1
	Sig. (2-tailed)	,995	
	Sum of Squares and Cross-products	-100753,207	1039151652501733,000
	Covariance	-63,129	651097526630,159
	N	1597	1597

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A befektetett pénzügyi eszközök és a megvalósulás között szintén nincs kapcsolat, azonban a vizsgálatot jelentősen nehezítette, hogy a működő cégek közel 80-90%-ánál nincs ilyen mérlegétel. Jellemzőbb az immateriális javak és a tárgyi eszközök birtoklása.

Befektetett eszközök és megvalósulás közötti kapcsolat:**10. táblázat. A befektetett eszközök és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata**

Leíró statisztika			
	Átlag	Szórás	Elemsszám
befektetett eszközök	84904,8265	113138,43832	1360
Megvalósulás	1,4588	,50289	1360

Korreláció			
		befektetett eszközök	Megvalósulás
befektetett eszközök	Pearson Correlation	1	-,068*
	Sig. (2-tailed)		,012
	Sum of Squares and Cross-products	17395616160966,953	-5269605,718
	Covariance	12800306225,877	-3877,561
	N	1360	1360
Megvalósulás	Pearson Correlation	-,068*	1
	Sig. (2-tailed)	,012	
	Sum of Squares and Cross-products	-5269605,718	343,694
	Covariance	-3877,561	,253
	N	1360	1360

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A korreláció eredményeképpen gyenge kapcsolat mutatható ki, azaz a nagyobb befektetett eszközállományú cégek nagyobb eséllyel valósítják meg a projekteket. A mutató érdekessége, hogy annak ellenére, hogy a befektetett eszközök közé tartozó összes tétel esetében egyáltalán nem volt összefüggés, itt mégis kapcsolat fedezhető fel. Azonban messzemenő következtetéseket sajnos nem vonhatunk le belőle, hiszen gyenge a kapcsolat a két változó között, és nem jelenthetjük ki, hogy egyértelműen befolyásolja a megvalósulást a befektetett eszközök állományának alakulása.

Készletek és megvalósulás közötti kapcsolat:**11. táblázat. A készletek és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata**

Leíró statisztika			
	Átlag	Szórás	Elemszám
Megvalósulás	1,4680	,50210	1359
készletek	18377,0383	30750,92347	1359

Korreláció			
		Megvalósulás	készletek
Megvalósulás	Pearson Correlation	1	-,023
	Sig. (2-tailed)		,404
	Sum of Squares and Cross-products	342,358	-474803,336
	Covariance	,252	-349,634
	N	1359	1359
készletek	Pearson Correlation	-,023	1
	Sig. (2-tailed)	,404	
	Sum of Squares and Cross-products	-474803,336	1284151001653,979
	Covariance	-349,634	945619294,296
	N	1359	1359

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A készletek értéke számos cég esetében minimális összegű volt, főként a szolgáltató jellegből fakadóan, ennek eredményeképpen pedig nem mutatható ki korreláció a készletek értéke és a megvalósulás között.

Követelések és a megvalósulás közötti kapcsolat:**12. táblázat. A követelések és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata**

Leíró statisztika			
	Átlag	Szórás	Elemszám
Megvalósulás	1,4659	,50336	1378
követelések	51783,6589	68949,26314	1378

Korreláció			
		Megvalósulás	követelések
Megvalósulás	Pearson Correlation	1	-,030
	Sig. (2-tailed)		,264
	Sum of Squares and Cross-products	348,897	-1438533,030
	Covariance	,253	-1044,686
	N	1378	1378
követelések	Pearson Correlation	-,030	1
	Sig. (2-tailed)	,264	
	Sum of Squares and Cross-products	-1438533,030	6546259222077,661
	Covariance	-1044,686	4754000887,493
	N	1378	1378

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A követelések esetében elmondható, hogy jelentős kiugrások, szélsőségek voltak megfigyelhetőek az 1700 cég esetében, így a torzító tényezők kiszűrését követően a vizsgált minta alapján nem fedezhető fel kapcsolat a megvalósulással.

Értékpapírok és megvalósulás:

13. táblázat. Az értékpapírok és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata

Leíró statisztika			
	Átlag	Szórás	Elemzés
Megvalósulás	1,4634	,50629	1597
értékpapírok	3266,0764	23158,37209	1597

Korreláció			
		Megvalósulás	értékpapírok
Megvalósulás	Pearson Correlation	1	-,007
	Sig. (2-tailed)		,774
	Sum of Squares and Cross-products	409,107	-134749,531
	Covariance	,256	-84,430
	N	1597	1597
értékpapírok	Pearson Correlation	-,007	1
	Sig. (2-tailed)	,774	
	Sum of Squares and Cross-products	-134749,531	855951075938,692
	Covariance	-84,430	536310197,957
	N	1597	1597

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

Az értékpapírok vizsgálata jelentős kihívást okozott, mivel dupla szűrésre volt szükség, hogy vizsgálható legyen a kapcsolata a megvalósulással. Először ki kellett szűrni azokat a cégeket, ahol egyáltalán nem rendelkeztek értékpapírral, majd pedig az extrém kiugró eseteket is, így volt elérhető a mintaként vizsgált 1597 cég. Azonban még ez a dupla szűrési rendszer sem mutatott kapcsolatot, nem volt hatása a megvalósulásra az értékpapíroknak.

Pénzeszközök és megvalósulás közötti kapcsolat:**14. táblázat. A pénzeszközök és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata**

Leíró statisztika			
	Átlag	Szórás	Elemszám
Megvalósulás	1,4605	,50373	1557
pénzeszközök	28542,2787	58274,82808	1557

Korreláció			
		Megvalósulás	pénzeszközök
Megvalósulás	Pearson Correlation	1	-,030
	Sig. (2-tailed)		,239
	Sum of Squares and Cross-products	394,821	-1364514,361
	Covariance	,254	-876,937
	N	1557	1557
pénzeszközök	Pearson Correlation	-,030	1
	Sig. (2-tailed)	,239	
	Sum of Squares and Cross-products	-1364514,361	5284106894268,477
	Covariance	-876,937	3395955587,576
	N	1557	1557

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A pénzeszközök és a megvalósulás kapcsolatának vizsgálatához sok reményt fűztem, mint az egyik legbefolyásosabb mérlegtétel, amely leginkább hathat egy projekt sikeres lebonyolítására. Azonban a kapott eredmény a várttól teljesen eltérő, semmiféle hatással nincs a megvalósulásra a rendelkezésre álló pénzállomány.

Forgóeszközök és megvalósulás:**15. táblázat. A forgó eszközök és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata**

Leíró statisztika			
	Átlag	Szórás	Elemzés
Megvalósulás	1,4712	,50340	1475
forgó eszközök	92996,6576	125746,30643	1475

Korreláció			
		Megvalósulás	forgó eszközök
Megvalósulás	Pearson Correlation	1	-,043
	Sig. (2-tailed)		,096
	Sum of Squares and Cross-products	373,525	-4044606,051
	Covariance	,253	-2743,966
	N	1475	1475
forgó eszközök	Pearson Correlation	-,043	1
	Sig. (2-tailed)	,096	
	Sum of Squares and Cross-products	-4044606,051	23307084898006,130
	Covariance	-2743,966	15812133580,737
	N	1475	1475

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A forgóeszközök vizsgálata során érdeklődve vártam, hogy a befektetett eszközökhöz hasonló eredményt kapok-e, azaz annak ellenére, hogy az egyes tételek egyenként nem mutatnak kapcsolatot, összességében mégis hatnak a megvalósulásra. A kapott végeredmény alapján elmondható, hogy egyáltalán nincs összefüggésben a megvalósulással.

Aktív időbeli elhatárolások és megvalósulás közötti kapcsolat:**16. táblázat. Az aktív időbeli elhatárolások és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata**

Leíró statisztika			
	Átlag	Szórás	Elemzés
Megvalósulás	1,4571	,50286	1330
aktív i. elhat.	863,5617	1576,91942	1330

Korreláció			
		Megvalósulás	aktív i. elhat.
Megvalósulás	Pearson Correlation	1	-,030
	Sig. (2-tailed)		,281
	Sum of Squares and Cross-products	336,057	-31153,486
	Covariance	,253	-23,441
	N	1330	1330
aktív i. elhat.	Pearson Correlation	-,030	1
	Sig. (2-tailed)	,281	
	Sum of Squares and Cross-products	-31153,486	3304790881,444
	Covariance	-23,441	2486674,854
	N	1330	1330

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

Az aktív időbeli elhatárolások a vizsgált cégek közel 1/3-ánál nem jelennek meg, így ezen cégek vizsgálata jelen esetben nem releváns. A mintában fennmaradó cégek esetében nem figyelhető meg kapcsolat a megvalósulással.

Eszközök összesen és megvalósulás:**17. táblázat. Az eszközök és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata**

Leíró statisztika			
	Átlag	Szórás	Elemzés
Megvalósulás	1,4623	,50306	1393
Eszközök összesen	221104,9469	271983,30937	1393

Korreláció			
		Megvalósulás	Eszközök összesen
Megvalósulás	Pearson Correlation	1	-,055*
	Sig. (2-tailed)		,041
	Sum of Squares and Cross-products	352,271	-10429613,789
	Covariance	,253	-7492,539
	N	1393	1393
Eszközök összesen	Pearson Correlation	-,055*	1
	Sig. (2-tailed)	,041	
	Sum of Squares and Cross-products	-10429613,789	102973089439320,920
	Covariance	-7492,539	73974920574,225
	N	1393	1393

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A teljes eszközállomány vizsgálata során kimutatható szignifikáns korreláció a megvalósulással, azonban nem erős a kapcsolat, ami annak köszönhető, hogy a mérlegtételenként vizsgált korrelációk is minimálisan alakultak. Összességében elmondható, hogy minél nagyobb a cég összes eszközének nagysága, vagyis mérlegfőösszege, annál inkább megvalósult a pályázat.

Saját tőke és megvalósulás:

18. táblázat. A saját tőke és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata

Leíró statisztika			
	Átlag	Szórás	Elemzés
saját tőke	70125,8114	96489,51295	1442
Megvalósulás	1,4730	,50221	1442

Korreláció			
		saját tőke	Megvalósulás
saját tőke	Pearson Correlation	1	-,077**
	Sig. (2-tailed)		,004
	Sum of Squares and Cross-products	13416035822408,666	-5353943,356
	Covariance	9310226108,542	-3715,436
	N	1442	1442
Megvalósulás	Pearson Correlation	-,077**	1
	Sig. (2-tailed)	,004	
	Sum of Squares and Cross-products	-5353943,356	363,445
	Covariance	-3715,436	,252
	N	1442	1442

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A saját tőke és a megvalósulás gyenge negatív korrelációt mutat, tehát azok a cégek, akiknek nagyobb a saját tőkéje kevesebben tudták megvalósítani a pályázatot, mint azok, akik kisebb saját tőkével rendelkeztek.

A saját tőke egyes elemeinek vizsgálata során két esetben volt gyenge kapcsolat a megvalósulással, az első eset a tőketartalékhoz kapcsolható, azonban a kapott eredmény itt megtévesztő lehet, mivel nem tűnik logikusnak, hogy kevesebb pályázat valósuljon meg, ha valaki tőketartalékot képez.

19. táblázat. A tőketartalék és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata

Leíró statisztika			
	Átlag	Szórás	Elemzés
Megvalósulás	1,4595	,50509	1517
tőketartalék	3770,3296	18170,26775	1517

Korreláció			
		Megvalósulás	tőketartalék
Megvalósulás	Pearson Correlation	1	,053*
	Sig. (2-tailed)		,040
	Sum of Squares and Cross-products	386,757	732116,270
	Covariance	,255	482,926
	N	1517	1517
tőketartalék	Pearson Correlation	,053*	1
	Sig. (2-tailed)	,040	
	Sum of Squares and Cross-products	732116,270	500520483239,206
	Covariance	482,926	330158630,105
	N	1517	1517

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A második eset a mérleg szerinti eredményhez tartozik, azaz azok a cégek valósították meg nagyobb valószínűséggel a pályázatukat, amelyek mérleg szerinti eredménye nagyobb volt.

20. táblázat. A mérleg szerinti eredmény és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata

Leíró statisztika			
	Átlag	Szórás	Elemzés
Megvalósulás	1,4749	,50518	1413
MSZE	-18977,6270	300417,94917	1413

Korreláció			
		Megvalósulás	MSZE
Megvalósulás	Pearson Correlation	1	-,063*
	Sig. (2-tailed)		,018
	Sum of Squares and Cross-products	360,358	-13517488,260
	Covariance	,255	-9573,292
	N	1413	1413
MSZE	Pearson Correlation	-,063*	1
	Sig. (2-tailed)	,018	
	Sum of Squares and Cross-products	-13517488,260	127434333187404,470
	Covariance	-9573,292	90250944183,714
	N	1413	1413

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A **céltartalék és megvalósulás** kapcsolata között nem vizsgálható a korreláció, mivel minimális cég rendelkezik céltartalékkal, így nem értelmezhető a mutató.

Kötelezettségek és megvalósulás:**21. táblázat. A kötelezettségek és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata**

Leíró statisztika			
	Átlag	Szórás	Elemzés
Megvalósulás	1,4650	,50397	1585
kötelezettségek	654098,5633	4557253,73344	1585

Korreláció			
		Megvalósulás	kötelezettségek
Megvalósulás	Pearson Correlation	1	,035
	Sig. (2-tailed)		,162
	Sum of Squares and Cross-products	402,307	127900005,761
	Covariance	,254	80744,953
	N	1585	1585
kötelezettségek	Pearson Correlation	,035	1
	Sig. (2-tailed)	,162	
	Sum of Squares and Cross-products	127900005,761	32897401560036820,000
	Covariance	80744,953	20768561590932,340
	N	1585	1585

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A kötelezettségek és a megvalósulás vizsgálata során a kiugró értékek kiszűrését követően összesen 1585 cég adata került vizsgálatra. Kapcsolat sajnos nem mutatható ki ebben az esetben, sem pedig az egyes kötelezettségtípusok vizsgálata során.

A hátrasorolt kötelezettségek esetén minimális adat állt rendelkezésre, így a vizsgálat nem vezetett eredményre.

A hosszú lejáratú kötelezettségek esetén, bár a korrelációs vizsgálat elvégezhető volt, de nem mutatható ki kapcsolat, mint azt a 21. táblázat szemlélteti.

22. táblázat. A hosszú lejáratú kötelezettségek és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata

Leíró statisztika			
	Átlag	Szórás	Elemzés
Megvalósulás	1,4530	,50682	1351
hosszú lej. Köt.	7626,2184	12937,74152	1351

Korreláció			
		Megvalósulás	hosszú lej. Köt.
Megvalósulás	Pearson Correlation	1	,030
	Sig. (2-tailed)		,278
	Sum of Squares and Cross-products	346,765	261632,366
	Covariance	,257	193,802
	N	1351	1351
hosszú lej. Köt.	Pearson Correlation	,030	1
	Sig. (2-tailed)	,278	
	Sum of Squares and Cross-products	261632,366	225969960082,580
	Covariance	193,802	167385155,617
	N	1351	1351

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A 22. táblázat alapján a rövid lejáratú kötelezettségek és megvalósulás vizsgálata szintén a fentiek szerinti eredményre vezetett, azaz nem mutatható ki korrelációs kapcsolat a tényezők között.

23. táblázat. A rövid lejáratú kötelezettségek és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata

Leíró statisztika			
	Átlag	Szórás	Elemszám
Megvalósulás	1,4612	,50311	1353
rövid lej. Köt.	68267,5979	81156,59789	1353

Korreláció			
		Megvalósulás	rövid lej. Köt.
Megvalósulás	Pearson Correlation	1	-,044
	Sig. (2-tailed)		,103
	Sum of Squares and Cross-products	342,213	-2449920,109
	Covariance	,253	-1812,071
	N	1353	1353
rövid lej. Köt.	Pearson Correlation	-,044	1
	Sig. (2-tailed)	,103	
	Sum of Squares and Cross-products	-2449920,109	8904803851329,273
	Covariance	-1812,071	6586393381,161
	N	1353	1353

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

Passzív időbeli elhatárolás és megvalósulás:

24. táblázat. A passzív időbeli elhatárolások és a megvalósítás közötti korreláció vizsgálata

Leíró statisztika			
	Átlag	Szórás	Elemszám
passzív i. elhat.	4075,47	7187,827	1333
Megvalósulás	1,4614	,50169	1333

Korreláció			
		passzív i. elhat.	Megvalósulás
passzív i. elhat.	Pearson Correlation	1	-,059*
	Sig. (2-tailed)		,031
	Sum of Squares and Cross-products	68817597303,765	-283305,969
	Covariance	51664862,841	-212,692
	N	1333	1333
Megvalósulás	Pearson Correlation	-,059*	1
	Sig. (2-tailed)	,031	
	Sum of Squares and Cross-products	-283305,969	335,260
	Covariance	-212,692	,252
	N	1333	1333

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A passzív időbeli elhatárolások kapcsolatot mutattak a megvalósulással, azonban itt negatív korreláció figyelhető meg. A gyenge negatív kapcsolat a két mutató között azt jelzi, hogy

minél kisebb a passzív időbeli elhatárolás, annál valószínűbb, hogy nem valósult meg a pályázat.

Források összesen és megvalósulás:

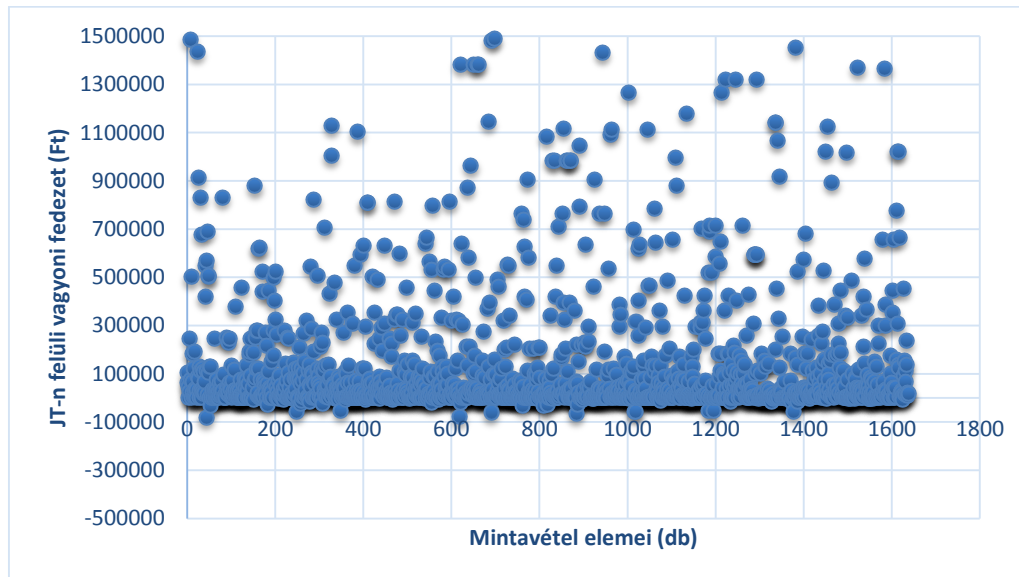
Az összes forrás és a megvalósulás vizsgálata a mérlegfőösszeg egyezősége miatt ugyanazt az eredményt hozza, mint az összes eszköz és a megvalósulás vizsgálata, így ezt az elemzést nem szerepeltetem újra.

4.2. Tőkeszerkezeti mutatók elemzése

Komárom-Esztergom megyében a vizsgált időszakban 1700 pályázat került beadásra a vállalkozások által, melyek alapján a következő mutatók vizsgálatra kerültek minden érintettnél.

1. Jegyzett tőkén felüli vagyoni fedezet:

Kiszámítás módja: $x = \text{saját tőke} - \text{lekötött tartalék} - \text{értékelési tartalék} - \text{jegyzett tőke}$



6. ábra. A jegyzett tőkén felüli vagyoni fedezet alakulása a beadást megelőző évben

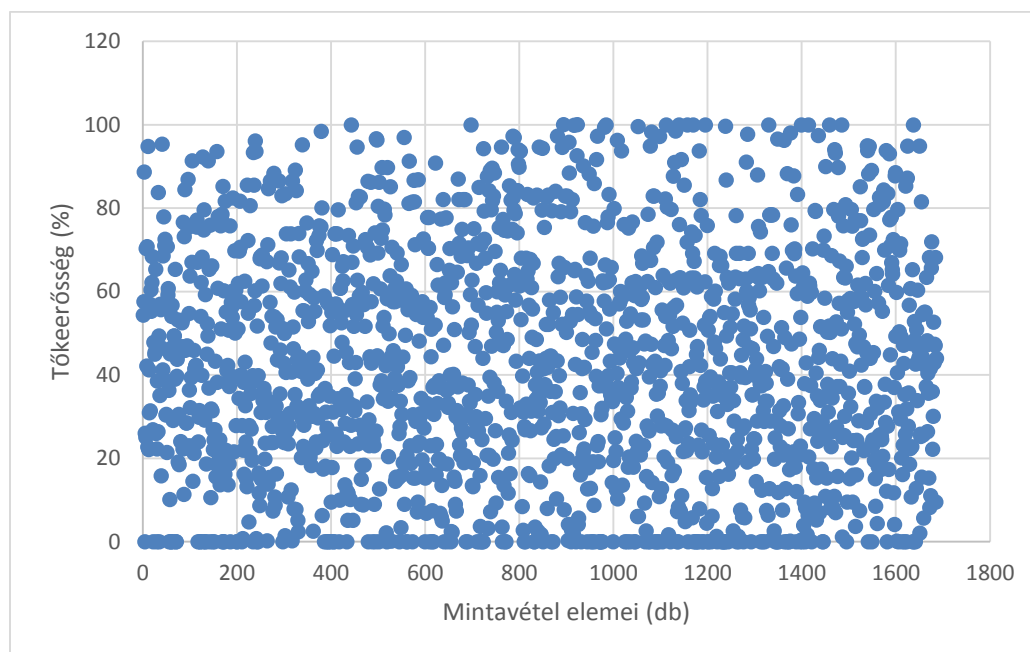
Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A jegyzett tőkén felüli vagyoni fedezet a vizsgált vállalkozások esetében nagy szórást mutat. A 6. ábrán jól látható, hogy minimális, a teljes sokaság 5%-át el nem érő arányban volt negatív a jegyzett tőkén felüli vagyoni fedezet

összege. A kapott összegek alapján megállapítható, hogy a pályázók több mint 95%-ánál saját tőke növekedés volt tapasztalható a pályázat beadását megelőző év beszámolója alapján, ami hozzájárult a megvalósulás valószínűségéhez. A pályázók számára előírás, hogy ne legyen negatív a saját tőke összege, és minimum a jegyzett tőke összegét kötelező elérni. Az ettől eltérő 5% esetében automatikus bírálati szempontoknak kellett, hogy megfeleljenek a pályázatok.

2. Tőkeerősség vizsgálata:

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{saját tőke}}{\text{összes forrás}}$$



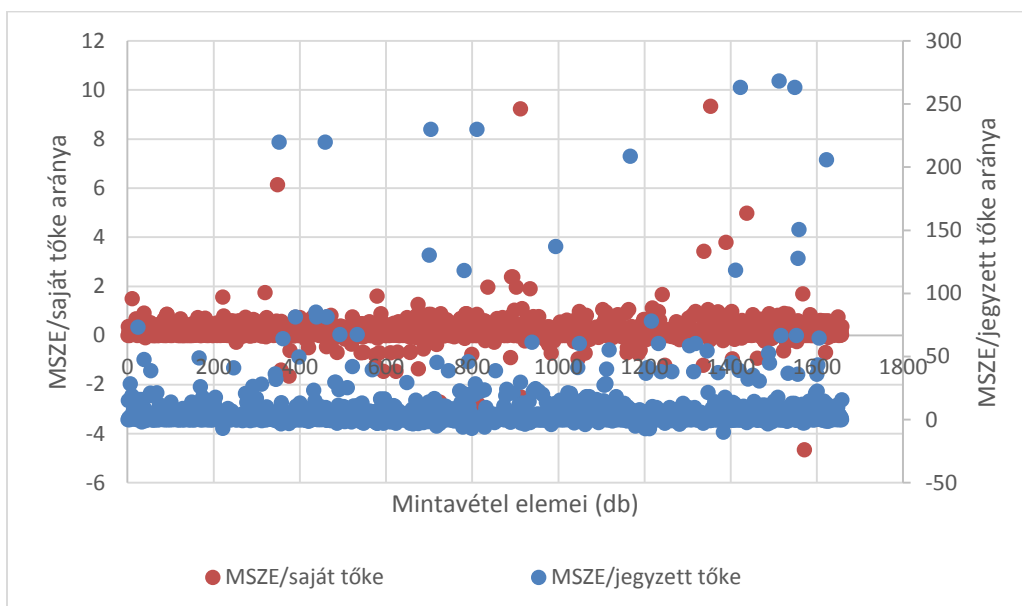
7. ábra. A tőkeerősség alakulása a beadást megelőző évben

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A tőkeerősség vizsgálatát a 7. ábra szemlélteti. Megállapítható, hogy számos cég rendelkezik 0%-os eredménnyel, ami annak köszönhető, hogy az induló vállalkozások is pályázhattak a vizsgált időszak folyamán, így részükről nem volt korábbi, elérhető eredményadat. A vizsgált adatok 80%-a 30-70%-os tőkeerősség között található. Az sokszínűség abból adódik, hogy más-más tevékenységet végeznek a vizsgált vállalkozások, így más és más tőkeigény lép fel működésük során.

3. A tőkearányos mérleg szerinti eredmény vizsgálata:

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{mérleg szerinti eredmény}}{\text{jegyzett tőke}}; x = \frac{\text{mérleg szerinti eredmény}}{\text{saját tőke}}$$



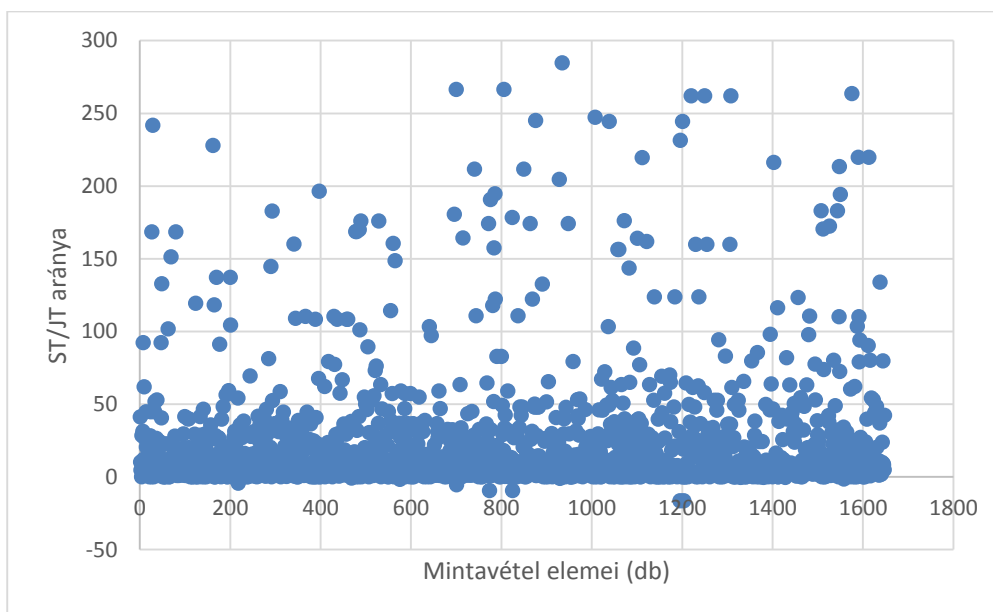
8. ábra. A tőkearányos MSZE alakulása a beadást megelőző évben

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A 8. ábra alapján elmondható, hogy a tőkearányos mérleg szerinti eredmény 97%-ban az elvárásoknak megfelelően alakult, a saját tőkéhez viszonyított arányszám esetében több vállalkozás kapott eredménye negatív irányba eltért az elvárt értéktől. A pontosabb eredmény érdekében a jegyzett tőkéhez viszonyítva is megvizsgáltam a mutatószámokat, amelynek köszönhetően kisebb szórással, minimális esetben volt tapasztalható a negatív eltérés. Az adatbázis adatainak és összefüggéseinek ismeretében kijelenthető, hogy azokban az esetekben, amikor az eltérés mutatkozik, az automatikus bírálati szempontok alapján történt a pályázatok elbírálása. Az automatikus bírálatoknál, ahol csak jogosultsági szempontokat kell vizsgálni, a mutatószámok többségétől megfigyelhető az eltérés, azonban ez nem veszélyeztette a pályázatok megvalósulását.

4. Saját tőke és a jegyzett tőke aránya:

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{saját tőke}}{\text{jegyzett tőke}}$$



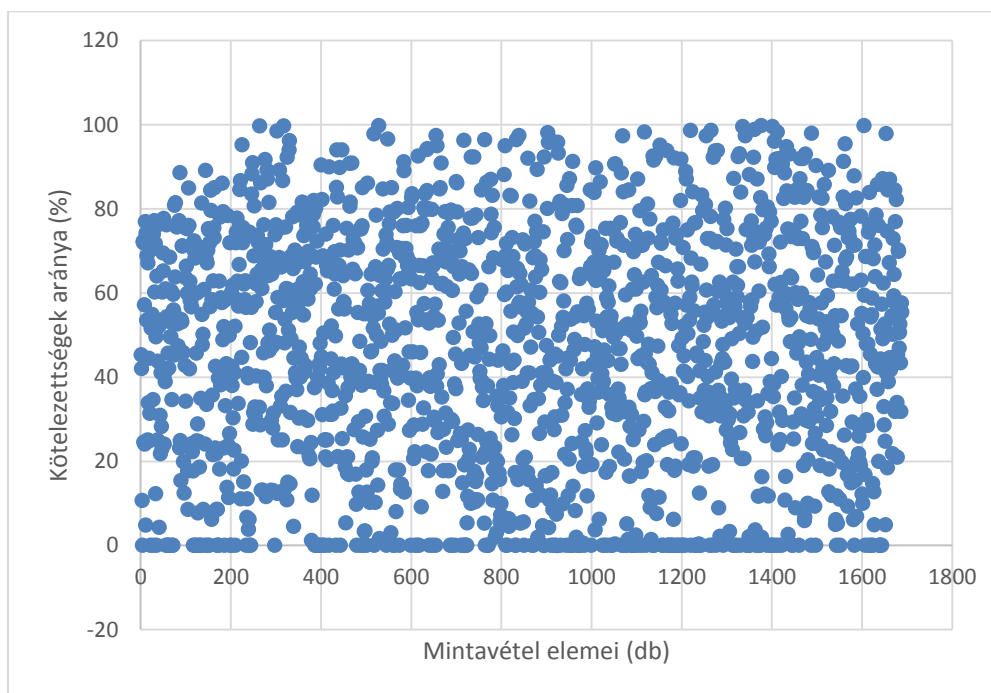
9. ábra. A saját tőke és a jegyzett tőke arányának alakulása a beadást megelőző évben

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A 9. ábra szemlélteti az egyes cégek vagyongyarapódását. Ez alapján elmondható, hogy 0,5%-a a vizsgált cégeknek nem tudott vagyongyarapodást felmutatni a működésének megkezdése óta. A teljes sokaság 99,5%-a teljesítette az elvárást, és a vagyongyarapodás következtében nagyobb arányban nyerte el a támogatást és valósította meg projektjét. 0-40% közötti növekedés volt megfigyelhető a kapott eredmények 90%-ánál. A projektekkal pedig hozzájárultak a további fejlesztések előkészítéséhez, a technológia- és szolgáltatásfejlesztéshez. A vagyongyarapodás minden pályázatot megvalósító vállalkozásnál biztosította a további fejlesztési irányokat, lehetőségeket, stabil forrásállományt biztosítva, a korábbi évek összesített eredményei, adatai alapján.

5. A kötelezettségek arányának vizsgálata:

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{összes kötelezettség}}{\text{összes forrás}}$$



10. ábra. A kötelezettségek arányának alakulása a beadást megelőző évben

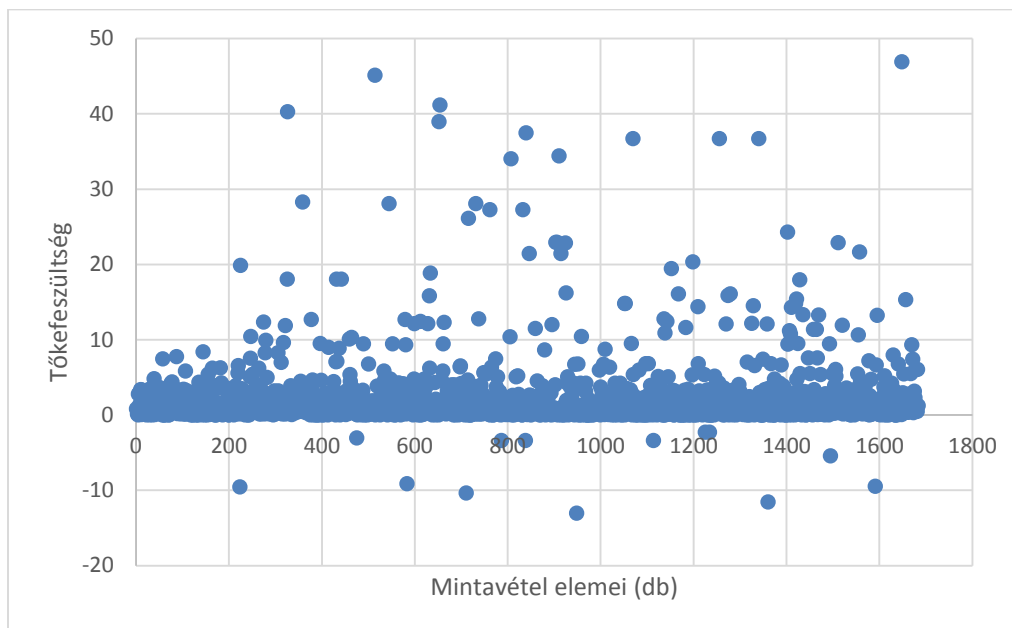
Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A kötelezettségek aránya a vizsgált vállalkozások közel 80%-ánál 30-70% között volt. A kötelezettségek arányának eltérése a vállalkozások profiljától, ágazatától függően is különbségeket eredményez, mivel a szolgáltatásokhoz kapcsolódóan igénybevett külső források főként rövid lejáratúak, míg a termelő, gyártó szektor esetében a hosszú lejáratú források figyelhetők meg a *Függelékben* szereplő adatbázis alapján.

Kedvezőbb, ha alacsony ez az arányszám, azonban néhány esetben, mint például a gyártó cégeknél, nem okoz problémát, ha magasabb, ugyanis a beruházások indítása, a nagy beszerzések több idegen forrást igényelnek.

6. Tőkefeszültség mutató:

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{összes kötelezettség}}{\text{saját tőke}}$$



11. ábra. A tőkefeszültség alakulása a beadást megelőző évben

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A 11. ábra alapján elmondható, hogy a pályázatot beadó vállalkozások 98%-a maximum ötszörös tőkefeszültséggel rendelkezett, azaz az idegen források legrosszabb esetben ötszörösét teszik ki a saját tőkének. A beruházásaikat próbálták ugyan saját forrásból megvalósítani, így törekedve arra, hogy a ténylegesen rendelkezésre álló forrásukból történjenek a fejlesztések, azonban az óvatos fejlesztési szándék, csak azt tette lehetővé, hogy a pályázatokhoz szükséges önerőt könnyebben tudják biztosítani, hiszen a mutató értékéhez kapcsolódóan alapesetben 50-50%-os vagy az $\frac{1}{3}$ - $\frac{2}{3}$ arány megtartása javasolt. Ez az arány teljesült szinte minden esetben, azonban a korábbi fejlesztések nem voltak igazán számottevőek a vizsgált vállalkozásoknál.

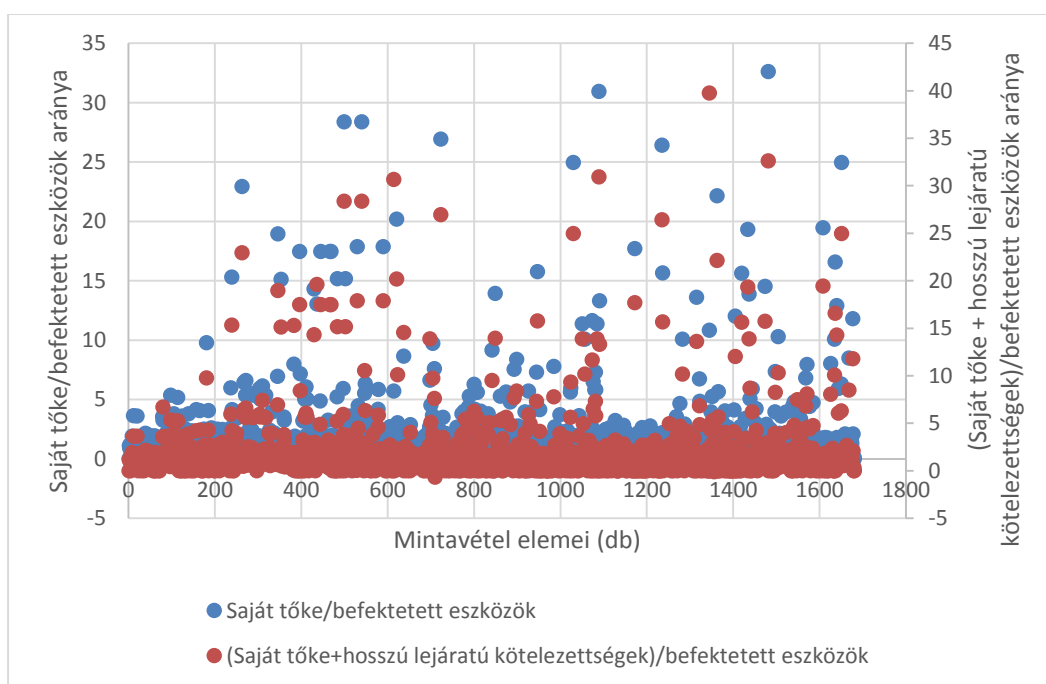
7. A céltartalékok arányának meghatározásával a jövőben várható kötelezettségekre, költségekre képeznek tartalékot a gazdasági szereplők.

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{céltartalék}}{\text{összes forrás}}$$

A vállalkozások csekély aránya, nem egész 1%-a képzett céltartalékot. Hazánkban, különösen a KKV szektor esetében, nem terjedt el a céltartalék szerepének, arányának erősítése, inkább a hagyományos saját forrásból történő megvalósítást, vagy a hitelfelvételt alkalmazzák, mint idegen forrás.

8. Befektetett eszközök fedezete mutató:

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{saját tőke}}{\text{befektetett eszközök}}; x = \frac{\text{saját tőke} + \text{hosszú lejáratú kötelezettségek}}{\text{befektetett eszközök}}$$



12. ábra. A befektetett eszközök fedezetének alakulása a beadást megelőző évben

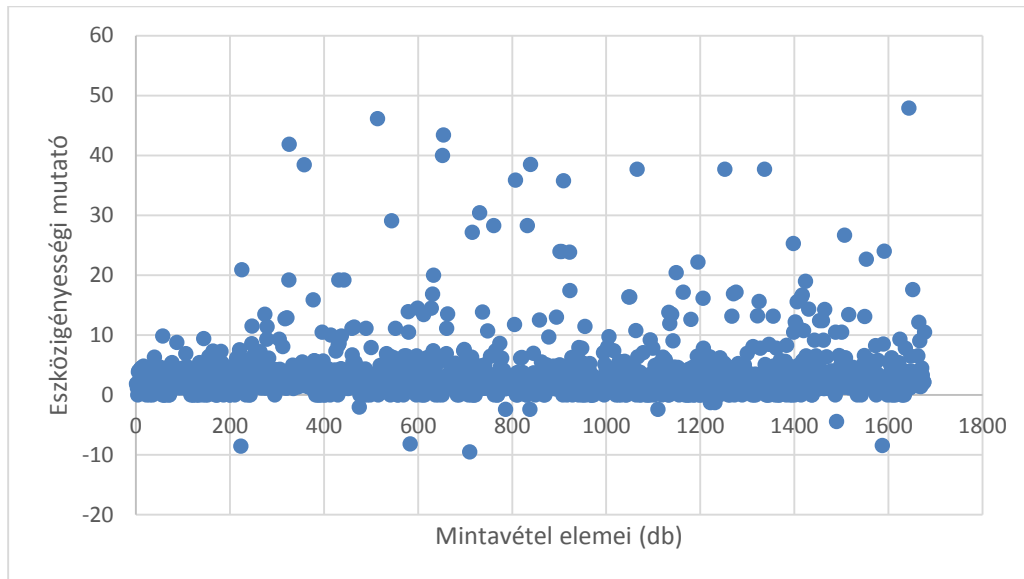
Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A 12. ábra segítségével megállapítható, hogy a mutató elvárt értékét teljesíti a pályázók 99%-a, azaz 1 fölötti értékkel rendelkezik. Az ettől való eltérés esetén a kapott érték alapján jelentős mértékben meghaladja a saját tőke a befektetett eszközök értékét. Itt látható, hogy számos esetben idegen forrás került bevonásra a nagyobb tőkeigényű beruházásokhoz.

A mutató értékének pontosításához a saját tőke mellé a hosszú lejáratú kötelezettségekből megvalósult eszközfejlesztést is megvizsgáltam, melynek eredményeképpen csökkent a kiugróan magas értékek aránya.

9. Eszközigenyességi mutató (tőkemultiplikátor):

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{összes eszköz}}{\text{saját tőke}}$$



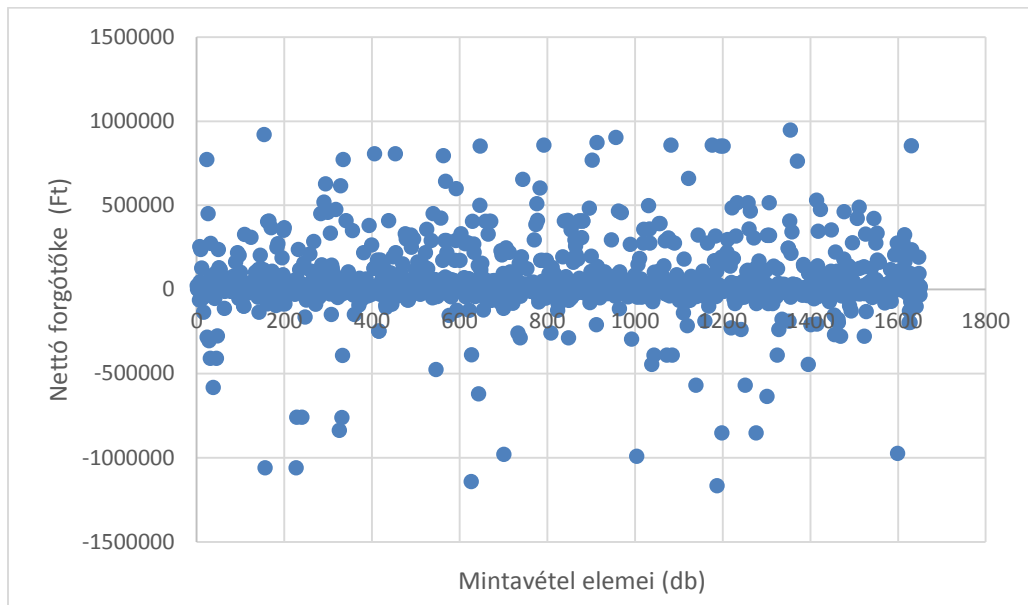
13. ábra. Az eszközigenyességi mutató alakulása a beadást megelőző évben

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A 13. ábra alapján elmondható, hogy az eszközigenyességi mutató vizsgálata során 95-99% közötti arányban jóval nagyobb, közel ötszörös eszközállománnyal rendelkeznek a pályázó KKV-k. Ez a mutató is azt bizonyítja, hogy az idegen források bevonása a legtöbbször alkalmazott megoldás. Az induló, kisebb cégek az óvatos megközelítéssel igyekeztek saját forrásból megvalósítani a beszerzéseiket, azonban a kis- és középvállalkozások, illetve a többéves működési idővel rendelkező mikrovállalkozások könnyebben döntöttek hitelfelvétel, lízing és egyéb külső forrás bevonása mellett.

10. Nettó forgótőke vizsgálata:

Kiszámítás módja: $x = \text{forgó eszközök} - \text{rövid lejáratú kötelezettségek}$



14. ábra. A nettó forgótőke alakulása a beadást megelőző évben

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A 14. ábra alapján jól látható, hogy a vizsgált minta közel 90%-a pozitív nettó forgótőkével rendelkezik, azaz teljesítik a mutató által várt eredményt, így biztosítva a tartós források rendelkezésre állását.

A minta 10%-a, amely negatív forgótőkével rendelkezik, főként az induló és maximum 1 éves működési idejű vállalkozásoknak az eredményeiből fakad. Ezek a cégek ugyanis gyakrabban szorulnak rá rövid lejáratú hitelek felvételére, amelyekből a befektetett eszközeiket is finanszírozzák, mivel még nem rendelkeznek megfelelő saját erővel a fejlesztéseik, beruházásaik megvalósításához.

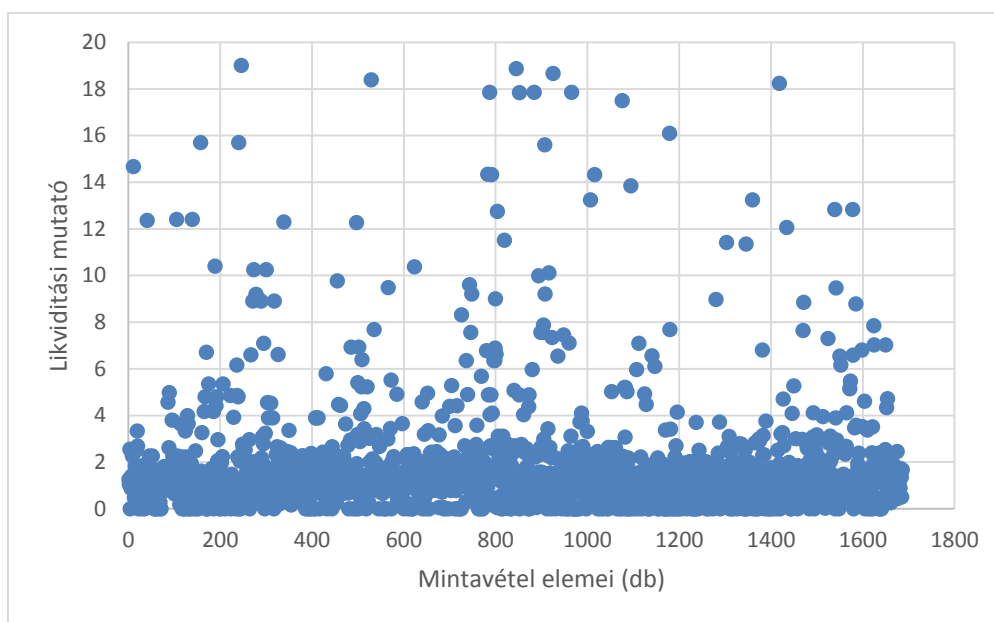
A kapott értékektől függően széles szórást mutatnak az eredmények, ami annak is köszönhető, hogy a vállalkozások mérete eltérő, esetenként induló vállalkozások is pályáztak, így a vagyoni és tőkeszerkezeti helyzet elemzése esetükben nem értelmezhető.

4.3. Pénzügyi helyzet elemzése

A pénzügyi helyzet elemzése is az 1700 elemből álló mintán lett elvégezve, melyek a vizsgált megye területén benyújtott pályázó vállalkozások adatait tartalmazzák.

1. Likviditási mutató:

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{forgóeszközök}}{\text{rövid lejáratú kötelezettségek}}$$



15. ábra. A likviditási mutató alakulása a beadást megelőző évben

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A 15. ábra alapján elmondható, hogy a kezdő vállalkozások nagy száma miatt a vizsgált sokaság 50%-a nem éri el a minimálisan elvárható értéket. Ezen esetekben a kezdő vállalkozások főként a szolgáltató szektorban tevékenykednek. Az 50%-nak közel fele „0” értéket prezentált, amely a teljesen újonnan indult vállalkozások adatai alapján került meghatározásra. Ezen esetekben több rövid lejáratú hitelt vettek fel, mivel a működési idő alapján a bankok által elvégzett kockázatossági vizsgálat alapján a hosszabb távra folyósítható hiteleket csak jelentős biztosíték rendelkezésre állásakor nyújtottak.

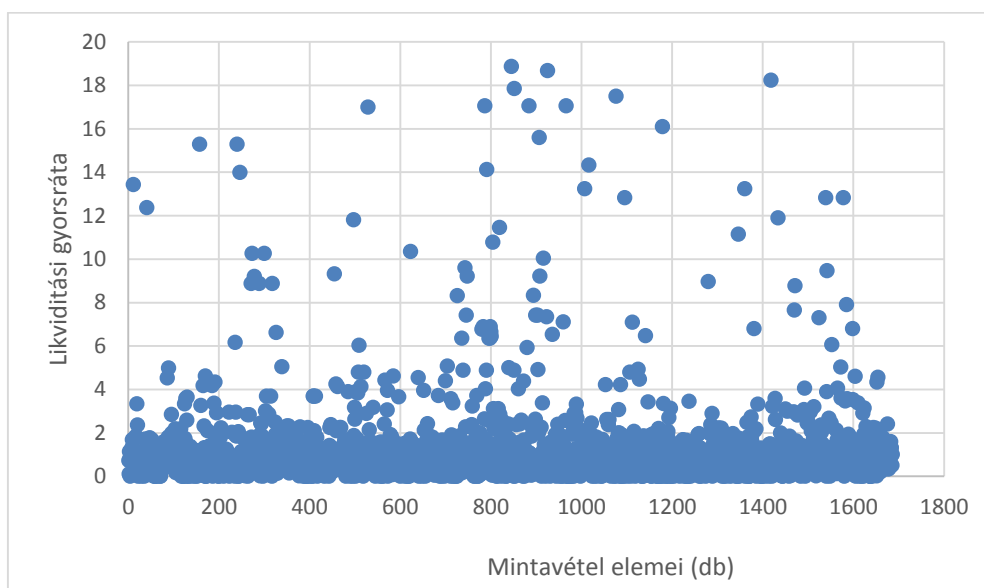
A rövid lejáratú kötelezettségek forgási sebessége miatt könnyebben kerültek ezek a hitelek folyósításra. Emellett a vállalkozások ágazati profilja is hat ezen mutató alakulására, mivel a szolgáltatások esetén nem rendelkeznek a vállalkozások a forgóeszközök között készletekkel, amelyek a termelő

vállalkozásoknál jelentős mértékben megemelik a forgóeszközök mértékét az eszközök között.

A minta további 45-48%-a az elvárt célérték között található, amelyet a gyártó, termelő szektorban működő, nem kezdő vállalkozások tudtak produkálni, így elmondható, hogy stabil pénzügyi helyzettel rendelkeznek.

2. Likviditási gyorsráta:

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{forgóeszközök} - \text{készletek}}{\text{rövid lejáratú kötelezettségek}}$$



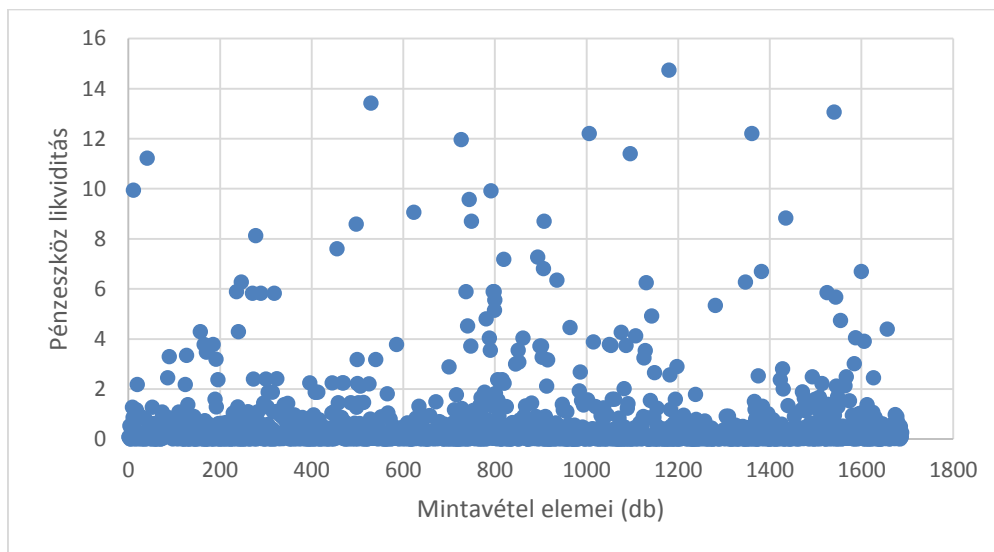
16. ábra. A likviditási gyorsráta alakulása a beadást megelőző évben

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A 16. ábra az előző adatok szűkítése utáni állapotot mutatja be. Elmondható, hogy az iparági besorolás jelen esetben már nem különbözteti meg a gyártó, termelő és a szolgáltató szektort. Azonban a jelen esetben vizsgált minta közel 50%-a továbbra is „0” értéket ért el, mivel az induló vállalkozások esetében az adatok rendelkezésre állásának hiányában, továbbra sem vizsgálhatóak a mutatók.

3. Prompt likviditási mutató:

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{pénzügyi eszközök}}{\text{rövid lejáratú kötelezettségek}}$$



17. ábra. A pénzeszköz likviditás alakulása a beadást megelőző évben

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

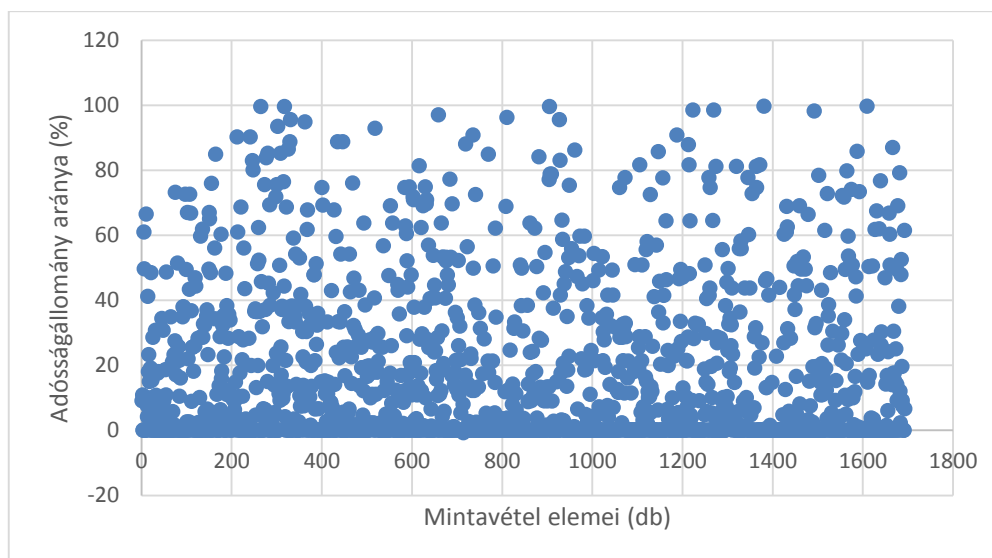
A 17. ábra alapján látható, hogy a pénzeszköz likviditási mutató a vizsgált sokaságnak 95%-ában, 1 alatti értéket ért el. A pénzeszközök aránya alacsonyabb vagy megegyező a vállalkozásoknál, mint a rövid lejáratú kötelezettségeké, ami arra enged következtetni, hogy az azonnali kötelezettségek fedezésére várhatóan elegendő a pénzeszközállomány, a többi rövid lejáratú kötelezettség kiegyenlítéséhez azonban szükségesek a további, gyorsan mobilizálható eszközök is.

A minta 5%-ában jóval meghaladja a pénzeszközök aránya a kötelezettségekét, azonban ezekben az esetekben az eszközök kiaknázatlansága erőteljesen fennállhat.

A hosszú távú pénzügyi helyzet vizsgálatának eredményei a következőképpen alakulnak:

1. Adósságállomány aránya mutató:

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{adósságállomány}^{12}}{\text{adósságállomány} + \text{saját tőke}}$$



18. ábra. Az adósságállomány arányának alakulása a beadást megelőző évben

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A 18. ábra szemlélteti az adósságállomány aránya mutatót. A vizsgált minta 97%-ában az arányszám 60% alatti eredményt adott, amely alapján elmondható, hogy az adósságállománnyal közel azonos, vagy nagyobb a saját tőke aránya.

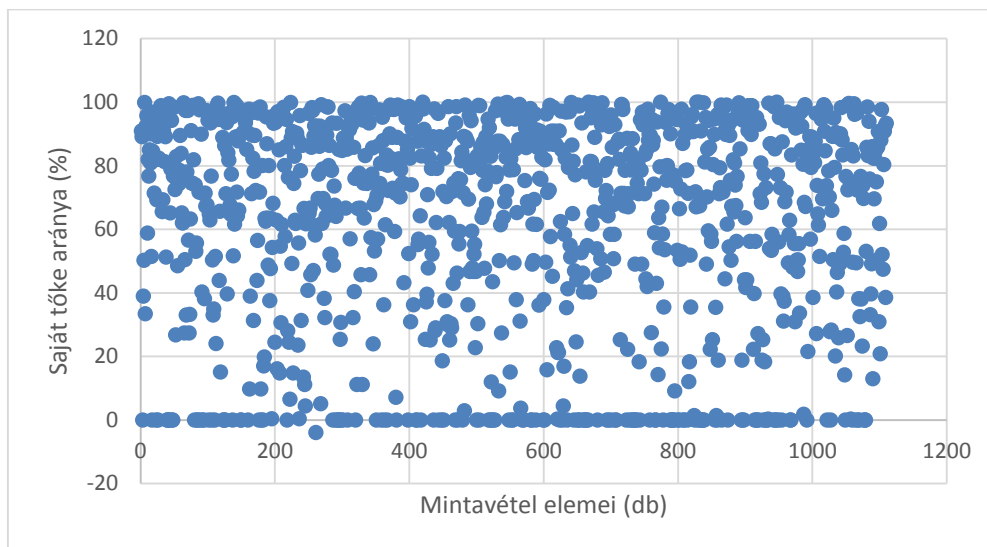
Ez alapján megfigyelhető, hogy a cégek igyekeznek az idegen források mellett megfelelő mértékben saját tőkét is tartani a későbbi fejlesztésekhez kapcsolódó előkészítő tevékenység és biztonságérzet elérése érdekében.

Pályázati szempontból vizsgálva célszerű, hogy a saját forrás 50-70% körüli arányban álljon rendelkezésre, mert így az önerő igazolása azonnali módon megvalósul.

¹² Adósságállomány = hosszú lejáratú + hátrasorolt kötelezettségek

2. Saját tőke aránya:

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{saját tőke}}{\text{adósságállomány} + \text{saját tőke}}$$



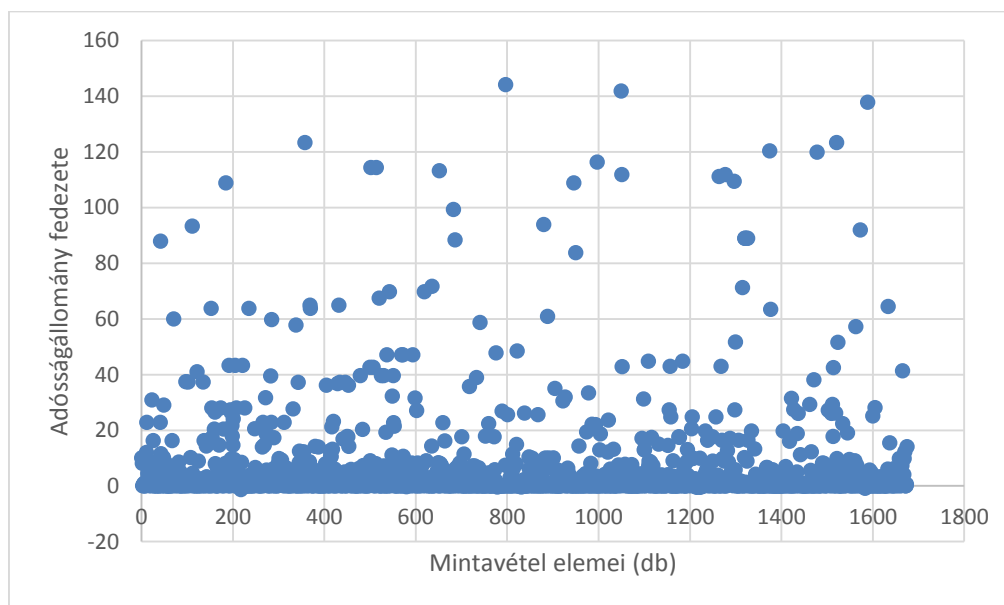
19. ábra. A saját tőke arányának alakulása a beadást megelőző évben

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A 19. ábrán látható az előzőekben vizsgált mutató komplementere. Ez alapján elmondható, hogy a saját tőke aránya 60-100% között mozog a pályázók 97%-ánál.

3. Az adósságállomány fedezete:

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{saját tőke}}{\text{adósságállomány}}$$



20. ábra. Az adósságállomány fedezetének alakulása a beadást megelőző évben

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A 20. ábra szemlélteti az adósságállomány fedezetének alakulását. A vizsgált vállalkozások 99%-a 30% alatti arányszámot produkált. Eszerint a mutató által előírt, elvárt mérték teljesül, ugyanis a saját tőke jelentős, legalább háromszoros mértékben meghaladja az adósságállomány arányát.

A vállalkozások igyekeztek ezt a mutatót úgy alátámasztani, hogy ténylegesen, biztonságosan fedezetet biztosítson a hosszú lejáratú hitelekhez, lízingekhez, így biztosítva a későbbi működést, belekalkulálva az esetleges visszaeséseket, megtorpanásokat a cégek életében.

4. Adósságszolgálati fedezet mutató:

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{adózott eredmény} + \text{értékcsökkenés}}{\text{hosszú lejáratú kötelezettségek esedékes törlesztőrészelete}}$$

A mutató optimális értéke 1,3 feletti, ezáltal biztosítottá válik az esedékes adósságszolgálat finanszírozása. Kiszámításához azonban nem áll rendelkezésre minden adat, mivel az esedékes törlesztőrészekre vonatkozóan a kiegészítő melléklet nem teljeskörű.

5. Eladósodottság fokának vizsgálata:

$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{kötelezettségek}}{\text{összes eszköz}}$$

A mutató vizsgálata teljes mértékben megegyezik a 12. ábrán szemléltetettekkel, a mérlegfőösszeg egyezőségének köszönhetően. Emiatt ismételtelen nem kerül vizsgálatra.

4.4. Jövedelmezőségi helyzet elemzése

A vizsgált minta jelen elemzéshez is a beadott pályázatokból került összeállításra.

1. Bruttó jövedelmezőség, azaz átlagos fedezeti hányad:

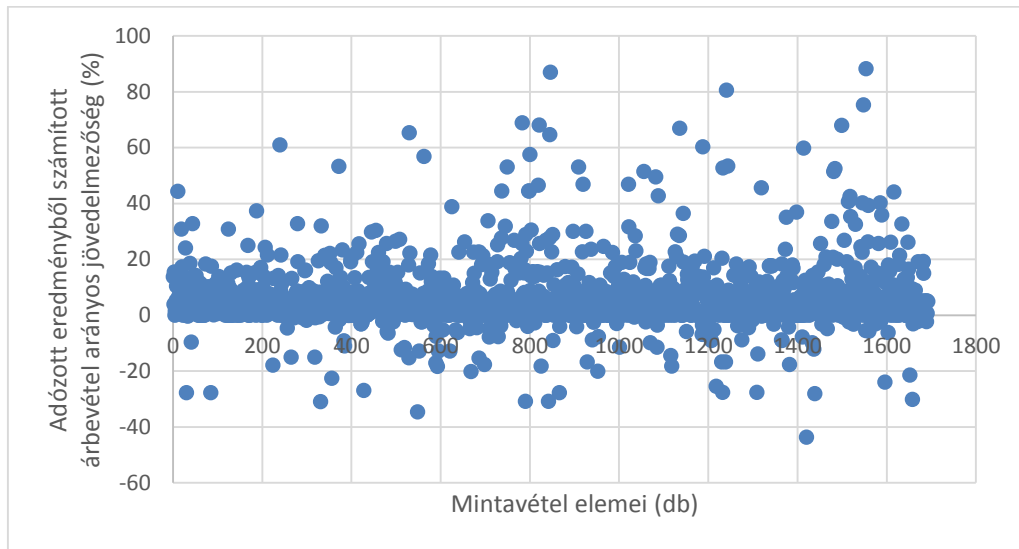
$$\text{Kiszámítás módja: } x = \frac{\text{értékesítés nettó árbevétele} - \text{értékesítés közvetlen költsége}}{\text{értékesítés nettó árbevétele}}$$

A mutató vizsgálata során, ha alacsony értéket kapunk, az kedvezőtlennek mondható a vállalkozások szempontjából, mert ez esetben sok a közvetlen költség. Összehasonlítási szempontból ez az arányszám nem jelentős, inkább a vállalaton belüli tervezéshez fontos a vizsgálata.

2. Árbevétel-arányos jövedelmezőségi mutatók:

$$x = \frac{\text{adózott eredmény}}{\text{ÉNA} + \text{egyéb bevételek} + \text{pénzügyi műveletek bevétele} + \text{rendkívüli bevétel}} *$$

100



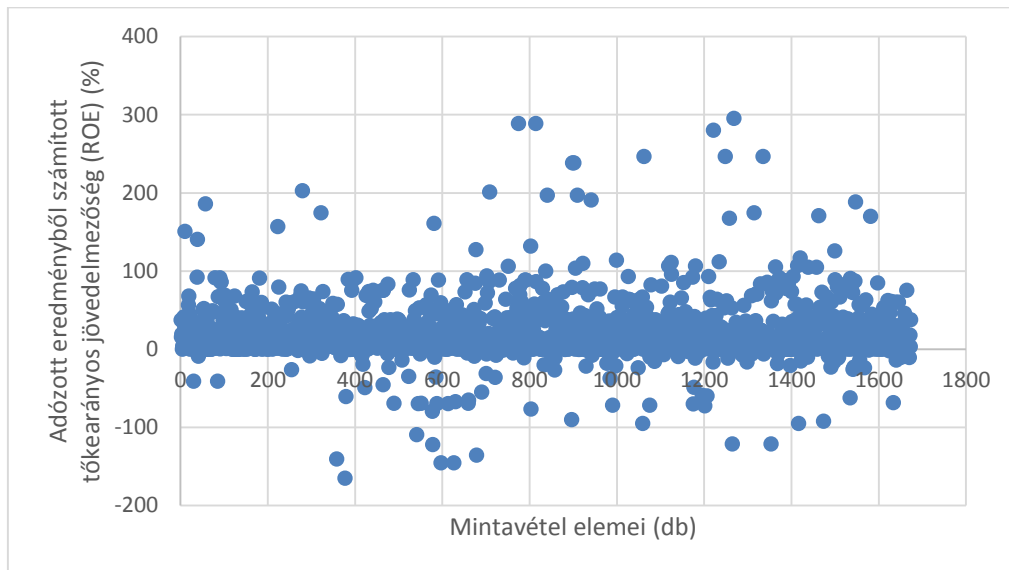
21. ábra. Adózott eredményből számított árbevétel arányos jövedelmezőség alakulása a beadást megelőző évben

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A 21. ábra szemlélteti az árbevétel arányos jövedelmezőséget. Itt is megfigyelhető a nagy szórás a vizsgált mintában. A negatív eredmények az induló és veszteséget realizáló vállalkozásoknak köszönhetőek. A teljes sokaság 90%-a -5% és +20% közötti értéket adott. Eszerint a cégek által realizált eredmény a teljes bevételük maximum 1/5 részét, míg a költségeik pedig jelentős, 80%-os mértéket tesznek ki.

3. Tőkearányos jövedelmezőségi mutatók:

$$x = \frac{\text{adózott eredmény}}{\text{saját tőke}} * 100 \rightarrow \text{ROE}$$



22. ábra. Adózott eredményből számított tőkearányos jövedelmezőség (ROE) alakulása a beadást megelőző évben

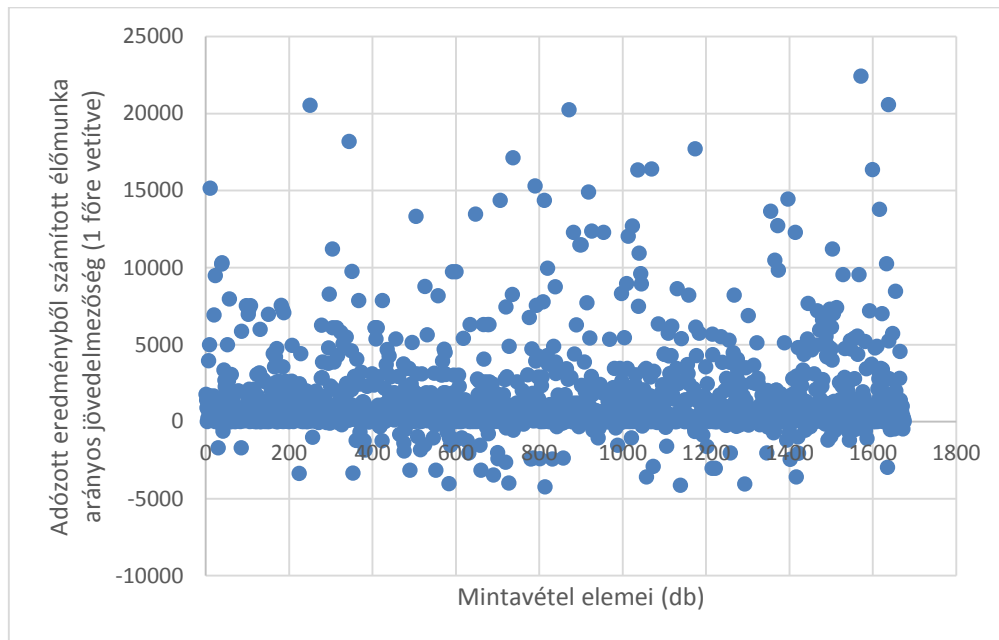
Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A 22. ábra alapján megállapítható, hogy a beadást megelőző üzleti évben a saját tőke szinte minden esetben legalább kétszerese volt az adózott eredménynek. Néhány kiugró érték megfigyelhető ugyan, de ez a régóta működő, termelő vállalkozások eredményeit tükrözi, akik a beadáskor még középvállalkozásnak minősültek, azonban a megvalósítás végére már néhányan nagyvállalati kategóriába tartoztak.

A negatív eredmények a kezdő vállalkozások miatt fordultak elő, mivel itt gyakoribb volt, hogy minimális bevételt tudtak realizálni.

4. Bér, élők munká-arányos jövedelmezőség:

$$x = \frac{\text{adózott eredmény}}{\text{létszám}} ; x = \frac{\text{adózott eredmény}}{\text{bérkölttség}} * 100$$



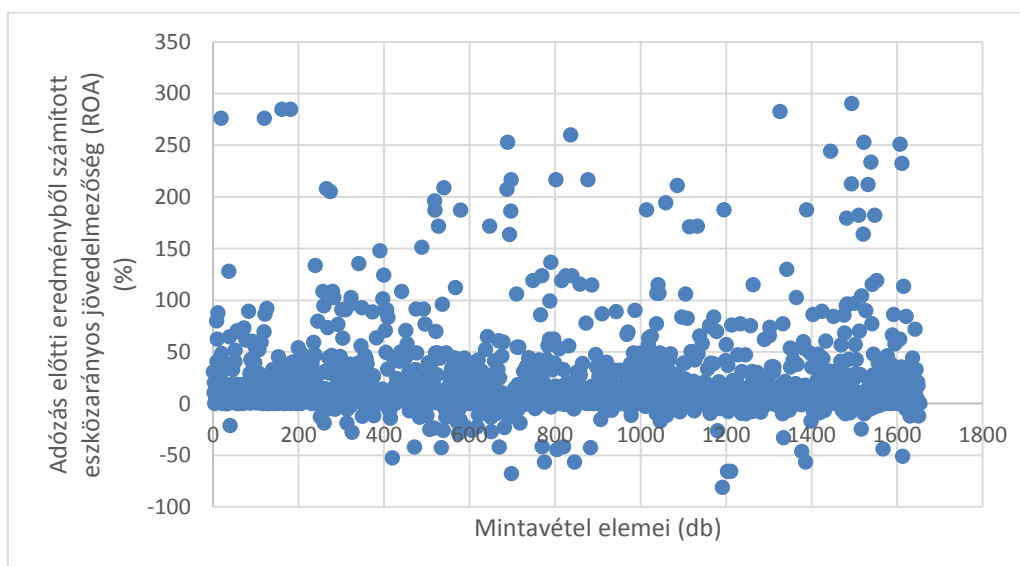
23. ábra. Adózott eredményből számított élők munká-arányos jövedelmezőség alakulása a beadást megelőző évben

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

A 23. ábrán látható, hogy az élők munkához, bérkölttséghez viszonyított adózott eredmény hogyan alakult. Elmondható, hogy egy viszonylag szűk skálán mozgott a vizsgált sokaság 95%-a. A leggyakoribb értékek -1000 Ft/fő és +2500 Ft/fő között mozogtak, azaz a bérkölttség jelentős részét tette ki az adózott eredménynek az élők munká-arányos jövedelmezőség vizsgálatában. Az anyagi jellegű ráfordításokat követően, a második legnagyobb költségkategória a bér- és járulékköltség, azaz a bevétel jelentős része szükséges a fedezéséhez.

5. Eszközarányos jövedelmezőség:

1. $x = \frac{\text{üzemi (üzleti) tevékenység eredménye}}{\text{lekötött eszközök}^{13}} ; x = \frac{\text{üzemi (üzleti) tevékenység eredménye}}{\text{összes eszközérték}} * 100$
2. $x = \frac{\text{szokásos vállalkozói eredmény}}{\text{lekötött eszközök}} ; x = \frac{\text{szokásos vállalkozói eredmény}}{\text{összes eszközérték}} * 100$
3. $x = \frac{\text{adózás előtti eredmény}}{\text{lekötött eszközök}} ; x = \frac{\text{adózás előtti eredmény}}{\text{összes eszközérték}} * 100 \rightarrow \text{ROA}$
4. $x = \frac{\text{adózott eredmény}}{\text{lekötött eszközök}} ; x = \frac{\text{adózott eredmény}}{\text{összes eszközérték}} * 100 \rightarrow \text{ROI}$
5. $x = \frac{\text{mérleg szerinti eredmény}}{\text{lekötött eszközök}} ; x = \frac{\text{mérleg szerinti eredmény}}{\text{összes eszközérték}} * 100$



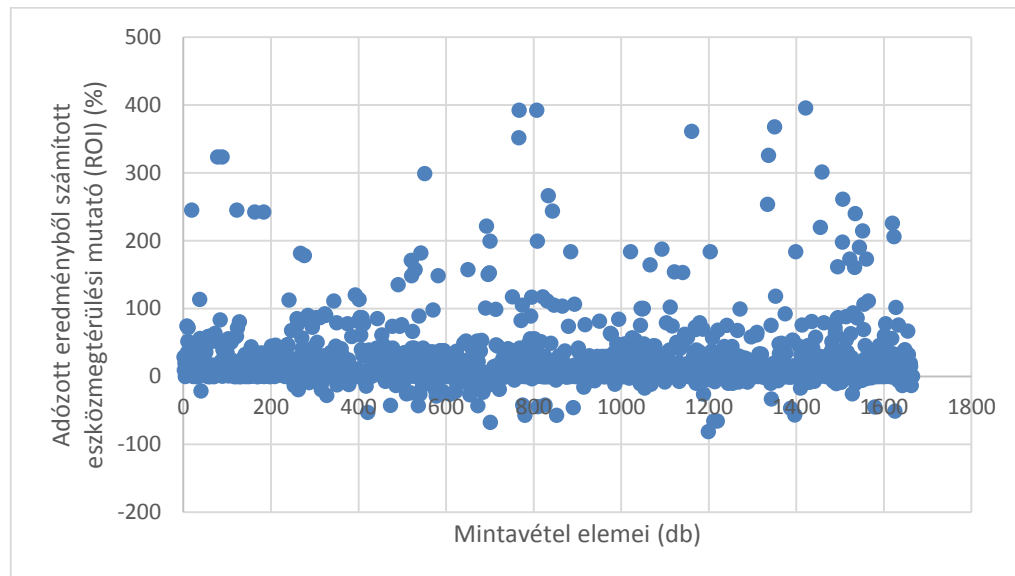
24. ábra. Adózás előtti eredményből számított eszközarányos jövedelmezőség (ROA) alakulása a beadást megelőző évben

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

Az eszközarányos jövedelmezőség meghatározásához az adózás előtti eredményt vettem alapul, mivel a ROA az egyik leglátványosabb eredményt hozó mutató, mint az a 24. ábrán is látszik. A kapott érték 85%-a 0% és 50% között mozog, vagyis az eszközállományhoz viszonyítva csekély mértékű eredményt realizáltak a cégek. Az

¹³ Lekötött eszközök: immateriális javak nettó értéke + tárgyi eszközök nettó értéke + készletek

eszközállomány bővítésére sokkal nagyobb hangsúlyt fektettek, mivel ez a további technológiai és termékfejlesztésekhez elengedhetetlen volt.



25. ábra. Adózott eredményből számított eszközmegtérülési mutató (ROI) alakulása a beadást megelőző évben

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c)

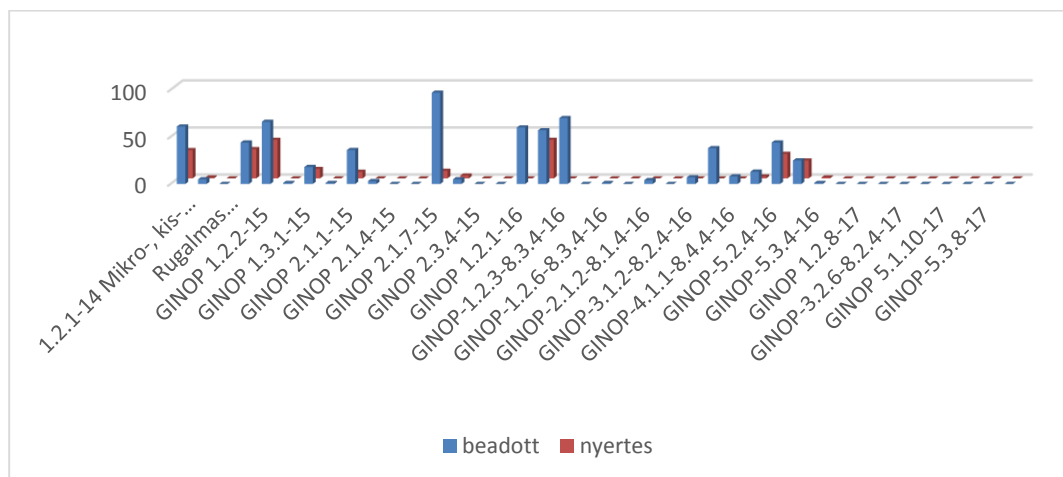
A 25. ábra az előzőekben ismertetett adatok szűkített szűrését mutatja, mivel itt már az adózott eredményhez viszonyítva szerepel az eszközállomány.

Az eszközmegtérülési mutató 0-50% közötti értéket mutat az esetek 93%-ában, azaz az eszközállomány jelentősen meghaladta a realizált eredményt.

A ROI mutatónak köszönhetően látható, hogy a cégek szívesen valósítanak meg olyan beruházásokat, amelyek következtében tartós eszközállomány bővítést érhetnek el.

4.5. Hipotézisvizsgálatok

A korábbiakban vizsgált bírálati szempontok, gazdasági mutatók, és egyéb gazdasági adatok alapján a felvázolt hipotézisek kiértékelését végzem el, melyhez a 26. ábrán látható adatokat is hozzászámítom, mint a teljes vizsgált időszakra vonatkozó, utolsó rendelkezésre álló adatokat.



26. ábra. Beadott és nyertes pályázatok száma (db) a 2014-2020 időszakban

Forrás: Saját szerkesztés a beadott és nyertes pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2017j)

Az ábra alapján látszik, hogy pályázati felhívásonként eltérően alakul a beadott és nyertes pályázatok száma. Összességében elmondható, hogy a beadott 665 db pályázat 1/3-a kapott jelenleg pozitív támogatói döntést, azonban ez még nem tekinthető véglegesnek, csak a 2017.07.31.-ei állapoton alapulónak, mivel a bírálatok folyamatosan zajlanak. Számos olyan konstrukció került kiírásra, ahol még nem kezdődött meg a pályázatok beadása, így nem is állnak rendelkezésre adatok a népszerűségükről.

4.5.1. H1 hipotézis

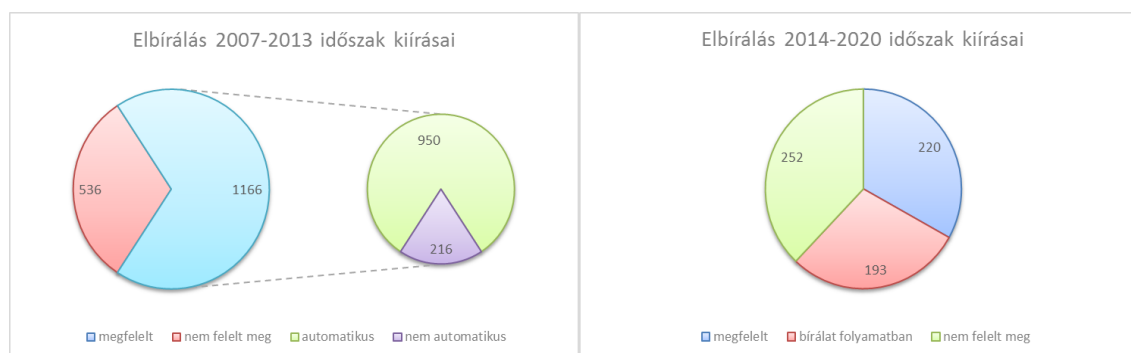
Állítás: A gazdaságfejlesztési operatív program pályázati kiírásainál alkalmazott pontozási rendszer nem feltétlenül a megfelelő – hosszabb távon is sikeres működést előrevetítő – gazdasági társaságok kiválasztását segíti.

A sikeresség számos tényező meglétét igényli, éppen ezért nehéz a pontos definíció meghatározása. A hosszú távon sikeres vállalkozások néhány ismérve a Piac & Profit cikkében megfogalmazottak szerint:

- A kereslet igényeihez igazított vállalkezési profil kialakítása.
- Megfelelő szakértelemmel rendelkező személyek, csapat biztosítása a tevékenység végzéséhez.
- A vevői elkötelezettség érdekében minőségi termék és szolgáltatás biztosítása.
- Egyediség.
- Alkalmazkodóképesség a piac és az igények változásához.
- Kitartó, jövőbe tekintő hozzáállás és stratégiai gondolkodás.
- Gyors problémamegoldás.
- Folyamatos fejlődés, a lehetőségek keresése.

A kiválasztásnál számos esetben nem lehetett mérlegelni a fenti tényezőket, mivel a pályázati kiírások sem szektorálisan, sem működési idejüket tekintve nem voltak differenciálva, ugyanazon feltételek mellett adhatta be mindenki a pályázatát.

Vizsgálat eredménye:



27. ábra. Az elbírálás eredménye (db) a 2007-2020 időszakban

Forrás: Saját szerkesztés a beadott és nyertes pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2017j)

A 27. ábrán látható bírálati szempontrendszer alapján a 2007-2013 és a 2014-2020 időszakban pozitív bírálatban részesült összesen 1386 db projekt. Az elbírálás során

elméletben a gazdasági elemzések során használt mutatók alapján pontozták a pályázó vállalkozásokat, így az eddigi működés volt meghatározó ezeknél a támogatást elnyert projekteknél. A bírálati pontrendszer eredményeit azonban nagymértékben torzítja a gyakorlat, azaz azon pályázatok száma, melyek automatikus elbírálás alapján kerültek támogatásra, vagyis a korábbi évek eredményeit egyáltalán nem vették figyelembe. Ilyen pályázat csak a 2007-2013-as időszakban fordult elő, összesen 950 db, melyből 733 db valósult meg. A teljes támogatotti kör 52,85%-a tartozott az automatikus bírálati rendszerbe, azaz a jogosultsági feltételek teljesítését követően támogatást kaptak, a korábbi évek eredményeinek figyelmen kívül hagyásával.

25. táblázat. Az automatikus elbírálás és a megvalósult fenntartási időszak közötti összefüggés vizsgálata keresztábra elemzés segítségével

Összefoglaló						
	Adat					
	Érvényes		Hiányos		Összesen	
	N	Százalék	N	Százalék	N	Százalék
Automatikus elbírálás * Fenntartási időszak megvalósult	2367	100,0%	0	,0%	2367	100,0%

Automatikus elbírálás * Fenntartási időszak megvalósult Keresztábra									
		Fenntartási időszak megvalósult						Összesen	
		bíráló folyamatban	folyamatban	igen	megvalósítás folyamatban	nem	nem releváns		
Automatikus elbírálás	igen	Count	0 _a	279 _b	446 _c	0 _a	11 _{b, c}	214 _d	950
		Residual	-77,5	90,0	224,9	-34,1	5,4	-208,6	
		Std. Residual	-8,8	6,5	15,1	-5,8	2,3	-10,1	
		Adjusted Residual	-11,9	9,4	22,3	-7,7	2,9	-17,6	
		Count	193 _a	192 _b	105 _c	85 _a	3 _{b, c, d}	303 _d	881
		Residual	121,2	16,7	-100,1	53,4	-2,2	-88,9	
		Std. Residual	14,3	1,3	-7,0	9,5	-1,0	-4,5	
		Adjusted Residual	18,8	1,8	-10,1	12,2	-1,2	-7,6	
		Count	0 _a	0 _a	0 _a	0 _a	0 _a	536 _b	536
		Residual	-43,7	-106,7	-124,8	-19,2	-3,2	297,6	
		Std. Residual	-6,6	-10,3	-11,2	-4,4	-1,8	19,3	
		Adjusted Residual	-7,8	-13,1	-14,5	-5,1	-2,0	29,4	
Összesen	Count	193	471	551	85	14	1053	2367	

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c, 2017j)

A 24. táblázat alapján azon projektek száma, melyek esetében a cégek a fenntartási időszakot is sikeresen teljesítették, vagy teljesítik, így a hosszú távú működés megvalósul náluk: 1022 db. Emellett azon projektek száma, melyek esetében a megvalósítás folyamatban van, és még feltételezhető a fenntartás megvalósítása is, további 85 db. A

döntéssel még nem rendelkező projektek torzítóan hatnak a kapott eredményre, így a bírálat alatt álló 193 db projekt nélkül a teljes, pozitív bírálatot kapott sokaság 67,58%-a felel meg a hipotézis által támasztott elvárásoknak. Ezen tények alapján elmondható, hogy **az állítás hamis**, mivel a pontozási rendszer kialakítása sikeresnek bizonyult azon feltétel teljesítéséhez, hogy a hosszútávon működő, sikeres vállalkozások támogatása történjen meg, ugyanis a bírálati szempontrendszerrel rendelkező, támogatott projektek közül 55,52%-os volt a fenntartási időszak sikeres teljesítése, vagy még folyamatban levő teljesítése.

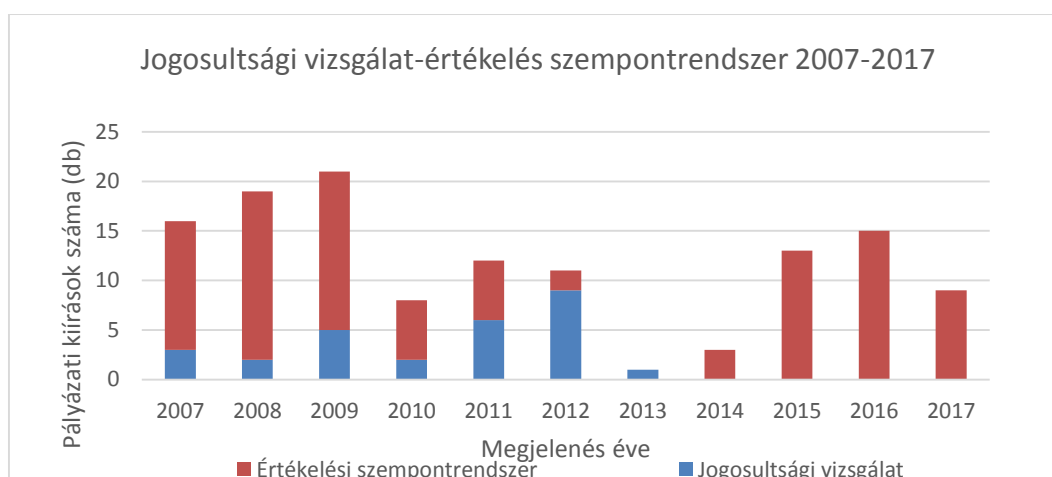
4.5.2. H2 hipotézis

Állítás: A gazdaságfejlesztési operatív program pályázatainak bírálatánál, döntések meghozatalánál nem áll rendelkezésre elegendő adat a hosszú távon is sikeres, eredményes cégek kiválasztásához.

A bírálatok során a meglévő gazdasági adatokból, eredményekből és mutatószámokból kiindulva van lehetőség a bírálati döntés meghozatalára. Azonban ez nem feltétlenül igazolja, hogy a kiválasztott, nyertes és támogatott vállalkozások a fenntartási időszak végéig működőképeseek, eredményesek lesznek, annak ellenére, hogy a támogatás lényege a gazdasági fejlődéshez, előrelépéshez való hozzájárulás.

Vizsgálat eredménye:

Az automatikus és nem automatikus bírálati szempontrendszerrel rendelkező pályázati kiírások vizsgálata során jelentős eltérés figyelhető meg a megjelenés egyes éveiben.



28. ábra. A jogosultsági vizsgálatú és értékelési szempontrendszerű pályázati kiírások alakulása (db) a 2007-2017 időszakban

Forrás: Saját szerkesztés a kiírt pályázati felhívások alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c, 2015b-o, 2016a-o, 2017a-j)

A 28. ábrán látható, hogy a bírálati szempontrendszerrel rendelkező pályázatok egészen 2010-ig többségben voltak, az 1/3-2/3 arányt legalább elérték. 2011-ben azonban már 50-50% volt az automatikus és nem automatikus bírálatú pályázati kiírások száma, 2012-re pedig teljes mértékben megfordult ez az arányszám, mindössze 2 db bírálati pontszámú kiírás jelent meg a 9 db jogosultsági vizsgálatú mellett. A 2014-2020-as időszak kiírásai az új előírások szerint már csak pontrendszerrel jelenhettek meg, így ezen adatok tükrében még

inkább meglepő, hogy 950 db projekt mégis a jogosultsági vizsgálat, azaz automatikus elbírálás alapján kapott támogatói döntést az 1386 db támogatott projektből.

Csak a bírálati rendszert alapul véve elmondható, hogy az összes támogatott projekt 31,46%-a kapott pozitív bírálatot annak köszönhetően, hogy a gazdasági mutatói, előző évek eredményei hogyan alakultak. Ez alapján elmondható, hogy **az állítás igaz**, mivel csak a jogosultsági vizsgálatok alapján nem lehet eldönteni, hogy a kiválasztott és nyertes vállalkozások hosszú távon is működőképesek lesznek-e, míg a bírálati szempontrendszer alapján az eddigi tendenciák figyelembevételével mérlegelhető ez a tényező.

4.5.3. H3 hipotézis

Állítás: Az operatív program célkitűzései és a nyertes, fejleszteni kívánó vállalkozások profilja szinkronban van egymással.

Vizsgálat eredménye:

A megvalósult projektek esetén 15%-os mintavételt követően mélyinterjút készítettem a megvalósító vállalkozásokkal. Az interjúk eredményeinek összevetését követően a következő eredményeket kaptam:

Az 1. kérdésre, miszerint „*Milyen típusú fejlesztést valósított meg?*” a válaszadók 37,5%-a a K+F fejlesztéseket jelölte meg, mint fő irányvonal. Emellett a megkérdezettek 29,15%-a technológiai fejlesztési, míg további 12,5% kombinált technológiai és foglalkoztatásbővítési lehetőségeket használt ki. A válaszadók 20,83%-a informatikai, illetve logisztikai beruházásokkal igyekezett tevékenységének hatékonyságát növelni.

A 2. kérdésre, hogy „*Miért volt szükség a fejlesztésre?*”, 95%-ban a piaci versenyhelyzetet jelölték meg, mint legfőbb ok. A fennmaradó 5% esetében az új piaci szegmensben rejlő lehetőségek kihasználása volt az ok.

A 3. kérdés arra vonatkozott, hogy a fejlesztés „*Eredményezett-e árbevétel növekedést a cég életében?*”. A válaszadók 87,5%-a egyértelműen a fejlesztéseknek köszönhetően tudott nagyobb árbevételre szert tenni, 12,5% pedig hullámzó bevétellel rendelkezett, ami csak néhány évvel később, a fejlesztések 100%-os megvalósítása és tesztelése után váltotta be a hozzá fűzött reményeket.

A 4. kérdésre, hogy „*Létszámbővítés megvalósult-e a fejlesztés eredményének köszönhetően?*”, eltérő válaszok érkeztek, mivel nem minden pályázathoz kapcsolódóan volt kötelező a létszámbővítés megvalósítása. Ennek ellenére a megkérdezettek 79,16%-a már a megvalósítás idején foglalkoztatott újabb munkavállalókat. Mindössze 4,17% válaszolta, hogy nem a fejlesztések idején, hanem azt követően nőtt az alkalmazotti létszám, és mindössze 4,17% volt, aki nem a pályázatoknak tulajdonította a bővítést.

Az 5. kérdés minden szempontból az operatív program fő célkitűzéséhez kapcsolódott, azaz „*A helyi gazdaság élénkítéséhez hozzá tudott-e járulni a fejlesztésnek köszönhetően?*”. A megkérdezettek 58,33%-a egyértelműen az iparüzési adót, és a kapcsolódó támogatásokat említette, mint helyi szinten érzékelhető eredmény, emellett pedig 41,67% a foglalkoztatást, helyben élők számára munkahelyteremtést jelölte meg, mint gazdaságélénkítő eszköz.

A 6. és 7. kérdéssel a további gazdaságélénkítéshez kapcsolódóan gyűjtöttem adatokat, hogy „*Tervez-e a későbbiekre vonatkozóan is fejlesztéseket?*”, illetve „*Tervez-e*

létszám bővítést?”. A cégvezetők 100%-osan azt válaszolták, hogy mindenképpen szeretnék fejleszteni, és ehhez kapcsolódóan létszámot is bővíteni.

Végül az utolsó kérdéssel arra kerestem választ, hogy *„Tervezi-e új technológia bevezetését?”*. A válaszok megoszlottak, mivel 25%-ban azt mondták, hogy nem terveznek új technológiát, a jelenlegi szinten tartása, minőségi szolgáltatás nyújtása a céljuk, további 20,83% nem zárta ki ugyan a további fejlesztést, de nem ez az elsődleges céljuk, és a megkérdezettek 54,17%-a esetén érkezett egyértelműen a továbbfejlesztésre vonatkozó adat. Összegezve a mélyinterjú eredményeit a statisztikai adatokkal, **az állítás igaz**, mivel az operatív program célkitűzései és a nyertes vállalkozások profilja szinkronban van egymással.

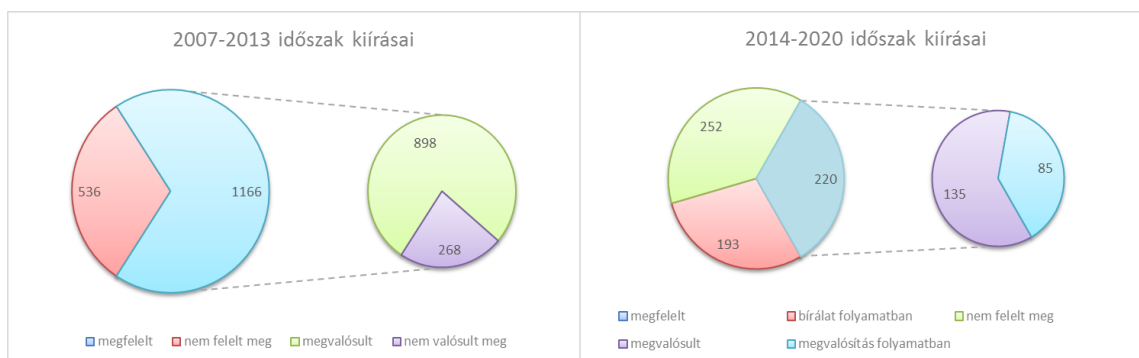
4.5.4. H4 hipotézis

Állítás: A pályázatok bírálati szempontrendszere segíti az operatív program megvalósulását.

A vizsgált időszak két pályázati ciklus lehetőségeit foglalja össze, melyek érdekessége, hogy a 2007-2013 közötti időszakban ugyanazon feltételek vonatkoztak mindenkire, sektorspecifikus megkülönböztetések nélkül. A 2014-2020 közötti időszakban erre már nagyobb hangsúlyt fektettek a pályázatok kiírása során, az egyes szektorok különböző lehetőségeket, összegeket pályázhatnak meg.

A szektorális szűkítéseknek köszönhetően nagyobb százalékban nyerik el a pályázók a támogatási forrásokat, az operatív program által meghatározott célok teljesítése könnyebben megvalósul.

Vizsgálat eredménye:



29. ábra. Az elbírálás és a megvalósulás eredménye (db) a 2007-2020 időszakban

Forrás: Saját szerkesztés a beadott és nyertes pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2017j)

A 29. ábrán látható, kapott eredmények alapján elmondható, hogy a vizsgált 1702 pályázatból 1166 db kapott pozitív bírálatot a beadáskor. Ez a támogatói döntésszám 68,56%-os bírálati megfelelést mutat a 2007-2013-as időszak pályázataiban között.

Ehhez adódik még hozzá a 2014-2020-as időszak 665 db pályázatából 220 db, amely szintén támogatási döntést kapott. Összességében így elmondható, hogy 58,6%-os bírálati megfeleléssel rendelkeztek a pályázatok és a pályázók.

Ez az arányszám azonban tovább szűkül, ha azt vizsgáljuk, hogy mennyi pályázat valósult meg, hozzájárulva az operatív program céljainak teljesüléséhez, ahogy azt a hipotézis megfogalmazásában is olvashatjuk.

A 2007-2013-as időszakban a támogatott és ebből megvalósult pályázatok aránya 77,01%, mivel 898 db projekt zárult le megfelelően. A 2014-2020 időszakban támogatott fejlesztések közül ezzel szemben még csak 135 db zárult le, így 61,36%-os megvalósulási arányszámról beszélhetünk, a fennmaradó 38,64% pedig folyamatban van.

Össességében így, a rendelkezésre álló adatok alapján elmondható, hogy 73,83%-os valószínűséggel valósult meg a projekt a támogatottakon belül, azaz **az állítás igaz**, hozzájárul az operatív program megvalósulásához a pályázatok bírálati szempontrendszere.

4.5.5. H5 hipotézis

Állítás: A nyertes pályázók beszámolóiban, kiegészítő mellékletében a pénzügyi fenntarthatóság előfeltételei nyomon követhetőek.

A beszámolók adatai alapján a vállalkozások partnerei könnyebben tudnak stratégiai döntéseket hozni, hiszen az egyes gazdasági mutatók a hosszú távú működésre utalhatnak, így a partnerkapcsolatok kialakítása jelentősen függ ezen adatoktól, értékektől. Éppen ezért, mivel a hosszú távú működéshez a pénzügyi fenntarthatóság elengedhetetlen, így a pályázatok kiválasztása során is nagy figyelmet fordítanak rá.

Vizsgálat eredménye:

26. táblázat. Az elbírálás és a megvalósult fenntartási időszak, valamint a jelenlegi (2017.07.31.-ei állapot szerinti) működés közötti összefüggés vizsgálata keresztábra elemzés segítségével

Összefoglaló						
	Adat					
	Érvényes		Hiányos		Összesen	
	N	Százalék	N	Százalék	N	Százalék
Elbírálás * Fenntartási időszak megvalósult	2367	100,0%	0	,0%	2367	100,0%
Elbírálás * Működés jelenleg	2367	100,0%	0	,0%	2367	100,0%
Automatikus elbírálás * Fenntartási időszak megvalósult	2367	100,0%	0	,0%	2367	100,0%
Automatikus elbírálás * Működés jelenleg	2367	100,0%	0	,0%	2367	100,0%

Elbírálás * Fenntartási időszak megvalósult * Működés jelenleg Keresztábra

		Fenntartási időszak megvalósult						Összesen	Működés jelenleg			
		bírálat folyamatban	folyamatban	igen megvalósítás folyamatban	nem releváns	Összesen	igen		nem	nem releváns		
Elbírálás	bírálat	Count	193 _a	0 _b	0 _b	0 _b	0 _b	0 _b	193	193 _b	0 _{a, b}	0 _a
	folyamatban	Residual	177,3	-38,4	-	-6,9	-	-		67,0	-1,5	-65,6
	n	Std.	44,7	-6,2	-6,7	-2,6	-	-9,3		6,0	-1,2	-8,1
		Residual					1,1	85,9				
		Adjusted	48,7	-7,2	-8,0	-2,8	-	-		10,6	-1,3	-10,4
		Residual					1,1	13,0				
	megfelelt	Count	0 _a	471 _b	551 _b	85 _b	14 _b	265 _c	1386	1100 _b	18 _c	268 _a
		Residual	-	195,2	228,	35,2	5,8	-		195,3	7,5	-202,8
			113,0		4			351,				
		Std.	-10,6	11,8	12,7	5,0	2,0	-		6,5	2,3	-9,3
		Residual						14,2				
		Adjusted	-17,2	20,4	22,5	7,9	3,2	-		17,1	3,6	-17,9
	Residual						29,5					
nem felelt	Count	0 _a	0 _a	0 _a	0 _a	0 _a	788 _b	788	252 _b	0 _b	536 _a	
meg	Residual	-64,3	-	-	-28,3	-	437,		-	-6,0	268,3	
			156,8	183,		4,7	4		262,3			
	Std.	-8,0	-12,5	-	-5,3	-	23,4		-11,6	-2,4	16,4	
	Residual			13,5		2,2						
	Adjusted	-10,2	-17,1	-	-6,6	-	38,4		-24,0	-3,0	24,7	
	Residual			18,9		2,7						
Összesen	Count	193	471	551	85	14	1053	2367	1545	18	804	

Automatikus elbírálás * Fenntartási időszak megvalósult * Működés jelenleg Keresztábra

		Fenntartási időszak megvalósult						Összesen	Működés jelenleg			
		bírálat folyamatban	folyamatban	igen	megvalósítás folyamatban	nem	nem releváns		igen	nem	nem releváns	
Automatikus elbírálás	igen	Count	0 _a	279 _b	446 _c	0 _a	11 _b , c	214 _d	950	720 _b	13 _b	217 _a
		Residual	-77,5	90,0	224,9	-34,1	5,4	-	208,6	99,9	5,8	-105,7
	Std.	Residual	-8,8	6,5	15,1	-5,8	2,3	-	10,1	4,0	2,1	-5,9
		Adjusted Residual	-11,9	9,4	22,3	-7,7	2,9	-	17,6	8,8	2,8	-9,4
	nem	Count	193 _a	192 _b	105 _c	85 _a	3 _{b, c} , d	303 _d	881	825 _b	5 _b	51 _a
		Residual	121,2	16,7	-100,1	53,4	-2,2	-	88,9	249,9	-1,7	-248,2
	Std.	Residual	14,3	1,3	-7,0	9,5	-1,0	-4,5	-	10,4	-7	-14,4
		Adjusted Residual	18,8	1,8	-10,1	12,2	-1,2	-7,6	-	22,3	-8	-22,3
	nem felelt meg	Count	0 _a	0 _a	0 _a	0 _a	0 _a	536 _b	536	0 _b	0 _b	536 _a
		Residual	-43,7	-106,7	-124,8	-19,2	-3,2	297,6	-	-349,9	-4,1	353,9
	Std.	Residual	-6,6	-10,3	-11,2	-4,4	-1,8	19,3	-	-18,7	-2,0	26,2
		Adjusted Residual	-7,8	-13,1	-14,5	-5,1	-2,0	29,4	-	-36,1	-2,3	36,7
	Összesen	Count	193	471	551	85	14	1053	2367	1545	18	804

Forrás: Saját szerkesztés a beadott pályázatok alapján (Széchenyi 2020, 2007a-m, 2008a-q, 2009a-p, 2010a-f, 2011a-g, 2012a-b, 2014a-c, 2017j)

A nyertes pályázóknál minden esetben megfigyelhető volt, hogy hosszú távon is a működés, további fejlődés volt célul kitűzve. A kiegészítő mellékletekben látható volt a jövedelmezőségi és gazdaságossági mutatók alakulása, mely optimista becslésekre adott okot a már működő vállalkozásoknál.

A kapott eredmény azonban jelentősen torzult, ugyanis az összes támogatott projektből 950 db automatikus elbírálású volt, azaz a kiegészítő mellékletre – ugyanúgy, mint a beszámoló egyéb adataira – nem volt szükség az elbírálásnál, ennek ellenére vizsgálataim során az automatikus pályázatokkal rendelkező vállalkozások beszámolóit, kiegészítő mellékleteit is szerepelnek az adatbázisban.

Így az összes nyertes projektből mindössze 31,5% esetén mondható, hogy a pénzügyi fenntarthatóság előfeltételei megvizsgálhatóak. Eszerint **az állítás hamis**, főként a 2007-2013 időszak specifikusságának köszönhetően, amelynek orvoslása a 2014-2020 időszakban folyamatban van, ugyanis a kiszámíthatatlan fenntarthatósági előrejelzések kiküszöbölése, a hosszú távú fenntarthatóság előrejelezhetősége miatt a jelenlegi időszakban nem kerültek kiírásra pusztán automatikus, jogosultsági feltételekhez kötött pályázatok.

4.6. Új és újszerű tudományos eredmények

A rendelkezésre álló szakirodalom átfogó tanulmányozásán alapul a kutatás, melyeket szekunder adatfeldolgozással és dokumentumelemzéssel egészítettem ki, továbbá primer kutatás keretében, mélyinterjúkkal tettem még pontosabbá.

A hipotézisek vizsgálatát követően a következő tézisek kerültek megfogalmazásra:

1. A gazdaságfejlesztési operatív program pályázati kiírásainál alkalmazott pontozási rendszer kialakítása sikeresnek bizonyult azon feltétel teljesítéséhez, hogy a hosszútávon működő, sikeres vállalkozások támogatása történjen meg.

Az elbírálás folyamán, a gazdasági elemzések során használt mutatók alapján pontozták a pályázó vállalkozásokat, így az eddigi működés volt meghatározó a támogatást elnyert projekteknél. A bírálati pontrendszer eredményeit ugyan torzítja a gyakorlat, azaz azon pályázatok száma, melyek automatikus elbírálás alapján kerültek támogatásra, de ennek ellenére a fenntartási időszakot is sikeresen teljesítették, illetve teljesítik, így a hosszú távú működés megvalósul náluk.

2. A gazdaságfejlesztési operatív program pályázatainak bírálatánál, döntések meghozatalánál nem áll rendelkezésre elegendő adat a hosszú távon is sikeres, eredményes cégek kiválasztásához, mivel csak a jogosultsági vizsgálatok alapján nem lehet eldönteni, hogy a kiválasztott és nyertes vállalkozások hosszú távon is működőképesek lesznek-e, míg a bírálati szempontrendszer alapján az eddigi tendenciák figyelembevételével mérlegelhető ez a tényező.

3. Az operatív program célkitűzései és a nyertes, fejleszteni kívánó vállalkozások profilja szinkronban van egymással.

A tézis megfogalmazását segítette a megvalósult projektekből vett 15%-os minta, amely alapján mélyinterjúk készültek a megvalósító vállalkozásokkal.

A kiírt pályázati felhívások lehetőséget biztosítottak a különböző típusú fejlesztések megvalósítására, a vállalkozások igényei szerint. A széles skálájú lehetőségekből minden cég megtalálta a számára megfelelőt, mellyel a piaci versenyhelyzetben előnyös pozíciót tudtak elérni. A vállalkozások létszámbővítéssel is hozzájárultak a célkitűzések megvalósításához, valamint a helyi gazdaság élénkítéséhez.

4. A pályázatok bírálati szempontrendszere segíti az operatív program megvalósulását, mivel vizsgált pályázatok 73,83%-os valószínűséggel valósultak meg a támogatottakon belül. Az értékelési rendszerrel rendelkező felhívások esetén a pozitív bírálatúak közel 3/4 része megvalósult, és ennek az aránynak a teljesülése

várható a jelenlegi időszakban is, mivel itt kizárólag értékelési szempontrendszer szerint kapható támogatás.

5. A nyertes pályázók beszámolóiban, kiegészítő mellékletében a pénzügyi fenntarthatóság előfeltételei nem követhetőek nyomon.

A nyertes pályázóknál minden esetben megfigyelhető volt, hogy hosszú távon is a működés, további fejlődés volt célul kitűzve. A kiegészítő melléletekben látható volt a jövedelmezőségi és gazdaságossági mutatók alakulása, mely optimista becslésekre adott okot a már működő vállalkozásoknál.

Azonban a 2007-2013 időszak specifikusságának köszönhetően, a 2014-2020 időszakban folyamatban van a kiszámíthatatlan fenntarthatósági előrejelzések kiküszöbölése. Az ehhez kapcsolódó legfontosabb intézkedés, hogy a jelenlegi időszakban nem kerültek kiírásra pusztán automatikus, jogosultsági feltételekhez kötött pályázatok.

5. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

A doktori értekezés céljából kitűzött vizsgálatok megtörténtek a 2007-2020-as pályázati időszakra vonatkozóan, így többek között, hogy milyen gazdasági mutatószámoktól, tényezőktől függött és függ a sikeres pályázatot benyújtó, KKV szektorba tartozó gazdasági társaságok aránya a Közép-dunántúli régióban és ezen belül Komárom-Esztergom megyében. A vizsgálatokat a gazdaságfejlesztési valamint a gazdaságfejlesztési és innovációs operatív program keretein belüli lehetőségekhez kapcsolódó pályázati kiírások esetében végeztem el, mert ez a legjelentősebb pályázati és támogatási forrás a KKV szektor számára.

Az alkalmazott szekunder elemzési módszerek segítségével megállapítható lett, hogy a KKV-k száma hogyan alakult a vizsgált időszakban. Folyamatos fluktuáció volt megfigyelhető, 2008-ig a megszűnő vállalkozások voltak túlsúlyban, ezt követően hullámszó volt az összes vállalkozás száma, majd 2012-től az induló vállalkozások kerültek túlsúlyba. A régiós és megyei adatok ettől eltérő képet mutattak, 2008-tól folyamatos volt a vállalkozási szám növekedése. A válság, annak ellenére, hogy ezeken a területeken is ugyanúgy érezte hatását, mégsem járt a vállalkozások megszűnésével, sőt közel 5000 új mikrovállalkozás regisztrálása történt meg 2009-ben. Ez a növekedés olyan mértékű volt, hogy a kis-, közép- és nagyvállalatok számának visszaesése abszolút nem tudta visszavetni összességében.

A KKV számának elemzését követően a finanszírozási struktúra kialakítása szempontjából legfontosabb lehetőségeket vettem sorra, melyekből az EU-s támogatási rendszerre tértem ki részletesen. Az EU legfontosabb támogatási eszközeit a Strukturális és Kohéziós Alapok képezik, a tőlük származó források elosztásának nemzeti stratégiáját a 2007-2013 közötti időszakra – 2007-2010 között – az Új Magyarország Fejlesztési Terv, az Új Széchenyi Terv – 2011-2013 között –, valamint – 2014-től – a Széchenyi 2020 program tartalmazza. A rendelkezésre álló forrást 2013-ig 8 ágazati és 7 regionális operatív program keretében osztották el, 2014-től pedig 10 operatív programban kerül teljes mértékig szétosztásra.

A kkv-k finanszírozási forráshoz jutása, a vállalkozásfejlesztés elsősorban a Gazdaságfejlesztési Operatív Programhoz, 2014-től pedig a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Programhoz kapcsolódik.

A vizsgált terület pályázati kiírásaiból dokumentumelemzés keretében elkészült a főbb mutatószámok, és bírálati szempontok kinyerése, excel táblázatokkal, valamint a kapott

adatok mélyreható vizsgálatához az excel grafikonkészítő funkció használatával. A 2007-2013-as időszakban azon pályázatoknál, ahol nem automatikus bírálati rendszert alkalmaztak, a gazdasági megvalósíthatóság vizsgálata jelentette a bírálat alapját, mivel az összpontszám tekintetében 50-70 pont közötti értéket jelentettek. A gazdasági elemzésekből kapott mutatók és a vállalat korábbi működési ideje sávosan került pontozásra az időszakban, így minél régebb óta és minél jobban működik egy cég, annál több pontot kaphatott az egyes szempontokra. A 2014-2020 időszaki felhívások esetében elmondható, hogy nem határozták meg konkrétan mi tartozik a pályázói adatok, mi a gazdasági megvalósíthatóság és mi a területi korlátozások közé. A mutatók típusából kikövetkeztetve került felosztásra a konstrukciók bírálati szempontrendszer, a pályázói adatok kapták a nagyobb hangsúlyt.

Az SPSS program segítségével megvalósítottam a vagyoni helyzet elemzéséhez kapcsolódóan a mérlegsorok és a megvalósulás közötti korreláció elemzését, melynek segítségével pontosabb kép alakulhat ki a vállalkozások eszköz- és forrásösszetételének a megvalósulásra való hatásáról. Majd elvégeztem a jövedelmezőségi, eredményességi és hatékonysági mutatók vizsgálatát az 1. függelékben szereplő beszámoló adatokból, excel függvények segítségével. A kapott értékeket grafikonok segítségével szemléltettem. A mutatókból készített ábrák nagymértékben megkönnyítették a következtetések levonását, valamint hozzájárultak a hipotézisek vizsgálatának alátámasztásához.

Az adatok vizsgálatát 2017.07.31-ig végeztem el. Mivel 2017 utolsó félévében nem született számottevő döntés a beadott pályázatok között, így összességében nem módosultak a kimutatásokból nyert adatok.

A hipotézisek vizsgálatát, a pontosabb következtetések levonását, segítette a mélyinterjú készítése, ahol az elemzés reprezentativitásához az összes nyertes és megvalósult projekt közül 15%-os mintát vettem alapul, melyek mindegyikéhez bírálati szempontrendszer tartozott, az automatikus bírálatú projektek nem torzították a kapott eredményeket.

Mivel korábban nem vizsgálták még a pályázati eredményességet a gazdasági tényezők tükrében, így ebben a megközelítésben mindenképpen fontos volt ezen információknak, eredményeknek a feltárása.

Az elemzésekből kapott eredmények tükrözik, hogy az operatív program megvalósulása jelentős mértékben függ attól, hogy mennyire megalapozott, működőképes fejlesztési ötletek valósultak és valósulnak meg. A hipotézisvizsgálat eredményei ezt teljes mértékben alátámasztják. A 2007-2013-as időszakot jellemző bírálati rendszer az automatikus, jogosultság alapján megítélhető támogatásokkal nem volt kellően megalapozott az

odaítéléseket illetően, emellett pedig az EU-s irányelvekkel sem egyezett, így a 2014-2020-as időszakot már teljesen más megközelítés jellemzi.

A jelenlegi időszakban a pályázatok mindegyikét bírálati szempontrendszer jellemzi, és ez várható a későbbiekben is. Annak ellenére, hogy a gazdasági eredményeken alapuló bírálat így sokkal szigorúbb bemeneti feltételeket követel meg, mint korábban, hosszú távon mégis jobb megtérülést várnak a nehezítésnek köszönhetően. Az egyes pályázatok fenntartása intézményi, bírálói oldalról vizsgálva így kevésbé kockázatos, illetve az operatív program célkitűzései is jobb eséllyel valósulnak meg.

Pályázói szempontból a szektorális bontás nagyobb lehetőségeket ad a gyártók, termelők számára, mely jelenleg nagyobb hangsúlyt kap az ország gazdaságának fejlesztésében. Ez természetesen nem jelenti a szolgáltatás és kereskedelem teljes háttérbe szorítását, azonban mérlegelendő lenne ez utóbbi két szektor vissza nem térítendő támogatási lehetőségeinek körét bővíteni, az országot jellemző tevékenységek tükrében.

A 2014-2020-as időszakban eszközbeszerzési, ingatlanfejlesztési lehetőségek nem állnak rendelkezésre, csak a termelők számára, így nagymértékben korlátozódik a legkedveltebb pályázatot igénybevevők köre. Annak érdekében, hogy a gazdaság egészének fellendítése megvalósulhasson, érdemes megfontolni a tisztán vissza nem térítendő támogatást tartalmazó lehetőségek mellett a visszatérítendő forrással kombinált lehetőségeket is.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

A doktori értekezésben kitűzött célok vizsgálata során egyértelművé vált, hogy a gazdaságfejlesztési valamint a gazdaságfejlesztési és innovációs operatív program keretein belüli lehetőségekhez kapcsolódó pályázati kiírások egyre kedveltebbek a KKV szektor vállalkozásai számára. Az Európai Unió csatlakozás óta a forráshoz jutási lehetőségek egyre inkább szélesedtek, több és több fejlesztési irányvonal meghatározása mellett.

A magyar KKV szektor speciális jellege ellenére, mivel főként mikrovállalkozások alkotják, számos fejlesztés tudott és tud megvalósulni napjainkban is.

A területi lehatárolás nem nehezítette az elemzések elkészítését, következtetések levonását, mivel az országos adatokhoz arányosítva pontos képet ad a pályázói kedvről, valamint az egyes lehetőségek népszerűségéről, illetve ezek megvalósulási arányáról.

A KKV szektor tagjai szívesen veszik igénybe az Európai Unió által biztosított lehetőségeket, a hazai fejlesztési lehetőségek mellett. Egyre inkább elterjedt a tudatos készülés ezen lehetőségek igénybevételére, a beszámolóban szereplő adatok előzetes mérlegelésével, mivel a bírálati szempontrendszer megléte segítséget biztosít a támogatói döntés valószínűségének előzetes felmérésre.

A primer kutatás módszerei közül a mélyinterjú készítés segítségével pozitív visszacsatolást kaptam a pályázati lehetőségek hasznosságáról, a vállalkozások fejlesztéséhez történő hozzájárulásáról. A pályázatot sikeresen megvalósítók, lezárók mindegyike a tevékenységének fellendülését tapasztalta a pályázatnak köszönhetően, a meglévő és az újonnan bevezetett technológiák esetében is.

A fejlesztési lehetőségek éppen ezért egyre nagyobb figyelmet kapnak minden szektorban, annak ellenére is, hogy a szektorspecifikus szűkítéseknek köszönhetően átalakult a támogatások igénybevételének feltételrendszere.

A támogatási döntéssel rendelkező vállalkozások a fejlesztéseket többségében sikeresen megvalósították, és összesen 67,58%-ban a fenntartási kötelezettségeket is teljesítették, függetlenül attól, hogy az elbírálás során milyen feltételeknek kellett megfelelniük. Ez alapján elmondható, hogy nemcsak a megvalósított fejlesztés idején fejlődtek a vállalkozások, és ezáltal a hazai gazdaság, hanem az ezt követő fenntartási időszakban is. Éppen ezért fontos szerepe van a pályázatoknak, az Unió pályázati rendszernek a forráslehetőségek palettáján, ezáltal pedig a gazdaságélénkítés egyik legfontosabb eszközének is tekinthető.

7. SUMMARY

During the examination of the goals of the doctoral dissertation, it became clear that the tender possibilities of the framework of the Economic Development and the Economic Development and Innovation Operational Program are more and more popular for the enterprises of the SME sector. Since the joining to the European Union, the opportunities of access to financial resources became wider beside defining more and more development trends.

In spite of the special nature of the Hungarian SME sector, whereas there are mainly micro-enterprises, many developments have been realized and can be realized nowadays too.

The territorial delimitation did not make to prepare analyzes and draw conclusions more difficult, because in the proportion of national data, it gives an accurate picture of the willingness of the tenderers as well as of the popularity of individual options and their rate of realization.

The SME sector welcome to use the opportunities provided by the European Union in addition to national development opportunities. Conscious preparation for these opportunities is becoming more and more widespread with a preliminary consideration of the data contained in the financial reports, because the existence of the evaluation criteria system helps the preliminary assessment of the probability of the support decision.

With the help of deep interviews I received positive feedback on the usefulness of the tender opportunities and the contribution to the development of enterprises, as a primary research. Thanks to the tenders, all of those who have successfully completed and closed the project have experienced an increase in their activities both for existing and newly introduced technologies.

Therefore development opportunities are receiving increasing attention in all sectors despite the fact that sector-specific constraints have transformed the conditions of using the subsidies.

The companies with a positive support decision have been successfully implemented the improvements in majority and performed the maintenance obligations in a total of 67.58% too, regardless of what conditions they had to meet during the evaluation. Based on this, it can be stated that the enterprises and thus the domestic economy not only evolved during the development, but also during the subsequent maintenance period. That is the reason why the tenders have played an important role amongst the financial opportunities, and the

European Union's tendering system can also be considered as one of the most important tool for economic recovery.

Irodalomjegyzék

Szakirodalmi források:

1. ANDRÁSI, Z. et al. (2009): A mikro-, kis és közepes vállalatok növekedésének feltételei, Budapest, GKI Gazdaságkutató Zrt.
2. APATINI, K. (1999): Kis- és középvállalkozások finanszírozása, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó
3. BARTHA, A. (2004): A hosszú távú versenyképességi tényezők meghatározása, változások modellezése a 2020-ig tartó időszakra, egyrészt nemzetközi, másrészt hazai (kelet-közép-európai) tekintetben, a közöttük lévő kapcsolatok elemzésével és a területi különbségek bemutatásával, Budapest, KOPINT-DATORG Zrt.
4. BÉZA, D. et al. (2007): Kisvállalkozások finanszírozása (pp.145-165, 168-169), Budapest, Perfekt Gazdasági Tanácsadó, Oktató és Kiadó Zrt.
5. BÉHM, I. (1993): Vállalkozások megítélésének módszerei, Budapest, NOVORG Kft
6. BÍRÓ, T. et al. (2006): Számviteli kézikönyv, Budapest, UNIÓ Kiadó
7. BÍRÓ, T. et al. (2007): A vállalkozások tevékenységének komplex elemzése (pp. 11-95, 119-165), Budapest, Perfekt Gazdasági Tanácsadó, Oktató és Kiadó Zrt.
8. BORDÁNÉ RABÓCZKI, M. (1990): A gazdasági társaságok pénzügyi megítélése, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó
9. BREALEY, R. – MYERS, S. (2005): Modern vállalati pénzügyek, Budapest, Panem Kft
10. BUSSIEK, J. (1994): Anwendungsorientierte Betriebswirtschaftslehre für Klein-und Mittelunternehmen, Oldenbourg
11. CSUBÁK, T. K. (2003): Kis- és középvállalkozások finanszírozása Magyarországon, P.h.D értekezés, Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem, Budapest
12. DÁVID, M. (2009): Induló mikro-, kis és középvállalkozások finanszírozási lehetőségei Magyarországon, Budapest, Budapesti Gazdasági Főiskola
13. EURÓPAI BIZOTTSÁG (2014): Az EU kohéziós politikája 2014 és 2020 között
14. EUROPEAN COMISSION (2014c): Annual Report on European SMEs 2013/2014, Luxembourg, Publication Office of European Union, ISSN 2467-0162

15. EUROPEAN COMMISSION (2014a): An introduction to EU cohesion policy 2014-2020, Luxembourg, Publication Office of European Union, ISBN 978-92-79-37287-2
16. EUROPEAN COMMISSION (2014b): Enterprise, Luxembourg, Publication Office of European Union, ISBN 978-92-79-42055-9
17. EUROPEAN COMMISSION (2015): Annual Report on European SMEs 2014/2015, Luxembourg, Publication Office of European Union, ISBN 978-92-79-52922-1
18. EUROPEAN COMMISSION (2017): Annual Report on European SMEs 2016/2017, Luxembourg, Publication Office of European Union, ISBN 978-92-79-74126-5
19. F. SZABÓ, E. (2011.02.17.): A KKV szektor felé nyit a Big4, Budapest, Napi gazdaság
20. FELLEGI, T. et al. (2011): Új Széchenyi terv: Pályázati kézikönyv, Budapest, NFM
21. GAZDASÁGI ÉS KÖZLEKEDÉSI MINISZTERIUM (2004): A hosszú távú kis- és középvállalkozás-fejlesztési stratégia, Budapest, Kis- és Középvállalkozás Stratégiai és Támogatási Főosztály
22. GAZDASÁGI ÉS KÖZLEKEDÉSI MINISZTERIUM (2007): A kis- és középvállalkozások fejlesztésének stratégiája 2007-2013, Budapest.
23. GOUARDÈRES, F. (2018): A kis- és középvállalkozások
24. GYULAI, L. (2013): A kis- és középvállalkozások üzleti finanszírozása, Budapest, Budapesti Gazdasági Főiskola
25. KÖRMENDI, L. – KRESALEK, P. (2006): A vállalkozások elemzésének módszertani alapjai, Budapest, Perfekt Zrt
26. KSH (2011): A kis- és középvállalkozások helyzete a régiókban, Központi Statisztikai Hivatal, 2011. szeptember, Budapest
27. KSH (2018): Statisztikai tükör, Központi Statisztikai Hivatal, 2018. április 13., Budapest
28. LEHMANN, K. – NYERS, J. (2009): Az Európai Unió fejlesztési forrásainak felhasználása, Statisztikai Szemle 87. évfolyam, 2. szám
29. MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYA (2013): Gazdaságfejlesztési Operatív Program 2007-2013., Budapest
30. NEMES, G. (2003): Vidékfejlesztés és előcsatlakozási felkészülés Magyarországon, Közgazdasági Szemle, L. évfolyam, 2003. január

31. NEMZETGAZDASÁGI MINISZTERIUM (2015): Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program, Budapest
32. NEMZETI FEJLESZTÉSI ÉS GAZDASÁGI MINISZTERIUM (2008): A kis- és középvállalkozások helyzete (2007-es éves jelentés), Budapest
33. PAPANÉK, G. (2010): A gyorsan növekvő magyar kkv-k: a gazdaság potenciális motorjai, Közgazdasági Szemle, LVII. évf., 2010. április
34. PITTI, Z. (2010): Gazdasági teljesítmények kontra társadalmi elvárások, Budapest, Napvilág Kiadó
35. PUCSEK, J. (2013): Pénzügyi és számviteli kontrolling, Budapest, Budapesti Gazdasági Főiskola
36. SAJTOS, L. – MITEV A. (2008): SPSS Kutatási és adatelemzési kézikönyv, Budapest, Alinea Kiadó
37. SALAMONNÉ HUSZTY, A. (2006): Magyarországi kis- és középvállalkozások életútjának modellezése, Budapest, Competitio
38. TÉTÉNYI, Z. – GYULAI, L. (2001): Vállalkozásfinanszírozás, Budapest, Saldo Rt
39. VAJAY, Zs. (2012. május 22.): A vállalkozások finanszírozási lehetőségeinek átalakulása, különös tekintettel a pályázati lehetőségek változására, Tehetség és kreativitás a tudományban, Nemzetközi tudományos konferencia, Nyugat-magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Kar, Sopron, ISBN 978-963-9883-92-5
40. VAJAY, Zs. (2013. március 19-20.): Financial possibilities of the SME sector in Hungary, Science for Sustainability International Scientific Conference for PhD Students, Nyugat-magyarországi Egyetem, Győr, ISBN 978-963-334-103-2
41. VEIT, J. (2005): A számviteli adatokra épülő cash flow-kimutatások összeállításának elméleti és gyakorlati problémái, P.h.D értekezés, Veszprémi Egyetem Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola, Veszprém
42. VILÁGGAZDASÁG (2011): Felfedezték a KKV szektorban rejlő lehetőségeket, Budapest, Mediaworks Hungary Zrt., 2011. május 09.

Jogszabályi források:

1. 2003/361/EK bizottsági ajánlás (2003.05.20.)
2. 1110/2012. (IV. 12.) Korm. határozat, Magyar Közlöny, No. 43, 8169.
3. 1999. évi XCV. törvényt a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról

4. 2004. évi XXXIV. törvényt a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról
5. 2014. évi LXXIV. törvény az egyes adótörvények és azokkal összefüggő más törvények, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény módosításáról
6. 37/2011. (III.22.) Korm. rendelet az európai uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális támogatási térképről
7. 1173/2015. (III. 24.) Korm. határozat a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program 2015. évre szóló éves fejlesztési keretének megállapításáról
8. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) egységes szerkezetbe foglalt változata (2012.10.26.)

Elektronikus adatforrások:

1. KSH (2012): 3.2.1.1. A regisztrált gazdasági szervezetek száma – GFO'02 (1990–2010), Online: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qvd001c.html, Letöltés: 2012.03.25.
2. KSH (2013. december 4.): A kis- és középvállalkozások helyzete hazánkban, Központi Statisztikai Hivatal, VII. évfolyam 108. szám, pp.1-4., Online: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/kkv12.pdf>
3. KSH (2015a): 3.2.1.2. A regisztrált gazdasági szervezetek száma – GFO'11 (2011–2014), Online: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qvd008.html, Letöltés: 2015.05.03.
4. KSH (2015b): 3.2.1.3. A regisztrált gazdasági szervezetek száma – GFO'14 (2014-), Online: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qvd010.html, Letöltés: 2015.04.25.
5. KSH (2017a): 3.2.2. Működő, valódi új, valódi megszűnt vállalkozások száma gazdálkodási forma szerint (1999–2014), Online: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qvd002b.html, Letöltés: 2017.07.03.
6. KSH (2017b): 3.2.3. Működő, valódi új, valódi megszűnt vállalkozások száma létszám-kategóriák szerint (1999–2015), Online: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpg001b.html, Letöltés: 2017.07.03.

7. KSH (2017c): Éves településstatisztikai adatok 2015-ös településszerkezetben – Közép-Dunántúli Régió és Komárom-Esztergom megye adatai, Online: <http://statinfo.ksh.hu/Stainfo/haViewer.jsp>, Letöltés: 2017.08.15.
8. MAGYAR FEJLESZTÉSI BANK (2012), Online: www.mfb.hu
9. MAGYAR FEJLESZTÉSI BANK (2013.11.28.): Önkormányzati Szállítói Előleg-visszafizetési Bankgarancia Program, Online: https://www.mfb.hu/sites/default/files/termekleiras2014_0.pdf
10. MAGYAR LÍZING SZÖVETSÉG (2014): Hitelreferencia-szolgáltatás, Online: www.lizingszovetseg.hu/fogalom_tar/hitelreferencia-szolgaltatas.1137.html?pageid=437&search%5Bclient%5D=4096
11. MAGYAR LÍZING SZÖVETSÉG, Online: www.lizingszovetseg.hu
12. MAGYAR VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNY (2015): A Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány misszója, Online: <http://www.mva.hu/alapitvany.php>
13. MAGYAR VÁLLALKOZÁSFINANSZÍROZÁSI ZRT (2012), Online: <http://www.mvzrt.hu>
14. NEMZETI FOGLALKOZTATÁSI SZOLGÁLAT (2012), Online: <http://www.afsz.hu/>
15. NEMZETI FOGLALKOZTATÁSI SZOLGÁLAT (2012): Az NFA-2012-KOMP kódjelű, a munkabérek nettó értékének 2012. évi megőrzéséhez nyújtható támogatás, Online: http://www.afsz.hu/engine.aspx?page=showcontent&content=afsz_palyazatok_berkomp
16. ORSZÁGOS MIKROHITEL PROGRAM (2012), Online: <http://www.mvfportal.hu/?page=onlinemc11®io=11>
17. PIAC & PROFIT (2018.): Jó pap is holtig tanul, avagy 10 tanács vállalkozóknak 2018-ra, Online: https://piacesprofit.hu/kkv_cegblog/jo-pap-is-holtig-tanul-avagy-10-tanacs-vallalkozoknak-2018-ra/, Letöltés: 2018.07.02.
18. SZÉCHENYI 2020 (2007a): GOP-2007-1.1.1 - Piacorientált kutatás-fejlesztési tevékenység támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/664>, Letöltés: 2014.12.02.
19. SZÉCHENYI 2020 (2007b): GOP-2007-1.2.2 - Innovációs és technológiai parkok támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/703>, Letöltés: 2014.12.02.

20. SZÉCHENYI 2020 (2007c): GOP-2007-1.3.1 - Vállalati innováció támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/660>, Letöltés: 2014.12.02.
21. SZÉCHENYI 2020 (2007d): GOP-2007-2.1.1/B - komplex vállalati technológia fejlesztés kis- és középvállalkozások számára pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/223>, Letöltés: 2014.12.02.
22. SZÉCHENYI 2020 (2007e): GOP-2007-2.1.2/B - munkalehetőség teremtő komplex beruházások támogatása a hátrányos helyzetű kistérségekben kis- és középvállalkozások számára pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/226>, Letöltés: 2014.12.02.
23. SZÉCHENYI 2020 (2007f): GOP-2007-2.1.1/C - Komplex vállalati technológia fejlesztés pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/225>, Letöltés: 2014.12.02.
24. SZÉCHENYI 2020 (2007g): GOP-2007-2.1.2/C - Munkalehetőség teremtő komplex beruházások támogatása a hátrányos helyzetű kistérségekben pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/228>, Letöltés: 2014.12.02.
25. SZÉCHENYI 2020 (2007h): GOP-2007-2.1.2/D - komplex technológiai beruházás a hátrányos helyzetű kistérségekben induló vállalkozások részére pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/230>, Letöltés: 2014.12.02.
26. SZÉCHENYI 2020 (2007i): GOP-2007-2.1.3 - nemzetközi szolgáltatóközpontok létrehozása, fejlesztése pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/232>, Letöltés: 2014.12.02.
27. SZÉCHENYI 2020 (2007j): GOP-2007-2.2.1 - vállalati folyamatmenedzsment támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/234>, Letöltés: 2014.12.02.
28. SZÉCHENYI 2020 (2007k): GOP-2007-2.2.3 - e-kereskedelem és egyéb e-szolgáltatások támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/236>, Letöltés: 2014.12.02.
29. SZÉCHENYI 2020 (2007l): GOP-2007-3.1.1 - Hálózati infrastruktúra létrehozása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/657>, Letöltés: 2014.12.02.
30. SZÉCHENYI 2020 (2007m): GOP-2007-3.2.1 - Logisztikai központok és szolgáltatások fejlesztése pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/662>, Letöltés: 2014.12.02.

31. SZÉCHENYI 2020 (2008a): GOP-2008-1.1.1 - Piacorientált kutatás-fejlesztési tevékenység támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1097>, Letöltés: 2014.12.02.
32. SZÉCHENYI 2020 (2008b): GOP-2008-1.2.1 - Akkreditált innovációs klaszterek támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1361>, Letöltés: 2014.12.02.
33. SZÉCHENYI 2020 (2008c): GOP-2008-1.2.2 - Innovációs és technológiai parkok támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1114>, Letöltés: 2014.12.02.
34. SZÉCHENYI 2020 (2008d): GOP-2008-1.3.1 - Vállalati innováció támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1101>, Letöltés: 2014.12.02.
35. SZÉCHENYI 2020 (2008e): GOP-2008/2-1.3.1 - Vállalati innováció támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1302>, Letöltés: 2014.12.02.
36. SZÉCHENYI 2020 (2008f): GOP-2008-1.3.1/B - Akkreditált klaszterek vállalati innovációjának támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1360>, Letöltés: 2014.12.02.
37. SZÉCHENYI 2020 (2008g): GOP-2008-1.3.2 - Vállalati kutatás-fejlesztési kapacitás erősítése pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1103>, Letöltés: 2014.12.02.
38. SZÉCHENYI 2020 (2008h): GOP-2008-2.1.1/B - komplex vállalati technológia fejlesztés mikro-, kis- és középvállalkozások számára pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/940>, Letöltés: 2014.12.02.
39. SZÉCHENYI 2020 (2008i): GOP-2008-2.1.1/C - komplex vállalati technológia fejlesztés a hátrányos helyzetű kistérségekben pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/942>, Letöltés: 2014.12.02.
40. SZÉCHENYI 2020 (2008j): GOP-2008-2.1.2/B - a komplex programmal segített leghátrányosabb helyzetű kistérségekben mikro-, kis- és középvállalkozások számára pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/944>, Letöltés: 2014.12.02.
41. SZÉCHENYI 2020 (2008k): GOP-2008-2.1.2/C - komplex beruházások támogatása a komplex programmal segített leghátrányosabb helyzetű kistérségekben pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/943>, Letöltés: 2014.12.02.

42. SZÉCHENYI 2020 (2008l): GOP-2008-2.1.2/D - komplex technológiai beruházás a hátrányos helyzetű kistérségekben induló vállalkozások részére pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/998>, Letöltés: 2014.12.02.
43. SZÉCHENYI 2020 (2008m): GOP-2008-2.1.3 - nemzetközi szolgáltatóközpontok létrehozása, fejlesztése pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1000>, Letöltés: 2014.12.02.
44. SZÉCHENYI 2020 (2008n): GOP-2008-2.1.4 - Környezetközpontú technológia fejlesztés pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1105>, Letöltés: 2014.12.02.
45. SZÉCHENYI 2020 (2008o): GOP-2008-2.2.1 - Vállalati folyamatmenedzsment támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1001>, Letöltés: 2014.12.02.
46. SZÉCHENYI 2020 (2008p): GOP-2008/2-2.2.1 - Vállalati folyamatmenedzsment támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1303>, Letöltés: 2014.12.02.
47. SZÉCHENYI 2020 (2008q): GOP-2008-2.2.3 - E-kereskedelem és egyéb e-szolgáltatások támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1003>, Letöltés: 2014.12.02.
48. SZÉCHENYI 2020 (2009a): GOP-2009-1.1.1 Piacorientált kutatás-fejlesztési tevékenység támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1762>, Letöltés: 2014.12.02.
49. SZÉCHENYI 2020 (2009b): GOP-2009-1.2.1. Akkreditált innovációs klaszterek támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1829>, Letöltés: 2014.12.02.
50. SZÉCHENYI 2020 (2009c): GOP-2009-1.2.2. Innovációs és technológiai parkok támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1764>, Letöltés: 2014.12.02.
51. SZÉCHENYI 2020 (2009d): GOP-2009-1.3.1/A - Vállalati innováció támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1426>, Letöltés: 2014.12.02.
52. SZÉCHENYI 2020 (2009e): GOP-2009-1.3.1/B Akkreditált klaszterek vállalati innovációjának támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1831>, Letöltés: 2014.12.02.

53. SZÉCHENYI 2020 (2009f): GOP-2009-1.3.2 Vállalati kutatás-fejlesztési kapacitás erősítése pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1765>, Letöltés: 2014.12.02.
54. SZÉCHENYI 2020 (2009g): GOP-2009-1.3.3 - Vállalkozások technológiai innovációjának ösztönzése tartós beszállítóná válás vagy a státusz megerősítése érdekében pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1428>, Letöltés: 2014.12.02.
55. SZÉCHENYI 2020 (2009h): GOP-2009-2.1.1./B és KMOP-2009-1.2.1/B - komplex vállalati technológia fejlesztés mikro-, kis- és középvállalkozások számára pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1414>, Letöltés: 2014.12.02.
56. SZÉCHENYI 2020 (2009i): GOP-2009-2.1.1/C - Komplex vállalati technológia fejlesztés pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1415>, Letöltés: 2014.12.02.
57. SZÉCHENYI 2020 (2009j): GOP-2009-2.1.2/B - komplex beruházások támogatása a komplex programmal segített leghátrányosabb helyzetű kistérségekben mikro-, kis- és középvállalkozások számára pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1416>, Letöltés: 2014.12.02.
58. SZÉCHENYI 2020 (2009k): GOP-2009-2.1.2/C - Komplex beruházások támogatása a komplex programmal segített leghátrányosabb helyzetű kistérségekben pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1417>, Letöltés: 2014.12.02.
59. SZÉCHENYI 2020 (2009l): GOP-2009-2.1.4./H és KMOP-2009-1.2.4./B - Hulladékhasznosítási célú technológia fejlesztés pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/2186>, Letöltés: 2014.12.02.
60. SZÉCHENYI 2020 (2009m): GOP-2009-2.1.4/K és KMOP-2009-1.2.4/A - Környezetközpontú technológia fejlesztés pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/2185>, Letöltés: 2014.12.02.
61. SZÉCHENYI 2020 (2009n): GOP-2009-2.2.3. Vállalati folyamatmenedzsment és e-kereskedelem komplex támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1827>, Letöltés: 2014.12.02.
62. SZÉCHENYI 2020 (2009o): GOP-2009-3.2.1 Logisztikai központok és szolgáltatások fejlesztése pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1766>, Letöltés: 2014.12.02.

63. SZÉCHENYI 2020 (2009p): GOP-2009-3.4.1. Vállalati SaaS központok létrehozásának és fejlesztésének támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/1828>, Letöltés: 2014.12.02.
64. SZÉCHENYI 2020 (2010a): GOP-2010-1.1.1 - Piacorientált kutatás-fejlesztési tevékenység támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/2457>, Letöltés: 2014.12.02.
65. SZÉCHENYI 2020 (2010b): GOP-2010-1.3.1/A - Vállalati innováció támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/2455>, Letöltés: 2014.12.02.
66. SZÉCHENYI 2020 (2010c): GOP-2010-1.3.1/B - Akkreditált klaszterek vállalati innovációjának támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/2456>, Letöltés: 2014.12.02.
67. SZÉCHENYI 2020 (2010d): GOP-2010-2.1.1/B és KMOP-2010-1.2.1/B Komplex vállalati technológia fejlesztés mikro-, kis- és középvállalkozások számára pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/2350>, Letöltés: 2014.12.02.
68. SZÉCHENYI 2020 (2010e): GOP-2010-2.1.1/C - komplex vállalati technológia fejlesztés pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/2514>, Letöltés: 2014.12.02.
69. SZÉCHENYI 2020 (2010f): GOP-2010-2.1.2 Komplex beruházások támogatása a komplex programmal segített leghátrányosabb helyzetű kistérségekben pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/2351>, Letöltés: 2014.12.02.
70. SZÉCHENYI 2020 (2011a): GOP-2011-1.1.1 - Piacorientált kutatás-fejlesztési tevékenység támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/2914>, Letöltés: 2014.12.02.
71. SZÉCHENYI 2020 (2011b): GOP-2011-1.2.1 - Akkreditált innovációs klaszterek közös technológiai innovációjának támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/2916>, Letöltés: 2014.12.02.
72. SZÉCHENYI 2020 (2011c): Vállalatok komplex technológiai innovációjának támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/2690>, Letöltés: 2014.12.02.
73. SZÉCHENYI 2020 (2011d): GOP-2011-1.3.1/B - Akkreditált klaszter tagvállalatok komplex technológiai innovációjának támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/2693>, Letöltés: 2014.12.02.

74. SZÉCHENYI 2020 (2011e): Komplex vállalati technológia fejlesztés mikro-, kis- és középvállalkozások számára (2011) pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/2698>, Letöltés: 2014.12.02.
75. SZÉCHENYI 2020 (2011f): Környezeti célú fejlesztések pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/2907>, Letöltés: 2014.12.02.
76. SZÉCHENYI 2020 (2011g): GOP-2011-3.4.1 - Vállalati SaaS központok létrehozásának és fejlesztésének támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/2908>, Letöltés: 2014.12.02.
77. SZÉCHENYI 2020 (2012a): GOP-2012-1.3.1/D - Beszállítói programok pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/3557>, Letöltés: 2014.12.02.
78. SZÉCHENYI 2020 (2012b): GOP-2012-3.5.1/C - Esélyegyenlőségi célcsoportok a gazdaságban – hátrányos helyzetű, elsősorban roma munkavállalók integrációja a munkaerőpiacon (C) pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/3554>, Letöltés: 2014.12.02.
79. SZÉCHENYI 2020 (2014a): Gazdaságfejlesztési Operatív Program (automatikus és nem automatikus bírálatú pályázati kiírások), Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/4>, Letöltés: 2014.12.02.
80. SZÉCHENYI 2020 (2014b): Tudomány – Innováció Program (automatikus és nem automatikus bírálatú pályázati kiírások), Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/2642>, Letöltés: 2014.12.02.
81. SZÉCHENYI 2020 (2014c): Vállalkozásfejlesztési Program (automatikus és nem automatikus bírálatú pályázati kiírások), Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/2639>, Letöltés: 2014.12.02.
82. SZÉCHENYI 2020 (2015a): Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) 2014-2020, http://palyazat.gov.hu/az_europai_bizottsag_altal_elfogadott_operativ_programok_2014_20, Letöltés: 2015.04.07.
83. SZÉCHENYI 2020 (2015b): Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (pályázati kiírások és módosításaik), Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/4380/>, Letöltés: 2015.04.30., 2016.01.20., 2016.11.02., 2017.02.05., 2017.05.20., 2017.07.04.
84. SZÉCHENYI 2020 (2015c): GINOP-1.2.1-15 - Mikro-, kis- és középvállalkozások termelési kapacitásainak bővítése pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/4471>, Letöltés: 2016.01.20.

85. SZÉCHENYI 2020 (2015d): GINOP-1.2.2-15 - Mikro-, kis- és középvállalkozások kapacitásbővítő beruházásainak támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/4470>, Letöltés: 2016.01.20.
86. SZÉCHENYI 2020 (2015e): GINOP 1.2.5-15 Logisztikai szolgáltató központok fejlesztéseinek támogatása pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-125-15-logisztikai-szolglat-kzpontok-fejlesztseinek-tmogatsa>, Letöltés: 2016.01.20.
87. SZÉCHENYI 2020 (2015f): GINOP-1.3.1-15 - Mikro-, kis- és középvállalkozások piaci megjelenésének támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/4463>, Letöltés: 2016.01.20.
88. SZÉCHENYI 2020 (2015g): GINOP-1.3.2-15 Professzionális klaszterszervezetek minőségi szolgáltatásnyújtásának támogatása pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-132-15-professzionlis-klaszterszervezetek-minsgi-szolgtatsnyjtsnak-tmogatsa>, Letöltés: 2016.11.02.
89. SZÉCHENYI 2020 (2015h): GINOP-2.1.1-15 - Vállalatok K+F+I tevékenységének támogatása pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/4500>, Letöltés: 2016.11.02.
90. SZÉCHENYI 2020 (2015i): GINOP-2.1.3-15 – Iparjog pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/4501>, Letöltés: 2016.01.20.
91. SZÉCHENYI 2020 (2015j): GINOP-2.1.4-15 Innovációs voucher pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-214-15-innovcis-voucher>, Letöltés: 2016.11.02.
92. SZÉCHENYI 2020 (2015k): GINOP-2.1.5-15 - Innovációs ökoszisztéma (start-up és spin-off) pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-215-15-innovcis-koszisztma-start-up-s-spin-off>, Letöltés: 2016.11.02.
93. SZÉCHENYI 2020 (2015l): GINOP-2.1.7-15 – Prototípus, termék-, technológia- és szolgáltatásfejlesztés pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/4539>, Letöltés: 2016.11.02.
94. SZÉCHENYI 2020 (2015m): GINOP-2.2.1-15 - K+F versenyképességi és kiválósági együttműködések pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/4516>, Letöltés: 2016.11.02.
95. SZÉCHENYI 2020 (2015n): GINOP-2.3.4-15 Felsőoktatási és Ipari Együttműködési Központ - Kutatási infrastruktúra fejlesztése pályázati kiírás, Online:

- <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-234-15-felsoktatsi-s-ipari-egyttmkdsi-kzpont-kutatsi-infrastruktra-fejlesztse>, Letöltés: 2016.11.02.
96. SZÉCHENYI 2020 (2015o): GINOP-3.4.1-2015 - Újgenerációs NGA és felhordó hálózatok fejlesztése pályázati kiírás, Online: <http://palyazat.gov.hu/doc/4506>, Letöltés: 2016.11.02.
97. SZÉCHENYI 2020 (2016a): GINOP 1.2.1-16 Mikro-, kis- és középvállalkozások termelési kapacitásainak bővítése pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-121-16-mikro-kis-s-kzpvllalkozsok-termelsi-kapacitsainak-bvtse-1>, Letöltés: 2017.02.05.
98. SZÉCHENYI 2020 (2016b): GINOP-1.2.2-16 Mikro-, kis- és középvállalkozások kapacitásbővítő beruházásainak támogatása pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-122-16-mikro-kis-s-kzpvllalkozsok-kapacitsbvt-beruhzsainak-tmogatsa-1>, Letöltés: 2017.02.05.
99. SZÉCHENYI 2020 (2016c): GINOP-1.2.3-8.3.4-16 Mikro-, kis- és középvállalkozások kapacitásbővítő beruházásainak támogatása kombinált hiteltermék keretében pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-123-834-16-mikro-kis-s-kzpvllalkozsok-kapacitsbvt-beruhzsainak-tmogatsa-kombinlt-hiteltermk-keretben-1>, Letöltés: 2017.02.05.
100. SZÉCHENYI 2020 (2016d): GINOP-1.2.4-16 Ipari parkok fejlesztése pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-124-16-ipari-parkok-fejlesztse>, Letöltés: 2017.02.05.
101. SZÉCHENYI 2020 (2016e): GINOP-1.2.6-8.3.4-16 Élelmiszeripari középvállalatok komplex beruházásainak támogatása kombinált hiteltermékkel pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-126-834-16-lelmiszeripari-kzpvllalatok-komplex-beruhzsainak-tmogatsa-kombinlt-hiteltermkkel>, Letöltés: 2017.02.05.
102. SZÉCHENYI 2020 (2016f): GINOP-1.3.3-16 Beszállító mikro-, kis- és középvállalkozások és szállítói integrátorok támogatása pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-133-16-beszllt-mikro-kis-s-kzpvllalkozsok-s-beszllti-integratorok-tmogatsa>, Letöltés: 2017.02.05.
103. SZÉCHENYI 2020 (2016g): GINOP-2.1.2-8.1.4-16 Vállalatok K+F+I tevékenységének támogatása kombinált hiteltermék keretében pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-212-814-16-vllalatok-k-f-i-tevkenysgnek-tmogatsa-kombinlt-hiteltermk-keretben-1>, Letöltés: 2017.05.20.

104. SZÉCHENYI 2020 (2016h): GINOP-2.1.6-16 Exportképes innovatív termékek fejlesztésének támogatása az innováció vezérelt exportbővítés érdekében pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-216-16-exportkpes-innovativ-termkek-fejlesztse-nek-tmogatsa-az-innovci-vezrelt-exportbvts-rdekben>, Letöltés: 2017.05.20.
105. SZÉCHENYI 2020 (2016i): GINOP-3.1.2-8.2.4-16 Az infokommunikációs ágazatban működő mikro-, kis- és középvállalkozások által előállított termékek és szolgáltatások piacosításának, nemzetközi piacokra való belépésének támogatása pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-312-824-16-az-infokommunikcis-gazatban-mkd-mikro-kis-s-kzpvllalkozsok-ltal-elltott-termkek-s-szolglatsok-piacostsnak-nemzetkzi-piacokra-val-belpsnek-tmogatsa-1>, Letöltés: 2017.05.20.
106. SZÉCHENYI 2020 (2016j): GINOP-3.2.2-8.2.4-16 Vállalati komplex infokommunikációs és mobilfejlesztések, felhőalapú online üzleti szolgáltatások terjesztésének támogatása pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-322-824-16-vllalati-komplex-infokommunikcis-s-mobilfejlesztsek-felhalap-online-zleti-szolglatsok-terjesztsnek-tmogatsa-1>, Letöltés: 2017.05.20.
107. SZÉCHENYI 2020 (2016k): GINOP-4.1.1-8.4.4-16 Megújuló energia használatával megvalósuló épületenergetikai fejlesztések támogatása kombinált hiteltermékkel pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-411-844-16-megjul-energia-hasznlatval-megvalsul-pletenergetikai-fejlesztsek-tmogatsa-kombinlt-hiteltermkkel-1>, Letöltés: 2017.05.20.
108. SZÉCHENYI 2020 (2016l): GINOP-5.2.3-16 Fiatalok vállalkozóvá válása - Vállalkozás indítási költségeinek támogatása pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-523-16-fiatalok-vllalkozv-vlsa-vllalkozs-indtsi-kltsgeinek-tmogatsa-1>, Letöltés: 2017.02.05.
109. SZÉCHENYI 2020 (2016m): GINOP-5.2.4-16 Gyakornoki program pályakezdők támogatására pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-524-16-gyakornoki-program-plyakezdk-tmogatsra>, Letöltés: 2017.02.05.
110. SZÉCHENYI 2020 (2016n): GINOP-5.3.2-16 A rugalmas foglalkoztatás elterjesztése a konvergencia régiókban - Rugalmas, családbarát foglalkoztatási módszerek bevezetése a munkáltatóknál pályázati kiírás, Online:

- <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-532-16-a-rugalmas-foglalkoztats-elterjesztse-a-konvergencia-rgikban-rugalmas-csaldbart-foglalkoztatsi-mdszerek-bevezetse-a-munklatknl>, Letöltés: 2017.02.05.
111. SZÉCHENYI 2020 (2016o): GINOP-5.3.4-16 A munkahelyi egészség és biztonság fejlesztése pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-534-16-a-munkahelyi-egszsg-s-biztonsg-fejlesztse>, Letöltés: 2017.02.05.
112. SZÉCHENYI 2020 (2017a): GINOP-1.2.7-17 Gyors növekedésű (gazella) vállalkozások komplex fejlesztéseinek támogatása pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-127-17-gyors-nvekedes-gazella-vllalkozsok-komplex-fejlesztseinek-tmogatsa-1>, Letöltés: 2017.07.04.
113. SZÉCHENYI 2020 (2017b): GINOP-1.2.8-17 Kis- és középvállalkozások ipari digitalizációhoz (IPAR 4.0) kapcsolódó fejlesztéseinek támogatása pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-128-17-kis-s-kzpvllalkozsok-ipari-digitalizcihoz-ipar-40-kapcsold-fejlesztseinek-tmogatsa-1>, Letöltés: 2017.07.04.
114. SZÉCHENYI 2020 (2017c): GINOP-1.3.6-17 Mikro-, kis- és középvállalkozások logisztikai szolgáltatás-igénybevételének támogatása pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-136-17-mikro-kis-s-kzpvllalkozsok-logisztikai-szolgltsat-ignybevtelnek-tmogatsa>, Letöltés: 2017.07.04.
115. SZÉCHENYI 2020 (2017d): GINOP-3.2.6-8.2.4-17 Versenyképes vállalatok tevékenységének emelt szintű digitalizálása pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-326-824-17-versenykpes-vllalatok-tevkenysgnek-emelt-szint-digitalizlsa-1>, Letöltés: 2017.07.04.
116. SZÉCHENYI 2020 (2017e): GINOP-5.1.4-17 Tranzitfoglalkoztatási programok támogatása pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-514-17-tranzitfoglalkoztatsi-programok-tmogatsa->, Letöltés: 2017.07.04.
117. SZÉCHENYI 2020 (2017f): GINOP-5.1.10-17 Álláskeresők vállalkozóvá válásának támogatása pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-5110-17-llskeresk-vllalkozv-vlsnak-tmogatsa-1>, Letöltés: 2017.07.04.
118. SZÉCHENYI 2020 (2017g): GINOP-5.2.7-17 Fiatalok vállalkozóvá válásának támogatása pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-527-17-fiatalok-vllalkozv-vlsnak-tmogatsa-1>, Letöltés: 2017.07.04.
119. SZÉCHENYI 2020 (2017h): GINOP-5.3.8-17 Munkahelyi bölcsődék létrehozásának támogatása pályázati kiírás, Online:

<http://www.palyazat.gov.hu/ginop-538-17-munkahelyi-blcsdk-ltrehozsnak-tmogatsa>, Letöltés: 2017.07.04.

120. SZÉCHENYI 2020 (2017i): GINOP-6.1.6-17 Munkahelyi képzések támogatása mikro-, kis- és középvállalatok munkavállalói számára pályázati kiírás, Online: <http://www.palyazat.gov.hu/ginop-616-17-munkahelyi-kpzsek-tmogatsa-mikro-kis-s-kzpvllalatok-munkavllali-szmra>, Letöltés: 2017.07.04.
121. SZÉCHENYI 2020 (2017j): Aktuális statisztikák - Projekt helyszín szerinti lekérdezések - Megyei felosztás szerinti lekérdezések, Online: http://emir.palyazat.gov.hu/nd/kozvel/?link=eupr_megvalhely_megye, Letöltés: 2017.07.15.
122. VILÁGGAZDASÁG ONLINE (2013.01.18.): Nincs húzóereje a magyar gazdaságnak, Online: <http://www.vg.hu/gazdasag/makrogazdasag/nincs-huzoereje-a-magyar-gazdasagnak-395785>

További adatforrások:

<http://e-beszamolo.im.gov.hu/oldal/kezdolap>

<https://ec.europa.eu/eurostat>

MELLÉKLETEK

M1. Mélyinterjúk szöveges anyagai

I. válaszadó

1. *Milyen típusú fejlesztést valósított meg?*
Informatikai fejlesztés valósult meg, szoftverbeszerzéssel és a hozzá kapcsolódó elektronikus rendszer kialakításával.
2. *Miért volt szükség a fejlesztésre?*
A korábbi nyilvántartási, értékesítési rendszer elavulttá vált, a dolgozók munkájának megkönnyítése érdekében szükség volt a beruházásra. Ezzel a korszerű rendszerrel, már tartani lehet a lépést a versenytársakkal, mivel a korábbihoz képest átláthatóbb, könnyebben értelmezhető kimutatásokat tudunk készíteni.
3. *Eredményezett-e árbevétel növekedést a cég életében?*
Igen, mind a belföldi, mind az export értékesítés tekintetében növekedett a cég.
4. *Létszámbővítés megvalósult-e a fejlesztés eredményének köszönhetően?*
A fejlesztés nem járt a létszám csökkentésével, annak ellenére sem, hogy a válság miatt mindenhol el kellett küldeni a dolgozókat. A fenntartás első éveiben inkább létszámtartás, kismértékű létszámnövekedés (1-2 fő) történt, de a kezdeti adatokhoz képest mára 10 fővel nőtt a dolgozói létszámunk.
5. *A helyi gazdaság élénkítéséhez hozzá tudott-e járulni a fejlesztésnek köszönhetően?*
Természetesen, különböző támogatások nyújtásával, amelyek az adóalapunkat csökkentették, valamint a befizetett iparüzési adó összegével, amely a bevétel növekedésével arányosan nőtt. Emellett a környékbeli emberek foglalkoztatásához is nagymértékben hozzájárul a cég.
6. *Tervez-e a későbbiekre vonatkozóan is fejlesztéseket?*
Minden lehetőséget szeretnénk kihasználni, amivel fejleszthető a cég. Úgy gondolom ez a titka annak, hogy versenyképesek maradjunk.
7. *Tervez-e létszámbővítést?*
Folyamatosan törekszünk a bővítésre.
8. *Tervezi-e új technológia bevezetését?*
Technológia bevezetését nem, inkább a meglévő folyamatok és eszközpark korszerűsítését tervezzük.

II. válaszadó

1. *Milyen típusú fejlesztést valósított meg?*
Technológiai fejlesztéseket valósítottunk meg több alkalommal (5).
2. *Miért volt szükség a fejlesztésre?*

A meglévő gépek, berendezések elhasználódása, gyakori karbantartási igénye miatt a gyártott termékek minőségének megőrzése egyre költségesebbé vált. Emiatt a gyártósorok megújítása elkerülhetetlen lett, hogy versenyképességünket megőrizhessük.

3. *Eredményezett-e árbevétel növekedést a cég életében?*
Minden fejlesztés hozzájárult a bevételeink növekedéséhez, közel 10%-os emelkedés volt megfigyelhető minden évben. Ez főként az automatizáltabb folyamatok, kevesebb emberi tényező miatt jelentkezett.
4. *Létszámbővítés megvalósult-e a fejlesztés eredményének köszönhetően?*
Természetesen, minden projekthez kapcsolódóan megvalósult új munkahelyek teremtése.
5. *A helyi gazdaság élénkítéséhez hozzá tudott-e járulni a fejlesztésnek köszönhetően?*
Az iparüzési adó összegében mérhető ez a hatás leginkább. Illetve több évben is sport és egyéb támogatások fizetésével igyekeztünk a gazdasági és kulturális élet egyéb területein is fellendülést okozni.
6. *Tervez-e a későbbiekre vonatkozóan is fejlesztéseket?*
A technológiai fejlődésekkel, ha lépést akarunk tartani, elengedhetetlen a további fejlesztés, vagy egyéb esetben a piaci versenyben alulmaradunk.
7. *Tervez-e létszámbővítést?*
Folyamatos volt eddig is a létszámbővítés, és a megrendelések növekedéséből előrevetíthető a továbbiakra is.
8. *Tervezi-e új technológia bevezetését?*
A meglévő technológia versenyképes szinten tartása a cél elsősorban, de a megrendelőink újabb igényeinek kielégítése miatt természetesen nem zárható ki további fejlesztés sem.

III. válaszadó

1. *Milyen típusú fejlesztést valósított meg?*
Informatikai fejlesztést, internetalapú szolgáltatás nyújtásához.
2. *Miért volt szükség a fejlesztésre?*
A cégünk eredményes működéséhez elengedhetetlen a fejlesztés és a fejlődés. Ennek köszönhetően a kezdetekben Bt-ként működő vállalkozás mára Zrt-vé nőtte ki magát, és több különböző területen is megvetette a lábát.
3. *Eredményezett-e árbevétel növekedést a cég életében?*
Természetesen a fejlesztések pozitív hatása érződik minden év vonatkozásában. A szolgáltatási körök bővítése és színvonalas teljesítése is hozzájárult ehhez.

4. *Létszámbővítés megvalósult-e a fejlesztés eredményének köszönhetően?*
Történt létszámbővítés, amely nem a pályázatnak köszönhető, hanem az új tevékenységi körök bevonásának.
5. *A helyi gazdaság élénkítéséhez hozzá tudott-e járulni a fejlesztésnek köszönhetően?*
Az iparüzési adó fizetésével, és a főként környékbeli alkalmazottak felvételével mindenképpen hozzájárul a cég a helyi gazdaság fejlesztéséhez.
6. *Tervez-e a későbbiekre vonatkozóan is fejlesztéseket?*
Úgy gondolom, hogy egy vállalkozás sem engedheti meg magának, hogy megragadjon egy szinten. A közeljövőben szeretnénk az irodákon fejleszteni, és új munkatársakat is felvenni.
7. *Tervez-e létszámbővítést?*
Igen, az irodai állományt szeretnénk bővíteni.
8. *Tervezi-e új technológia bevezetését?*
Jelenleg nem, a meglévő szolgáltatások színvonalas nyújtása a fő cél.

IV. válaszadó

1. *Milyen típusú fejlesztést valósított meg?*
K+F fejlesztéseket valósítottunk meg, melyben napelem és ezáltal megújuló energia felhasználású járművek fejlesztését, kialakítását tudtuk kivitelezni. (3)
2. *Miért volt szükség a fejlesztésre?*
A megújuló energia felhasználása a járműiparban még nem terjedt el hazánkban, így egy új piaci szegmens lefedésére nyílt lehetőség. Véleményem szerint a jelenlegi piaci helyzetben mindenkinek érdemes kihasználni, ha ilyen lehetősége nyílik. Mivel maga a technológia sem eléggé kiforrott még, érthető, hogy a vásárlók kétkedéssel fogadják a megújuló energia használatát a közlekedésben. Úgy gondolom, hogy a megújuló energia felhasználása több szempontból is érdekes, kihívást jelentő jövőkép, ezért próbálunk minden lehetőséget megragadni, hogy a témában elmélyülhessünk, és kutatásaink tanulsága alapján minél színvonalasabb járműveket gyárthassunk.
3. *Eredményezett-e árbevétel növekedést a cég életében?*
Az árbevétel alakulása a fejlesztésektől függetlenül hullámzóan alakult. Viszont a fejlesztett járművek technológiája visszatekintve beváltotta a hozzá fűzött reményeket. Ez számunkra is nyilvánvaló volt, hisz a határfok növekedése például a jobb anyagválasztással és egyéb optimalással segíti, hogy új vásárlók igényeit is ki tudjuk elégíteni.

4. *Létszámbővítés megvalósult-e a fejlesztés eredményének köszönhetően?*
A megfelelő technológia kifejlesztéséhez elengedhetetlen volt a létszámbővítés, a megfelelő szakemberek felvétele. Megfelelőség alatt azt értem, hogy új, a megújuló energia iránt érdeklődést mutató munkatársak bevonása a tervezési, fejlesztési folyamatainkba mindig érdekes, sokszor akár váratlan fejlesztési irány megnyitását teszi lehetővé. Ezen munkatársak azon túl, hogy elhivatottak, cégünk mindennapjait is színesebbé teszik, amelynek különösen örülök.
5. *A helyi gazdaság élénkítéséhez hozzá tudott-e járulni a fejlesztésnek köszönhetően?*
A telephely, ahol a fejlesztések megvalósulnak hátrányos helyzetű kistérségben található, melynek köszönhetően munkalehetőséget tudtunk teremteni az itt élő, nagy tudással és gyakorlattal rendelkező szakembereknek. Úgy gondolom, hogy ez kölcsönösen előnyös helyzetet teremtett, mivel a közlekedési helyzetből adódóan már nem kell, hogy órákat utazzanak munkahelyükre.
6. *Tervez-e a későbbiekre vonatkozóan is fejlesztéseket?*
Mivel ennyire dinamikusan fejlődő szegmensbe fogtunk bele, fennmaradásunk fontos követelménye, hogy minden fejlesztési lehetőséget megvizsgáljunk, és lehetőség szerint megragadjunk.
7. *Tervez-e létszámbővítést?*
Amennyiben sikerül további technológiai bővítéseket megvalósítani, mindenképpen szükséges lesz a további létszámbővítés.
8. *Tervezi-e új technológia bevezetését?*
Felelőtlenség lenne azt gondolnunk, hogy erre nem lesz szükség.

V. válaszadó

1. *Milyen típusú fejlesztést valósított meg?*
2 nagy volumenű, komplex technológiafejlesztést és foglalkoztatáshoz kapcsolódó létszámbővítést, számos kisebb, saját erőből megvalósuló mellett.
2. *Miért volt szükség a fejlesztésre?*
Az ország elhelyezkedése lehetőséget biztosít, hogy a termékek szállítása zökkenőmentesen megvalósuljon a világ bármely részére, illetve emellett kedvező feltételek mellett lehet a munkaerőt foglalkoztatni.
3. *Eredményezett-e árbevétel növekedést a cég életében?*
Természetesen, az új termékek gyártása minden évben jelentős növekedést eredményezett.
4. *Létszámbővítés megvalósult-e a fejlesztés eredményének köszönhetően?*

Igen, egyrészt a pályázat által előírt, másrészt a fejlesztéshez kapcsolódó kapacitáshiány enyhítése miatt is.

5. *A helyi gazdaság élénkítéséhez hozzá tudott-e járulni a fejlesztésnek köszönhetően?*
A térség egyik legjelentősebb munkáltatójává vált a cég, ezres nagyságrendű munkahely teremtésével, emellett pedig iparüzési adófizetéssel segíti a város fejlődését.
6. *Tervez-e a későbbiekre vonatkozóan is fejlesztéseket?*
Újabb termékek gyártása fog beindulni néhány éven belül.
7. *Tervez-e létszámbővítést?*
A fejlesztések elengedhetetlenül megkövetelik a létszámbővítést.
8. *Tervezi-e új technológia bevezetését?*
Igen.

VI. válaszadó

1. *Milyen típusú fejlesztést valósított meg?*
Egy K+F eszközfejlesztés valósult meg, illetve foglalkoztatási pályázatok is.
2. *Miért volt szükség a fejlesztésre?*
A technológiai fejlesztés elengedhetetlen volt, hogy a piaci vezető pozíciót a cég megtudja tartani. Az eszközfejlesztésünk lehetővé tette termékeink minőségének javítását amellet, hogy a munkaerő átcsoportosítását is segítette.
3. *Eredményezett-e árbevétel növekedést a cég életében?*
A technológia bevezetését követően természetesen növekedett ennek köszönhetően a bevételünk.
4. *Létszámbővítés megvalósult-e a fejlesztés eredményének köszönhetően?*
A fejlesztés idején nem, ezt követően viszont tudott a cég új munkavállalókat felvenni, és foglalkoztatni.
5. *A helyi gazdaság élénkítéséhez hozzá tudott-e járulni a fejlesztésnek köszönhetően?*
Természetesen, az iparüzési adó bevétel jelentős tétel a helyi önkormányzat és ezáltal a lakosság számára, illetve helyi lakosokat igyekszünk foglalkoztatni.
6. *Tervez-e a későbbiekre vonatkozóan is fejlesztéseket?*
Minden fejlesztési lehetőségre nyitottak vagyunk.
7. *Tervez-e létszámbővítést?*
A fejlesztések függvénye.
8. *Tervezi-e új technológia bevezetését?*
Igen.

VII. válaszadó

1. *Milyen típusú fejlesztést valósított meg?*
Nagyméretű eszközbeszerzést valósítottunk meg, több kisebb gépbeszerzés mellett.
2. *Miért volt szükség a fejlesztésre?*
A folyamatosan fejlődő technológiák miatt volt szükséges.
3. *Eredményezett-e árbevétel növekedést a cég életében?*
Igen, mivel az új eszközökkel nagyobb darabszámú megrendeléseket is tudtunk teljesíteni, ezáltal növekedett a bevételünk.
4. *Létszámbővítés megvalósult-e a fejlesztés eredményének köszönhetően?*
Az új gépeknek köszönhetően megnövekvő rendelések miatt szükséges volt a létszám növelése is.
5. *A helyi gazdaság élénkítéséhez hozzá tudott-e járulni a fejlesztésnek köszönhetően?*
Igen, hiszen vállalatunk amennyire lehet, igyekszik a környékbeli szakembereket foglalkoztatni.
6. *Tervez-e a későbbiekre vonatkozóan is fejlesztéseket?*
Igen.
7. *Tervez-e létszámbővítést?*
Igen, mindenképp szükséges lesz.
8. *Tervezi-e új technológia bevezetését?*
Igen, a későbbiekben biztosan.

VIII. válaszadó

1. *Milyen típusú fejlesztést valósított meg?*
2 alkalommal logisztikai szolgáltatás és technológiafejlesztést valósítottunk meg.
2. *Miért volt szükség a fejlesztésre?*
A dinamikusan növekvő piaci jelenlétünk miatt volt szükség rá. A korábbi megoldásainkkal nem tudtunk minden megrendelést kielégíteni, így mivel az ügyfélkör megtartása, igényeinek kielégítése kiemelten fontos feladatunk, szükséges volt a fejlesztéseket elvégezni.
3. *Eredményezett-e árbevétel növekedést a cég életében?*
Természetesen igen, mivel több megrendelést tudtunk teljesíteni.
4. *Létszámbővítés megvalósult-e a fejlesztés eredményének köszönhetően?*
Igen, folyamatosan bővül a cég létszáma.
5. *A helyi gazdaság élénkítéséhez hozzá tudott-e járulni a fejlesztésnek köszönhetően?*
Igen, az ipari fejlesztések jelentős iparüzési adóbevételt jelentenek a településnek.
6. *Tervez-e a későbbiekre vonatkozóan is fejlesztéseket?*

Igen.

7. *Tervez-e létszámbővítést?*

Igen, folyamatosan keresünk új munkaerőt.

8. *Tervezi-e új technológia bevezetését?*

Egyelőre nem, a jelenlegi szolgáltatások minőségére szeretnénk inkább hangsúlyt fektetni.

IX. válaszadó

1. *Milyen típusú fejlesztést valósított meg?*

Beszállítói, technológia- és komplex kapacitásfejlesztést is megvalósítottunk.

2. *Miért volt szükség a fejlesztésre?*

A piaci versenynek következtében elengedhetetlen volt újabb és újabb fejlesztések megvalósítása. Szerencsére ezek a fejlesztések beváltották a hozzájuk fűzött reményeinket, és új szegmensek felé is tudtunk nyitni, bővítve ezzel a lehetőségeinket.

3. *Eredményezett-e árbevétel növekedést a cég életében?*

Igen, ahogy említettem korábban, a folyamatos fejlesztések új lehetőségeket nyitottak meg, így a bevételekben is látható a hatásuk.

4. *Létszámbővítés megvalósult-e a fejlesztés eredményének köszönhetően?*

Igen, újabb munkahelyeket tudtunk teremteni, amelyek egy része a pályázatok kötelező vállalása is volt.

5. *A helyi gazdaság élénkítéséhez hozzá tudott-e járulni a fejlesztésnek köszönhetően?*

Igen, jelentős iparüzési adóbevételt jelent cégünk a településnek.

6. *Tervez-e a későbbiekre vonatkozóan is fejlesztéseket?*

Igen, folyamatosan fejlesztjük cégünket. Rövid távú terveink között is szerepel, így folyamatosan figyeljük a pályázati lehetőségeket.

7. *Tervez-e létszámbővítést?*

Igen, a technológiai újítások, illetve adott esetben a pályázati követelmények függvényében.

8. *Tervezi-e új technológia bevezetését?*

Igen, a piaci versenyben csak így lehet helytállni, ha folyamatosan fejlesztünk.

X. válaszadó

1. *Milyen típusú fejlesztést valósított meg?*

3 alkalommal K+F fejlesztést valósítottunk meg, további 4 kisebb fejlesztés mellett.

2. *Miért volt szükség a fejlesztésre?*

A minőségi termégyártáshoz elengedhetetlen volt mindegyik beruházás. Rövidesen elvesztettük volna a piaci pozíciónkat, ha nem nyitunk ezen újítások felé.

3. *Eredményezett-e árbevétel növekedést a cég életében?*
Igen, az új technológiák bevezetése jelentős növekedést eredményezett.
4. *Létszámbővítés megvalósult-e a fejlesztés eredményének köszönhetően?*
Igen, annak ellenére, hogy a pályázatnak ez nem volt feltétele.
5. *A helyi gazdaság élénkítéséhez hozzá tudott-e járulni a fejlesztésnek köszönhetően?*
Igen, egyrészt a helyi munkaerő alkalmazásával, másrészt adóbevétel formájában.
6. *Tervez-e a későbbiekre vonatkozóan is fejlesztéseket?*
Igen, mindig van olyan terület, amelyen tovább kell fejlődni.
7. *Tervez-e létszámbővítést?*
Igen, ahogy a megrendelések, vevői igények kielégítése megkívánja.
8. *Tervezi-e új technológia bevezetését?*
Igen.

XI. válaszadó

1. *Milyen típusú fejlesztést valósított meg?*
2 különböző K+F fejlesztést valósítottunk meg.
2. *Miért volt szükség a fejlesztésre?*
Nem volt elég hatékony a technológiánk ezen a piaci területen, így szükség volt optimalásra.
3. *Eredményezett-e árbevétel növekedést a cég életében?*
Igen, mivel a minőség javulása érezhetően növelte a megrendeléseink számát.
4. *Létszámbővítés megvalósult-e a fejlesztés eredményének köszönhetően?*
Ugyan nem a projektekhez kapcsolódóan, de növeltük az alkalmazottaink számát. A projektek miatt inkább csak átcsoportosítás volt jellemző az alkalmazottaink között.
5. *A helyi gazdaság élénkítéséhez hozzá tudott-e járulni a fejlesztésnek köszönhetően?*
Igen, az iparüzési adóból származó bevétel jelentősen hozzájárul a település fejlődéséhez.
6. *Tervez-e a későbbiekre vonatkozóan is fejlesztéseket?*
Igen, mindenképpen.
7. *Tervez-e létszámbővítést?*
Igen.
8. *Tervezi-e új technológia bevezetését?*
Nem, a jelenlegiek fejlesztését inkább.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ezúton szeretnék köszönetet mondani mindazoknak, akik hozzájárultak az értekezésem elkészítéséhez.

Elsőként köszönöm a szüleimnek, akik egész életen át tartó segítsége és támogatása nélkül minden bizonnyal el sem készülhetett volna a disszertáció.

Köszönöm Dr. Vágyi Ferenc Róbertnek tudományos témavezetőként nyújtott segítségét. Szintén köszönet illeti Dr. Nedelka Erzsébetet, a statisztikai elemzésekhez nyújtott segítségéért és tanácsaiért.

Emellett szeretném megköszönni testvéreimnek, Márné Vajay Juliannának és Vajay László Miklósnak, akiknek a háttérmunkákban nyújtott segítsége jelentős mértékben hozzájárult az értekezés elkészültéhez, illetve Horváth Karolina Eszternek is köszönöm az excel program kihívásaival vívott harcban nyújtott segítségét. Valamint köszönetet szeretnék mondani Krancz Adélnak, aki az egyetemi évek és a doktori tanulmányaim alatt is végig biztatott, és segített, hogy ne adjam fel.

Köszönet illeti Palesits Katalint, a tézisfüzet lektorálásában nyújtott segítségéért.

Továbbá köszönettel tartozom Árendás Györgynek a Széchenyi István Doktori Iskola volt titkárának a lelkiismeretes, segítőkész munkájáért, hogy a tanulmányi ügyeim intézése mindig zökkenőmentesen megtörténhetett.

Szeretném megköszönni emellett a doktori iskola volt, és jelenlegi vezetőjének, Prof. Dr. Székely Csabának és Prof. Dr. habil. Kiss Évának, hogy lehetőséget biztosítottak doktori tanulmányaim elvégzésére.

Köszönetet szeretnék mondani a munkahelyemnek és főnökeimnek, akik engedélyükkel, pozitív hozzáállásukkal és visszacsatolásaikkal támogatták a disszertáció elkészültét. Emellett köszönettel tartozom a kollégáimnak, barátaimnak, akik az adatfeldolgozásban nyújtott közreműködésükkel segítették a kutatást. Természetesen ugyanígy köszönet illeti azokat a munkáltatókat, akik a mélyinterjúk elkészítéséhez válaszaikkal segítséget nyújtottak.

JOGI NYILATKOZAT**Nyilatkozat**

Alulírott Vajay Zsuzsanna jelen nyilatkozat aláírásával kijelentem, hogy a(z) „A KKV szektor pályázati eredményességére ható gazdasági tényezők vizsgálata az adóbevallások és beszámolók tükrében” című

PhD értekezésem

önálló munkám, az értekezés készítése során betartottam a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv.szabályait, valamint a Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola által előírt, a doktori értekezés készítésére vonatkozó szabályokat, különösen a hivatkozások és idézések tekintetében.¹⁴

Kijelentem továbbá, hogy az értekezés készítése során az önálló kutatómunka kitétel tekintetében témavezető(i)met, illetve a programvezetőt nem tévesztettem meg.

Jelen nyilatkozat aláírásával tudomásul veszem, hogy amennyiben bizonyítható, hogy az értekezést nem magam készítettem, vagy az értekezéssel kapcsolatban szerzői jogsértés ténye merül fel, a Soproni Egyetem megtagadja az értekezés befogadását.

Az értekezés befogadásának megtagadása nem érinti a szerzői jogsértés miatti egyéb (polgári jogi, szabálysértési jogi, büntetőjogi) jogkövetkezményeket.

Sopron,

.....
doktorjelölt

¹⁴ **1999. évi LXXVI. tv.** 34. § (1) A mű részletét – az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven – a forrás, valamint az ott megjelölt szerző megnevezésével bárki idézheti.

36. § (1) Nyilvánosan tartott előadások és más hasonló művek részletei, valamint politikai beszédek tájékoztatás céljára – a cél által indokolt terjedelemben – szabadon felhasználhatók. Ilyen felhasználás esetén a forrást – a szerző nevével együtt – fel kell tüntetni, hacsak ez lehetetlennek nem bizonyul.

FÜGGELÉKEK

FÜGGELÉK 1: A 2007-2013 időszakban pályázatot beadott cégek beadást megelőző évének gazdasági adatai, mutatószámai

FÜGGELÉK 2: A 2007-2013 és a 2014-2020 időszakban beadott pályázatok státuszára vonatkozó adatok

A vizsgált vállalkozások gazdasági adatait, mutatószámait és státuszadatait az elektronikus formájú (CD) melléklet tartalmazza, tekintettel a számítások mennyiségére, és az egyes táblázatok méretére.